

**Metodická príručka o love podľa
smernice Rady 79/409/EHS o ochrane
voľne žijúceho vtáctva**

„Smernica o vtáctve“

AUGUST 2004

„Metodická príručka o love podľa smernice o vtáctve“

PREDSLOV	1
1 ÚVOD	4
1.1 Lov v rámci celkovej pôsobnosti smernice	4
1.2 Preambula	4
1.3 Druhy, na ktoré sa smernica vzťahuje	4
1.4 Všeobecné zameranie smernice	5
1.5 Ochrana biotopov	6
1.6 Zákazy v súvislosti s druhovou ochranou.....	8
1.7 Výnimky zo základných zákazov	8
1.8 Výskum.....	9
1.9 Zavedenie nepôvodných druhov vtáctva	10
1.10 Oznamovacia povinnosť	10
1.11 Odkladná doložka.....	Error! Bookmark not defined.
1.12 Možnosť prijatia prísnejších vnútroštátnych opatrení.....	11
1.13 Úpravy smernice.....	12
2 USTANOVENIA ČLÁNKU 7	13
2.1 Úvod.....	13
2.2 Formálne hľadisko	14
2.3 Lovné druhy	14
Dôvody pre povolenie lovu.....	14
Ktoré druhy sa môžu loviť?	14
2.4 Všeobecné zásady a kritériá, ktoré sa musia pri love dodržiavať.....	15
Neohrozenie ochranného úsilia v oblasti rozšírenia druhov	15
Rozumné využívanie.....	15
Ekologicky vyvážená regulácia	22
2.5 Osobitné podmienky pre stanovenie obdobia lovu	23
Rozpracovanie kľúčových pojmov: obdobie reprodukcie a obdobie predreprodukčnej migrácie	24
2.6 Zabezpečenie systému komplexnej ochrany v prípadoch, v ktorých sa uvažuje s odstupňovaným začiatkom a ukončením loveckej sezóny	26
Nebezpečenstvo zámieny	27
Nebezpečenstvo vyrušovania	29
Aké podmienky musia byť splnené, ak chce členský štát zaviesť odstupňovaný začiatok a/alebo koniec lovu podľa článku 7 ods. 4 smernice?	32
2.7 Analýza prekryvu	32
3 USTANOVENIA ČLÁNKU 9	37
3.1 Úvod.....	37
3.2 Formálne právne otázky	38

3.3	Zabezpečenie splnenia všeobecných podmienok pre výnimky	39
3.4	Prvá podmienka pre výnimky: preukázanie „neexistencie iného uspokojivého riešenia“	40
	Všeobecné otázky	40
	„Neexistencia iného uspokojivého riešenia“ vo vzťahu k lovu.....	43
	Možné objektívne overiteľné činitele a vedecké a technické súvislosti.....	44
3.5	Druhá podmienka pre výnimky: preukázanie jedného z dôvodov prijateľných podľa článku 9 ods. 1 písm. a), b) a c)	48
	Výnimky podľa článku 9 ods. 1 písm. a)	48
	Výnimky podľa článku 9 ods. 1 písm. b).....	51
	Výnimky podľa článku 9 ods. 1 písm. c)	52
3.6	Tretia podmienka pre výnimky: splnenie presných formálnych podmienok stanovených v článku 9 ods. 2.....	58
	Dodržiavanie každej formálnej podmienky	58
	Povolenia pre všeobecnú skupinu osôb.....	60
3.7	Článok 9 odseky 3 a 4.....	60
4	<i>OBRÁZKY</i>	64
	Časť 1: Druhy z prílohy II.1.....	73
5	<i>PRÍLOHA</i>.....	84

PREDSLOV

V smernici Rady 79/409/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva¹ (známa aj ako „smernica o vtáctve“) sa stanovuje spoločný rámec pre ochranu prirodzene sa vyskytujúcich voľne žijúcich druhov vtáctva a ich biotopov na území Európskej únie. Dôvodom prijatia smernice je skutočnosť, že voľne žijúce druhy vtáctva, ktoré sú vo väčšine prípadov sťahovavými druhmi, predstavujú spoločné dedičstvo členských štátov a ich účinná ochrana je obvykle cezhraničným problémom, ktorý si vyžaduje spoločnú zodpovednosť členských štátov.

Smernica o vtáctve plne uznáva legitímnosť lovu voľne žijúceho vtáctva ako jednu z foriem trvalo udržateľného využívania. Lov je činnosť, ktorá poskytuje významný sociálny, kultúrny, hospodársky a environmentálny prospech v rôznych regiónoch Európskej únie. Obmedzuje sa na určité druhy, uvedené v zozname v smernici. Smernica zároveň stanovuje súbor ekologických zásad a právnych požiadaviek, ktoré s touto činnosťou súvisia a ktoré musia členské štáty implementovať do svojich právnych predpisov. Tieto zásady a požiadavky predstavujú rámec pre riadenie lovu vtáctva.

V nedávnej dobe sa vyskytlo veľa polemík a do istej miery konfrontačných názorov o zlučiteľnosti lovu s určitými požiadavkami smernice. Tieto polemiky často vznikajú z rozdielnej interpretácie požiadaviek smernice.

Komisia si preto uvedomila potrebu iniciovať nový dialóg s cieľom podporiť spoluprácu všetkých vládnych a mimovládnych inštitúcií, ktoré sa zaoberajú ochranou a rozumným a trvalo udržateľným využívaním voľne žijúceho vtáctva. V roku 2001 preto začala „Iniciatívu pre trvalo udržateľný lov“, ktorej hlavným cieľom je zlepšiť zrozumiteľnosť právnych a technických aspektov ustanovení smernice týkajúcich sa lovu a zároveň s cieľom podporiť prípravu programu opatrení zameraných na vedecké aspekty a otázky ochrany a na zvyšovanie povedomia pri propagácii trvalo udržateľného lovu vtáctva v zmysle smernice.

Cieľom tejto metodickéj príručky je splniť jednu z hlavných úloh dialógu lepším objasnením požiadaviek smernice týkajúcich sa lovu v medziach existujúceho právneho rámca, na pevných základoch vedeckých zásad a údajov a v celkovom súlade so všeobecným cieľom ochrany zakotveným v smernici. Príručka je pokračovaním práce uskutočnenej v oblasti základných pojmov článku 7 ods. 4 smernice².

Prečo je potrebná metodická príručka o love?

Existuje jasná potreba lepšieho usmernenia v oblasti ustanovení smernice platných pre lov. Jej dôkazom je počet súdnych sporov v tejto oblasti. Navyše Komisia dostala

¹ Ú. v. ES L 103, 25.4.1979, s. 1.

² Kľúčové pojmy článku 7 ods. 4 smernice 79/409/EHS. Obdobie reprodukcie a predreprodukčnej migrácie druhov z prílohy II v EÚ (september 2001).

veľa otázok týkajúcich sa tejto problematiky i z Európskeho parlamentu. Potrebu príručky je treba vidieť aj v kontexte rastúcej polarizácie, ktorej dôkazom sú protichodné petície Parlamentu zo strany poľovníckych a ochranárskych organizácií, ktoré získali podpisy miliónov ľudí.

S touto požiadavkou súvisí skutočná potreba lepšej zrozumiteľnosti. Niektoré členské štáty požadujú informácie o tom, aké sú možnosti určiť dobu lovu mimo období stanovených v článku 7 ods. 4, ktoré môžu byť príliš obmedzujúce, ako je to v prípade niekoľkých problematických druhov (akými sú kačica divá *Anas platyrhynchos* a holub hrivnák *Columba palumbus*) so skorou jarnou predreprodukčnou migráciou a/alebo dlhotrvajúcim reprodukčným obdobím a chcú využiť výnimky podľa článku 9.

Zároveň existujú pozitívne skúsenosti z vypracovania príručky k článku 6 smernice Rady č. 92/43/EHS³ o ochrane prírodných biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín („smernica o biotopoch“). Tento prístup sa považuje za aktívne, nie retroaktívne opatrenie, ktoré stimuluje usmernené posudzovanie rôznych aspektov a predchádza rozvoju interpretácií nekonzistentným spôsobom a postupom ad hoc. Je však potrebné uvedomiť si skutočnosť, že na rozdiel od článku 6 smernice o biotopoch sú ustanovenia smernice o vtáctve oveľa staršie a sú predmetom rozsiahlejšej judikatúry, čo je činiteľ, ktorý musí každá interpretatívna príručka zohľadniť.

Tento dokument pomôže i útvaram Komisie v plánovaní ďalšej činnosti v tejto oblasti a poskytne zúčastneným stranám určitú dávku istoty o tom, čo môžu očakávať.

Obmedzenia príručky

Príručka prísne dodržiava znenia smernice a širších zásad, ktoré tvoria základ environmentálnych právnych predpisov Spoločenstva. Nemá právny charakter (nevytvára nové pravidlá, ale poskytuje usmernenie k existujúcim pravidlám). Tento dokument tým odzrkadľuje len názory útvarov Komisie a nie je záväzný.

Je potrebné zdôrazniť, že **definitívny výklad smernice je v právomoci Súdneho dvora EÚ**. Preto bude nevyhnutné, aby sa usmernenia obsiahnuté v príručke vyvíjali spolu s vývojom právnych predpisov v tejto oblasti.

Cieľom príručky je plne dodržiavať existujúcu judikatúru Súdneho dvora, ktorá je už v súčasnosti dosť rozsiahla. To určuje viaceré aspekty príručky, najmä v tých prípadoch, v ktorých už Súdny dvor zaujal jasné stanovisko.

Cieľom príručky je aj vysvetliť ekologické zásady, ktoré tvoria základ riadenia lovu v zmysle smernice a využiť najlepšie dostupné vedecké údaje, i keď sa zohľadňuje skutočnosť, že nedostatok kvalitných vedeckých údajov bráni primeranej a cielenej starostlivosti o populáciu vtáčích druhov.

³ Ú. v. ES L 206 22.7.1992, s. 7.

Príručka rešpektuje skutočnosť, že za riadenie lovu sú zodpovedné členské štáty, rovnako ako za stanovovanie obdobia lovu na ich územiach v súlade s požiadavkami smernice.

Rozsah pôsobnosti príručky

Ťažiskom príručky je stanovenie obdobia lovu pre rekreačný lov. Týka sa však aj iných otázok súvisiacich s lovom. Z právneho hľadiska sa príručka venuje predovšetkým lovným druhom vtáctva, ktoré sú uvedené v prílohe II k smernici, ako aj príslušným ustanoveniam článkov 7 a 9, ale tam, kde je to potrebné, sa zaoberá aj inými článkami. Zvláštnu pozornosť venuje právnemu základu pre uplatňovanie výnimiek, a to najmä výnimiek podľa článku 9 ods. 1 písm. c). Príručka sa nezameriava len na právne ustanovenia, ale týka sa aj vedeckých a technických otázok, ktoré súvisia s ochranou voľne žijúceho vtáctva.

Štruktúra príručky

Príručka je rozdelená do troch hlavných kapitol. Prvá kapitola poskytuje prehľad o love v rámci smernice spolu s rozborom súvisiacich článkov smernice a jej preambúl.

Druhá kapitola sa podrobnejšie venuje právnym a technickým ustanoveniam súvisiacim s článkom 7 a tiež osobitným podmienkam vo vzťahu so stanovením obdobia lovu v zmysle ustanovení smernice.

Tretia kapitola skúma možnosti povoľovania lovu podľa súboru výnimiek v zmysle článku 9 smernice. Jednotlivé časti dokumentu sú doplnené obrázkami s dodatočnými informáciami užitočnými vo vzťahu k príručke.

1 ÚVOD

1.1 Lov v rámci celkovej pôsobnosti smernice

1.1.1 Smernica Rady 79/409/EHS je širokým nástrojom zameraným na všestrannú ochranu voľne žijúceho vtáctva v Európskej únii. Zamieriava sa na viacero aspektov ochrany (vrátane ochrany biotopov, kontroly obchodu a lovu a podpory výskumu) a má štandardnú formu tohto typu právneho nástroja: preambulu s odôvodneniami, články, ktoré obsahujú hlavné ustanovenia a súbor príloh.

1.2 Preambula

1.2.1 Odôvodnenia preambuly odzrkadľujú štruktúru smernice. Preambula sa často využíva ako pomocný nástroj pri výklade hlavných ustanovení sekundárnych právnych predpisov a Súdny dvor ju v tejto súvislosti cituje vo vzťahu s touto smernicou⁴.

Rovnako ako pri iných smerniciach rozbor musí zohľadňovať rôzne jazykové znenia, ktoré sú všetky platné. V súvislosti s touto príručkou je potrebné uviesť, že niektoré pojmy (napr. „rozumné využívanie“, „obdobie odchovu mláďat“) si v rozličných jazykových zneniach vyžadujú starostlivú pozornosť. Pri pohľade na rôzne jazykové znenia je dôležité sústrediť sa na význam, ktorý najlepšie odzrkadľuje účel a kontext príslušných pojmov.

1.3 Druhy, na ktoré sa smernica vzťahuje

1.3.1 V článku 1 smernice sa uvádza, že sa vzťahuje „na ochranu všetkých druhov voľne žijúceho vtáctva prirodzene sa vyskytujúceho na európskom území členských štátov, pre ktoré sa uplatňuje zmluva. Zahŕňa ochranu, starostlivosť a kontrolu týchto druhov a stanovuje pravidlá ich využívania.“ Judikatúra Súdneho dvora potvrdzuje, že pri implementovaní smernice sú členské štáty povinné chrániť druhy voľne žijúceho vtáctva vyskytujúceho sa na území Spoločenstva, nielen druhy, ktoré sa vyskytujú na ich vnútroštátnych územiach⁵.

⁴ Pozri napríklad 21. bod veci C-57/89, *Komisia Európskych spoločenstiev/Spolková republika Nemecko*. V tomto prípade, ktorý sa týkal uplatňovania ustanovení smernice 79/409/EHS o ochrane biotopov, Súdny dvor poznamenal: „Tento výklad článku 4 ods. 4 vychádza navyše z deviateho bodu odôvodnenia preambuly, v ktorom sa zdôrazňuje zvláštny význam, ktorý smernica prikladá osobitným opatreniam ochrany, ktoré sa týkajú biotopov vtákov vymenovaných v prílohe I, aby sa tým zabezpečila ich schopnosť prežitia a reprodukcie v oblasti ich rozšírenia. Z toho vyplýva, že právomoc členských štátov zmenšiť rozsah osobitne chránenej oblasti, môže byť odôvodnená len vo výnimočných prípadoch.“

⁵ Vo svojom rozsudku z 8. júla 1987 vo veci 247/85 *Komisia/Belgicko*, Zb. 1987, s. 3029, Súdny dvor v odseku 6 poznamenal: „Smernica vychádza z posúdenia, že efektívna ochrana je typickým cezhraničným environmentálnym problémom vyžadujúcim spoločnú zodpovednosť členských štátov

- 1.3.2 Ochrana sa nevzťahuje na jedince chované v zajatí⁶. Napriek tomu, v prípadoch, v ktorých sa takto odchované jedince znovu vypúšťajú do voľnej prírody a nie je možné odlíšiť ich od voľne žijúcich jedincov rovnakého druhu vyskytujúcich sa na tom istom území, je potrebné zohľadniť skutočnosť, že bude potrebné uplatniť podmienky smernice⁷.
- 1.3.3 Komisia vypracovala zoznam voľne žijúcich druhov, ktoré patria do pôsobnosti smernice⁸. Zoznam uvádza všetky vtáčie druhy prirodzene sa vyskytujúce na území členských štátov EÚ, vrátane náhodne sa vyskytujúcich druhov, zatúlancov. Zoznam sa nevzťahuje na zavedené druhy vtáctva, pokiaľ takého druhu nie sú jednoznačne vymenované v niektorej z príloh k smernici (napr. morka divá, *Meleagris gallopavo*). Druhy, zavedené v niektorom členskom štáte však patria do pôsobnosti smernice, ak v inom členskom štáte patria k pôvodným druhom.

1.4 Všeobecné zameranie smernice

- 1.4.1 V článku 2 sa stanovuje pre členské štáty povinnosť „prijat' opatrenia potrebné na zachovanie populácie druhov uvedených v článku 1 na úrovni, ktorá zodpovedá najmä ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám, so zreteľom aj na hospodárske a rekreačné požiadavky alebo na prispôbenie populácie týchto druhov tejto úrovni.“ Keďže tento článok vyžaduje, aby bola ochrana voľne žijúcich druhov vyvážená z pohľadu iných záujmov, vzniká otázka, či tento článok neobsahuje výnimku nezávislú od všeobecných požiadaviek smernice. Súdny dvor potvrdil, že neobsahuje, a to aj s osobitným zreteľom na lov⁹. Výroky Súdneho dvora napriek tomu poukazujú na to, že

(tretí bod odôvodnenia preambuly). „V tejto súvislosti sa v preambule k smernici poznamenáva, že „účinná ochrana vtáctva je obvykle cezhraničným problémom vyžadujúcim si spoločnú zodpovednosť“.

⁶ Rozsudok z 8. februára 1996 vo veci C-149/94 Trestné konanie proti Didierovi Vergy, Zb. 1996, s. 299.

⁷ Je zrejme vhodné vyvodiť záver, že v oblastiach, v ktorých jediné exempláre lovného druhu vo voľnej prírode pochádzajú od vypustených jedincov odchovaných v zajatí, sa lovecká sezóna pre tento druh musí stanoviť tak, aby sa zohľadnili obdobia, ktoré sú neprípustné pre lov podobných druhov (napr. vypustenie kuropty, *Alectoris chukar*, v Alpách a možná zámena s kuroptou horskou, *Alectoris graeca*).

⁸ Komisia pripravila a predložila „Výboru pre prispôbenie sa technickému a vedeckému pokroku“ (zvyčajne nazývaného ako „výbor ORNIS“), zriadeného podľa článku 16 smernice, zoznam druhov vtákov, ktorých sa týka smernica. Nie je právne záväzným zoznamom, ale má pomáhať pri uplatňovaní smernice. Je dostupný na internetovej stránke Generálneho riaditeľstva pre životné prostredie http://europa.eu.int/comm/environment/nature/Directive/birdspage_en.htm.

⁹ Vo svojom rozsudku z 8. júla 1987 vo veci 247/85 Komisia/Belgicko, Zb. 1987, s. 3029, Súdny dvor v odseku 8 poznamenal: „V tejto súvislosti je potrebné odkázať na článok 2 smernice, ktorý vyžaduje, aby členské štáty prijali potrebné opatrenia na udržanie populácie všetkých druhov vtákov na úrovni alebo na dosiahnutie úrovne, ktorá zodpovedá predovšetkým ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám, prihliadajúc pritom na hospodárske požiadavky a požiadavky rekreačných aktivít a z ktorého je preto zrejme, že ochrana vtáctva musí byť v rovnováhe s inými požiadavkami, akými sú

článok 2 má pri výklade iných ustanovení smernice svoj význam a váhu. Z tohto pohľadu majú jeho ustanovenia hodnotu ako všeobecný orientačný návod k tomu, čo smernica vyžaduje a povoľuje.

1.5 Ochrana biotopov

- 1.5.1 Články 3 a 4 sa zaoberajú ochranou biotopov. Obsahujú ustanovenia, ktoré súvisia s predchádzaním závažnému vyrušovaniu v osobitne chránených územiach (Special protected areas – SPA) podľa článku 4 ods. 1 a 2 smernice. Komisia sa nedomnieva, že sociálno-ekonomické činnosti – ktorých príkladom je lov – musia nevyhnutne odporovať týmto ustanoveniam. Je však potrebné, aby tieto činnosti boli v osobitne chránených územiach riadne regulované a monitorované, aby sa zabránilo závažnému vyrušovaniu¹⁰.
- 1.5.2 Komisia už pripravila metodickú príručku, ktorá sa zaoberá ustanoveniami článku 6 ods. 2, 3 a 4 smernice č. 92/43/EHS o ochrane prírodných biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín („smernice o biotopoch“), ktoré nahrádzajú ustanovenia prvej vety článku 4 ods. 4 so zreteľom na osobitne chránené územia¹¹. Tento existujúci dokument sa zaoberá problematikou vyrušovania. Pri posudzovaní lovu podľa článku 6 smernice o biotopoch je vhodné zohľadniť zásadu proporcionality. Príslušnú časť článku 6 príručky je treba chápať tak, že účinky, ktoré nie sú významné z hľadiska cieľov ochrany miesta siete NATURA 2000, sa nemajú považovať za účinky odporujúce článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch.
- 1.5.3 Lov je len jedným z množstva potencionálnych spôsobov využívania miest siete NATURA 2000, akými sú poľnohospodárstvo, rybolov a iné formy rekreačných činností. V zmysle smerníc o ochrane prírody neexistujú žiadne všeobecné výhrady voči lovu v oblastiach siete NATURA 2000. Je však zrejmé, že lov a iné ľudské činnosti potencionálne vedú k dočasnému zníženiu využívania biotopov v danom mieste. Tieto činnosti by predstavovali významný vplyv, keby viedli k výraznému zníženiu schopností oblasti poskytovať oporné zázemie druhom, vo vzťahu ku ktorým bola oblasť vyhlásená, čím by sa znížili aj možnosti ich lovu.

požiadavky ekonomickej povahy. Preto i keď článok 2 nepredstavuje autonómnu výnimku zo všeobecného systému ochrany, napriek tomu ukazuje, že smernica zohľadňuje na jednej strane potrebu účinnej ochrany vtáctva a na strane druhej požiadavky ochrany verejného zdravia a bezpečnosti, hospodárstva, ekológie, vedy, poľnohospodárstva a trávenia voľného času.“ Vo svojom rozsudku z 8. júla 1987 vo veci 262/85 Komisia/Taliansko, Zb. 1987, s. 3073, zamietol Súdny dvor argumenty talianskej vlády, že odchýlky od požiadaviek článku 7 ods. 4 by mohli byť založené priamo na článku 2. V odseku 37 uviedol: „...je potrebné zdôrazniť, že článok 2, ako už bolo uvedené, nie je nezávislou výnimkou z povinností a požiadaviek smernice.“

¹⁰ Správa zo seminára „Hunting in a around NATURA 2000 areas“ organizovaného Európskou komisiou počas „Zeleného týždňa“ v apríli 2002 sa nachádza na internetovej stránke Generálneho riaditeľstva pre životné prostredie http://europa.eu.int/comm/environment/nature/report_green_week_en.pdf.

¹¹ „Manažment oblastí siete Natura 2000: Ustanovenia článku 6 smernice o biotopoch 92/43/EHS“, Európska komisia, Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, Luxemburg.

- 1.5.4 V určitých prípadoch bude lov nezlučiteľný s cieľmi ochrany jednotlivých oblastí. Príkladom toho môže byť oblasť, v ktorej sa okrem lovných druhov vyskytujú zriedkavé druhy, ktoré sú veľmi citlivé na vyrušovanie. Tieto prípady je možné určiť len v závislosti od konkrétneho miesta.
- 1.5.5 Trvalo udržateľný lov môže byť prínosom pre ochranu biotopov v určených oblastiach a v ich okolí. Toto je predmetom bodov 2.4.20-2.4.23 príručky.
- 1.5.6 Zabezpečenie toho, aby lov a iné činnosti nevedli k významnému vyrušovaniu, bude závisieť od množstva činiteľov, akými sú povaha a rozsah oblasti a príslušnej činnosti a aj druhov, ktoré sa v oblasti vyskytujú. Je potrebné porozumieť tomu, prečo je oblasť dôležitá z hľadiska ochrany prírody, čo viedlo k jej zaradeniu do siete NATURA 2000, a to poskytne základ pre určenie cieľov jej ochrany. Takéto porozumenie predstavuje dôležité východisko pre určenie osobitných riadiacich opatrení, ktoré sú potrebné na zachovanie oblasti.
- 1.5.7 Aby sa zosúladiť využívanie oblasti ľuďmi s cieľmi ochrany, Komisia sa zaoberá za vypracovanie plánov obhospodarovania územia, ktorých ustanovenia zabezpečia to, aby činnosti v osobitne chránených územiach podľa smernice o vtáctve a okolo nich, ako aj v oblastiach vyhlásených v zmysle smernice o biotopoch (ktoré sú spoločne známe ako sieť NATURA 2000), boli v súlade s ekologickými požiadavkami v prospech ochrany druhov a biotopov, vo vzťahu ku ktorým boli tieto oblasti vyhlásené. Je pochopiteľné, že sa očakáva, že tí, ktorí využívajú prírodné zdroje, akými je voľne žijúce vtáctvo, budú zároveň zodpovednými za to, aby zabezpečili, že ich činnosť je trvalo udržateľná a nepoškodzuje populáciu vtáctva, ktorého sa to týka. Súhrnne to preto znamená, že Komisia považuje lov v oblastiach NATURA 2000 v podstate za otázku obhospodarovania územia, ktorú je potrebné riešiť na miestnej úrovni. Najlepším základom takéhoto riadenia je plán obhospodarovania územia, ktorý zabezpečí, aby boli činnosti zlučiteľné s cieľmi ochrany, vo vzťahu ku ktorým boli oblasti vyhlásené.
- 1.5.8 V závislosti od povahy oblasti NATURA 2000 a loveckých činností by sa v týchto plánoch obhospodarovania územia malo zväziť vymedzenie zón - útočísk so zakázaným lovom. Rozsiahly výskumný program v Dánsku ukázal, že starostlivé vymedzenie zón so zakázaným lovom môže zvýšiť využívanie oblasti vodným vtáctvom a rozšíriť príležitosti k lovu v blízkosti takýchto miest¹². Aj iné členské štáty majú zavedený plán zón so zakázaným lovom, ktorá sa neobmedzuje na oblasti siete NATURA 2000 (napr. „reserves de chasse“ vo Francúzsku).

¹² Madsen, Pihl & Clausen (1998), Establishing a reserve network for waterfowl in Denmark: a biological evaluation of needs and consequences. *Biological Conservation* 85: 241-256.

Madsen & Fox (1997), The impact of hunting disturbance on waterfowl populations: The concept of flyway networks of disturbance-free areas. *Gibier faune sauvage* 14: 201-209. Tento konkrétny model sa však nemôže uplatňovať v členských štátoch alebo oblastiach, v ktorých je prístup poľovníkov a tlak pri love riadený odlišným spôsobom (napr. súkromní vlastníci revírov).

1.6 Zákazy v súvislosti s druhovou ochranou

1.6.1 V článku 5 smernice sa vyžaduje, aby členské štáty prijali potrebné opatrenia na „*vytvorenie všeobecného systému ochrany všetkých druhov vtáctva uvedených v článku 1*“.

Základný zákaz lovu vtáctva je uvedený v článku 5 písm. a) smernice, v ktorom sa vyžaduje, aby členské štáty zakázali „*úmyselné usmrcovanie alebo odchyt akýmkoľvek spôsobom*“.¹³

1.6.2 Článok 6 ods. 1 obsahuje ustanovenia o základnom zákaze obchodovania s vtáčimi druhmi, ktoré sú chránené podľa článku 1. Konkrétne „*členské štáty zakážu, pri všetkých druhoch vtákov uvedených v článku 1, predaj, prepravu za účelom predaja, držbu a chov za účelom predaja a ponúkanie na predaj živých alebo mŕtvych vtákov a akýchkoľvek ľahko rozpoznateľných častí alebo derivátov z týchto vtákov*“.

1.7 Výnimky zo základných zákazov

1.7.1 V smernici sa stanovujú výnimky zo všeobecných zákazov uvedených v článkoch 5 a 6.

1.7.2 Pri dodržaní podmienok a obmedzení stanovených v článku 6 ods. 2 a 3 smernice je obchodovanie s druhmi, ktoré sú uvedené v prílohe III k smernici, povolené.

1.7.3 V zmysle článku 7 smernice môžu byť druhy uvedené v prílohe II lovené vzhľadom „*na početnosť populácie, zemepisné rozšírenie a rýchlosť rozmnožovania sa na území Spoločenstva*“. V prípade druhu, ktorý nie je uvedený v prílohe II, výnimka zo zákazu podľa článku 5 je možná len vtedy, ak sú splnené prísne požiadavky článku 9.

1.7.4 Výnimka v zmysle článku 7 zo zákazu lovu podľa článku 5 podlieha niekoľkým podmienkam uvedeným v článku 7. Vyžaduje sa, aby členské štáty zabezpečili „*že lov, vrátane sokoliarstva v prípade, že sa loví týmto spôsobom, hoci je vykonávaný v súlade s platnými opatreniami štátu, je v súlade so zásadami rozumného využívania a ekologicky vyváženej regulácie počtosti daných druhov vtákov, a zabezpečia tiež, aby táto činnosť bola zlučiteľná, čo sa týka populácie týchto druhov, predovšetkým sťahovavých vtákov, s opatreniami vyplývajúcimi z článku 2*“. Musia tiež zabezpečiť, aby „*druhy, na ktoré sa vzťahujú právne predpisy o love, neboli lovené v období hniezdenia alebo v čase rôznych fáz súvisiacich s rozmnožovaním. V prípade sťahovavých*

¹³ V článku 5 sa takisto vyžaduje, aby členské štáty zakázali:

- úmyselné ničenie alebo poškodzovanie ich hniezd a vajec alebo odstraňovanie ich hniezd (článok 5 písm.b)),
- zber vajec vo voľnej prírode a držbu týchto vajec, a to aj prázdnych (článok 5 písm.c)),
- úmyselné rušenie týchto vtákov, najmä počas obdobia hniezdenia a výchovy mláďat, pokiaľ by rušenie bolo značné vzhľadom na ciele tejto smernice (článok 5 písm. d)),
- držbu a chov tých druhov vtákov, ktorých lov alebo odchyt je zakázaný (článok 5 písm. e)).

vtákov dohliadnu najmä na to, aby sa druhy, na ktoré sa vzťahujú predpisy upravujúce lov, nelovili počas obdobia rozmnožovania alebo počas návratu na hniezdiská“. Súdny dvor interpretoval iné ustanovenie ako povinnosť členských štátov stanoviť dobu lovu tak, „aby bola zaručená úplná ochrana príslušných druhov.“¹⁴ Požiadavky podľa článku 7 sú podrobne opísané v kapitole 2.

- 1.7.5 V článku 8 sa stanovujú ďalšie opatrenia, ktorými musia členské štáty zakázať „používanie všetkých prostriedkov, zariadení alebo metód používaných na masový alebo neselektívny odchyt, alebo usmrcovanie vtákov, alebo metód, ktoré by mohli spôsobiť vymiznutie druhov v danej oblasti, najmä tých, ktoré sú uvedené v prílohe IV písm. a).“ Rovnako musí byť zakázaný lov z dopravných prostriedkov a za podmienok, ktoré sú uvedené v prílohe IV písm. b).
- 1.7.6 Okrem výnimiek z obchodu a lovu uvedených v článku 6 ods. 2 a 3 a v článku 7, umožňuje článok 9, aby sa členské štáty odchýlili od základných zákazov podľa článkov 5, 6, 7 a 8 v prípade, ak sú splnené tri základné podmienky: neexistuje iné uspokojivé riešenie; uplatňuje sa jeden z dôvodov uvedených v článku 9 ods. 1 písm. a), b) alebo c) a sú splnené technické požiadavky stanovené v článku 9 ods. 2. Tieto podmienky sú podrobne opísané v kapitole 3. Článkom 9 sa upravuje aj systém ročných správ členských štátov o výnimkách posielaných Komisii¹⁵.
- 1.7.7 Výnimky podľa článku 9 sú možné aj vzhľadom na zákazy uvedené v článkoch 7 a 8.

1.8 Výskum

- 1.8.1 V článku 10 sa vyžaduje, aby členské štáty podporovali výskum a „akúkoľvek činnosť nevyhnutnú ako základňu pre ochranu, riadenie a využívanie všetkých druhov vtákov uvedených v článku 1“. Zvláštna pozornosť sa musí venovať výskumu a činnostiam zameraným na oblasti vymenované v prílohe V. Niektoré z oblastí výskumu vymenovaných v prílohe V súvisia s lovom, predovšetkým písm. c) „zoznam údajov o početnosti populácií sťahovavých druhov na základe výsledkov ich krúžkovania“ a písm. d) „posudzovanie vplyvu metód odchytu voľne žijúcich vtákov na ich početnosť ich populácie“. Písm. e) „vývoj alebo zdokonalenie ekologických metód na zabránenie škôd spôsobených vtákmi“ je relevantný aj pre druhy, ktoré môžu spôsobovať škodu. Judikatúra Súdneho dvora zdôrazňuje dôležitosť využívania najlepších dostupných vedeckých informácií ako základu pre implementáciu smernice¹⁶.

¹⁴ Rozsudok z 19. januára 1994 vo veci C-435/92 Association pour la Protection des Animaux Sauvages a iní/ Préfet de Maine-et-Loire a Préfet de Loire-Atlantique, Zb. 1994, s. 67 ods. 13.

¹⁵ Komisia na základe ročných správ predkladá Dohovoru o ochrane európskych voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov správu o používaní výnimiek podľa smernice o vtáctve. Túto dvojročnú správu predkladá ako plnenie článku 9 ods. 2 dohovoru.

¹⁶ Vo svojom rozsudku zo 17. januára 1991 vo veci C-157/89 Komisia/Taliansko, Zb. 1991, s. 57, ods. 15, Súdny dvor prijal, že pokiaľ neexistuje príslušný taliansky referenčný materiál, bola Komisia oprávnená spoliehať sa pri podpore svojich tvrdení na všeobecnejšiu referenčnú prácu z oblasti ornitológie, najmä ak talianska strana neuviedla alternatívne vedecké štúdie.

1.8.2 Je však potrebné zohľadniť, že v oblasti aplikovaného výskumu lovných druhov existuje obmedzený rozsah informácií, dokonca aj tých, ktoré sa týkajú súboru základných charakteristík migrácie veľkého počtu lovných druhov. Primerané riadenie lovu sťahovavých druhov vtáctva si vyžaduje dostatočnú znalosť systému miest odpočinku, preperovania, získavania potravy a zimovania, ktoré predstavujú ich migračnú trasu. Na lepšie uplatňovanie smernice je potrebné získať viac poznatkov o zemepisnom rozšírení migračných trás, o sezónnych migráciách a ekologických požiadavkách sťahovavého vtáctva v EÚ. Príslušné štúdie je možné najlepšie uskutočniť na individuálne označených jedincoch; informácie získané z krúžkovania vtáctva poskytujú najpresnejšie informácie o pozícii sťahovavých druhov v priestore a čase, a sú najlepším zdrojom podkladov pre takéto analýzy širokého dosahu. Štúdie zamerané na migráciu poskytujú potrebné informácie na úrovni druhov a zemepisných populácií; rovnako ponúkajú jedinečnú možnosť skúmania odlišných migračných návykov rôznych kategórií pohlavia alebo vekových kategórií, čo je dôležitým predpokladom primeranej starostlivosti o voľne žijúce populácie.

1.9 Zavedenie nepôvodných druhov vtáctva

1.9.1 Článok 11 sa týka prevencie škôd, ktoré by miestnemu rastlinstvu a živočíšstvu mohlo spôsobiť zavedenie vtáčích druhov, ktoré sa vo voľnej prírode na európskom území členských štátov prirodzene nevyskytujú. Jeden z najlepšie zdokumentovaných prípadov je ohrozenie, ktoré spôsobuje severoamerická potápnica *Oxyura jamaicensis* pôvodnému európskemu ohrozenému druhu – potápnici bielohlavej, *Oxyura leucocephala*, vplyvom hybridizácie, konkurencie a presunov. Zavedenie môže predstavovať hrozbu nielen pre zriedkavé druhy, ale aj pre bežnejšie druhy, vrátane tých, ktoré sú v súčasnosti lovnými druhmi.

1.10 Oznamovacia povinnosť

1.10.1 Článok 12 sa týka všeobecných oznamovacích povinností členských štátov a Komisie. Správy členských štátov, ktoré sa predkladajú raz za tri roky je potrebné odlišovať od ročných správ o výnimkách podľa článku 9. Správy, ktoré vypracovala Komisia v zmysle článku 12 sú cenným materiálom pre problematiku súvisiacu s lovom. Napríklad druhá správa Komisie o implementácii smernice¹⁷ obsahovala informácie o druhoch z prílohy II v jednotlivých členských štátoch, o osobitných opatreniach, ktoré realizujú členské štáty v súvislosti so zabezpečením rozumného využívania lovných druhov, ako aj záznamy z rokovaní osobitného výboru zriadeného v zmysle smernice („výbor ORNIS“) týkajúcich sa viacerých dôležitých koncepcií, akými sú rozumné využívanie a využívanie v malom rozsahu.

¹⁷ KOM (93) 572 záverečné znenie

1.11 Odkladová doložka

1.11.1 V článku 13 sa stanovuje, že „*uplatňovanie týchto opatrení, prijatých v zmysle tejto smernice nesmie viesť k zhoršeniu súčasnej situácie vo vzťahu k ochrane druhov vtákov uvedených v článku 1.*“ To je príklad odkladovej doložky. Takéto doložky sa objavujú v značnom počte environmentálnych smerníc Spoločenstva. Ich cieľom je zabezpečiť, aby implementácia príslušnej smernice nezhoršila východiskový stav environmentálnych charakteristík, ktoré majú byť chránené.

1.12 Možnosť prijatia prísnejších vnútroštátnych opatrení

1.12.1 V článku 14 sa stanovuje, že členské štáty môžu zaviesť prísnejšie ochranné opatrenia, ako sú tie, ktoré upravuje smernica. Odzrkadľuje to všeobecný prístup k environmentálnym právnym predpisom Spoločenstva, ktorý je zakotvený v zmluve a podľa ktorého si členské štáty zachovávajú právo prekročiť úroveň ochrany dohodnutú v Spoločenstve. Niektoré členské štáty si vo vzťahu k lovu stanovili vnútroštátne obmedzenia, ktoré prekračujú požiadavky smernice – napríklad zakázali lov určitých druhov, ktoré sú podľa smernice lovnými druhmi.

1.12.2 Je potrebné si však uvedomiť, že možnosť prijať prísnejšie opatrenia nie je neobmedzená. Členské štáty musia dodržiavať pravidlá Zmluvy o ES týkajúce sa voľného obchodu, čo potvrdilo rozhodnutie Súdneho dvora vo veci C-169/89, *trestné konanie proti Gourmetterie Van den Burg*¹⁸. Navyše v prípadoch, v ktorých je lov vybraných druhov preukázateľne prospešný pre zabezpečenie ich ochrany a/alebo ochrany iných voľne žijúcich druhov vtákov v dôsledku ochrany biotopu vplyvom lovu, môže byť pri posudzovaní zákazu lovu vhodné zvážiť všetky negatívne činitele, ktoré tým pre ochranu biotopu môžu vzniknúť.

¹⁸ Rozsudok z 23. mája 1990 vo veci C-169/89 *Trestné konanie proti Gourmetterie Van den Burg*, Zb. 1990, s. 2143. V tomto prípade žiadol holandský súd Súdny dvor o výklad po tom, čo bola v Holandsku odsúdená osoba za prechovávanie snehule kapcavej, *Lagopus lagopus*, ktorá bola v súlade s právnymi predpismi zastrelená a zabitá vo Veľkej Británii. Súdny dvor urobil rozdiel medzi sťahovavými druhmi a ohrozenými druhmi uvedenými v prílohe I a inými druhmi, akým je snehuľa kapcavá. Poukazujuúc na zvláštny dôraz, ktorý kladie smernica na ochranu sťahovavých a ohrozených druhov, konštatoval v odseku 12: „*Zo všeobecných cieľov, ktoré sú stanovené v smiernici 79/409 o ochrane vtáctva vyplýva, že členské štáty sú oprávnené podľa článku 14 smernice zaviesť prísnejšie opatrenia a zabezpečiť, aby uvedené druhy boli chránené ešte účinnejšie. So zreteľom na ostatné druhy, ktorých sa týka smernica 79/409, sa vyžaduje, aby členské štáty uviedli do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie súladu so smernicou, ale nie sú oprávnené prijať prísnejšie ochranné opatrenia, ako sú opatrenia ustanovené smernicou, pokiaľ nejde o druhy, ktoré sa vyskytujú na ich území.*“

1.13 Úpravy smernice

1.13.1 Články 15 až 17 obsahujú ustanovenia týkajúce sa prispôsobenia príloh I a V, ako aj úprav prílohy III, vo vzťahu k technickému a vedeckému pokroku. Týmito ustanoveniami sa prisudzuje zodpovednosť výboru zriadenému podľa článku 16, ktorý pozostáva zo zástupcov členských štátov a Komisie. Zatiaľ čo je formálne riadiaca úloha tohto výboru značne obmedzená, v praxi majú zástupcovia výboru – nazývaného ako „výbor ORNIS“ – významnú poradnú úlohu a pravidelne prerokúvajú všetky aspekty implementácie smernice, vrátane lovu. Pokiaľ ide o zmenu ustanovení smernice týkajúcich sa lovu, nemá výbor žiadne formálne postavenie. Akékoľvek prípadné zmeny a doplnenia znenia smernice alebo prílohy II k smernici vyžadujú schválenie Radou ministrov a Európskym parlamentom¹⁹ na základe návrhu Komisie.

¹⁹ Dosať bola príloha II zmenená a doplnená jedným sekundárnym dokumentom, smernicou Rady 94/24/EHS. Touto úpravou prílohy II smernice 79/409/EHS sa zaradilo päť druhov *Corvidae*, ktoré môžu spôsobovať škody na úrode a pre ktoré boli opatrenia na reguláciu v minulosti možné len v zmysle výnimiek podľa článku 9.

2 USTANOVENIA ČLÁNKU 7

Znenie článku 7

„1. Druhy uvedené v prílohe II môžu byť vzhľadom na početnosť populácie, zemepisné rozšírenie a rýchlosť rozmnožovania na území Spoločenstva lovené v súlade so zákonmi platnými v jednotlivých štátoch. Členské štáty zabezpečia, že lov týchto druhov nebude v rozpore s úsilím na ich ochranu v oblasti ich rozšírenia.

2. Druhy uvedené v prílohe II/1 môžu byť lovené v zemepisných oblastiach morí a pevniny, kde platí táto smernica.

3. Druhy uvedené v prílohe II/2 môžu byť lovené iba v členských štátoch, pre ktoré sú uvedené.

4. Členské štáty zabezpečia, že lov, vrátane sokoliarstva v prípade, že sa loví týmto spôsobom, hoci je vykonávaný v súlade s platnými opatreniami štátu, je v súlade so zásadami rozumného využívania a ekologicky vyváženej regulácie početnosti daných druhov vtákov, a zabezpečia tiež, aby táto činnosť bola zlučiteľná z hľadiska populácie týchto druhov, predovšetkým sťahovavých vtákov, s opatreniami vyplývajúcimi z článku 2. Dohliadnu najmä na to, aby druhy, na ktoré sa vzťahujú právne predpisy o love, neboli lovené v období hniezdenia alebo v čase rôznych fáz súvisiacich s rozmnožovaním. V prípade sťahovavých vtákov dohliadnu najmä na to, aby druhy, na ktoré sa vzťahujú predpisy upravujúce lov, neboli lovené počas obdobia rozmnožovania alebo počas návratu na hniezdiská. Členské štáty písomne oznámia Komisii všetky relevantné informácie týkajúce sa praktického uplatňovania ich predpisov o love.“

2.1 Úvod

2.1.1 Článok 7 jednoznačne určuje základňu pre lov v zmysle smernice. S odvolaním sa na prílohu II vymenúva tie druhy vtákov, ktoré sa môžu loviť na území celého Spoločenstva (druhy uvedené v prílohe II/1) a tie, ktoré sa môžu loviť len v určených členských štátoch (druhy uvedené v prílohe II/2). Stanovuje aj pravidlá, ktoré sa musia dodržiavať vzhľadom na lov vrátane stanovovania obdobia lovu vtáctva.

2.1.2 Táto kapitola príručky sa začína krátkou zmienkou o potrebe primeranej transpozície. Ďalej sa zaoberá poľovnícky využívanými druhmi, všeobecnými zásadami a podmienkami, ktoré sa musia pri ich love dodržiavať (neohrozenie ochranárskych snáh, rozumné využívanie a ekologicky vyvážená regulácia). Nakoniec zvažuje konkrétne podmienky súvisiace so stanovovaním obdobia lovu.

2.1.3 So zreteľom na obdobie lovu sa kapitola končí diskusiou o problematike prekryvov medzi obdobím lovu a obdobiami pre lov zakázanými v zmysle článku 7 ods. 4 smernice.

2.2 Formálne hľadisko

2.2.1 Členské štáty musia plne a jasne transponovať príslušné ustanovenia článku 7 smernice. Vo veci C-159/99, *Komisia/Taliansko*²⁰, Súdny dvor poznamenal, že „*ustanovenia smernice sa musia implementovať nespochybniteľnou záväznou silou, konkrétnosťou, presnosťou a jasnosťou potrebnou na uspokojenie požiadaviek právnej istoty*“. Vo veci C-339/87, *Komisia/Holandsko*, Súdny dvor poznamenal, že „*samotné administratívne praktiky, ktoré môžu príslušné orgány na základe ich povahy ľubovoľne meniť, nemožno považovať za právne účinné splnenie povinností členských štátov, ktorým je smernica určená v zmysle článku 189 zmluvy*“.²¹

2.3 Lovné druhy

DÔVODY PRE POVOLENIE LOVU

2.3.1 Článkom 7 smernice sa umožňuje lov určitých druhov vtákov. Vzhľadom na stav ich populácií, zemepisné rozšírenie a rýchlosť reprodukcie na území Spoločenstva, je lov týchto druhov považovaný za ich prijateľné využívanie.

2.3.2 Zatiaľ čo je lov vtáctva v Európe prevažne voľnočasovou a rekreačnou aktivitou a vo všeobecnosti sa nevykonáva s cieľom regulovať populácie vtáčích druhov, môže byť aj nástrojom regulovania škôd spôsobovaných určitými druhmi vtákov (pozri časť 2.4.32 o ekologicky vyváženej regulácii).

KTORÉ DRUHY SA MÔŽU LOVIŤ?

2.3.3 Druhy, ktoré sa môžu loviť, sú vymenované s prílohe II k smernici. Príloha sa skladá z dvoch častí. Druhy uvedené v prílohe II časti 1 sa môžu loviť vo všetkých členských štátoch. Druhy uvedené v prílohe II časti 2 sa môžu loviť len v tých krajinách, v ktorých je to určené. Počet potencionálnych lovných druhov prítomných v jednotlivých členských štátoch je uvedený na obrázku 1.

2.3.4 Mimo úprav v dôsledku prístúpenia nových členských štátov došlo k jednej zmene a doplneniu prílohy II časti 2, ktorou sa zohľadnili najnovšie poznatky o situácii vtáčích druhov. Viedlo to k rozšíreniu prílohy II/2 o päť nových druhov vtákov čeľade *Corvidae* a k vyradeniu troch druhov hvizdákov z prílohy II/2 pre Taliansko (druhové, ktoré sú vzhľadovo veľmi podobné celosvetovo ohrozenému druhu – hvizdákov tenkozobému, *Numenius tenuirostris*).

2.3.5 Lov sa uskutočňuje v zmysle vnútroštátnych právnych predpisov. Zaradenie vtáčích druhov do prílohy II nezaväzuje členské štáty k tomu, aby museli

²⁰ Rozsudok zo 17. mája 2001 vo veci C-159/99 *Komisia/Taliansko*, Zb. 2001, s. 4007, odsek 32.

²¹ Rozsudok z 15. marca 1990 vo veci C-339/87 *Komisia/Holandsko*, Zb. 1990, s. 851. Toto stanovisko odzrkadľuje predchádzajúce rozhodnutie Súdneho dvora z jeho rozsudku z 23. februára 1988 vo veci 429/85 *Komisia/Taliansko*, Zb. 1988, s. 843.

povoliť ich lov na svojom území. Je len možnosťou, ktorú členské štáty môžu, ale nemusia využiť.

2.4 Všeobecné zásady a kritériá, ktoré sa musia pri love dodržiavať

2.4.1 Článkom 7 ods. 1 a 4 smernice sa stanovuje niekoľko všeobecných zásad, ktoré sa v súvislosti s lovom musia uplatňovať. Všetky sa postupne v texte analyzujú.

NEOHROZENIE OCHRANÁRSKEHO ÚSILIA V OBLASTI ROZŠÍRENIA DRUHOV

2.4.2 Členské štáty musia zabezpečiť, že lov bude v súlade so snahou zachovať populácie príslušných druhov na uspokojivej úrovni a že jeho vykonávanie neohrozí ochranárske úsilie v oblasti ich rozšírenia. Z toho je zrejmé, že realizácia lovu nesmie významne ohrozovať úsilie zachovať lovné druhy ako aj ostatné druhy vtáctva. Vnútroštátny režim lovu vtáctva by mal brať do úvahy tento potencionálny narušujúci aspekt lovu. Uvedené ustanovenie sa musí posudzovať v súvislosti s charakterom a zemepisným rozsahom príslušného „ochranárskeho úsilia“, nakoľko sa môže značne líšiť v závislosti od toho, či sa realizuje na miestnej alebo na medzinárodnej úrovni (napr. plán ochrany na migračnej trase).

2.4.3 Príkladom pre ilustráciu tohto aspektu je chochlačka bielooká, *Aythya nyroca*, ktorá nie je lovným druhom, ale je globálne ohrozená. Tento druh má neskoré reprodukčné obdobie, čo môže spôsobovať jeho zraniteľnosť pri začatí obdobia lovu iných druhov v oblastiach, v ktorých chochlačka ešte hniezdi.

2.4.4 Pokiaľ ide o oblasti rozšírenia druhov je zrejmé, že pre väčšinu druhov nie je obmedzené len na územie jedného členského štátu a lov v ňom, ale súvisí s celkovým rozšírením. Týka sa to predovšetkým sťahovavých druhov vtákov. V prípadoch, ak sú niektoré druhy predmetom nadmerného lovu počas ich migrácie, môže to rušivo zasiahnuť ochranárske úsilie v iných oblastiach, vrátane oblastí mimo Európskej únie.

2.4.5 Smernica sa uplatňuje na európskom území členských štátov, pre ktoré platí zmluva. Pri druhoch, ktorých oblasť rozšírenia presahuje oblasť, pre ktorú platí smernica, môžu byť v tomto ohľade relevantné medzinárodné záväzky, ktoré Spoločenstvo prijalo.

ROZUMNÉ VYUŽÍVANIE

2.4.6 Pojem rozumné využívanie nie je definovaný v smernici o vtáctve. Výklad pojmu rozumné využívanie, ktorý vznikol v spolupráci s výborom ORNIS, podáva druhá správa o uplatňovaní smernice²². Jej predmetom bol možný vplyv lovu na druhy vtáctva, na úroveň ich populácie a na využívanie biotopov.

²² Strany 8-9 druhej správy o uplatňovaní smernice 79/409/EHS (KOM(93)572 konečné znenie). Toto vysvetlenie sa používa a ďalej rozvíja v súčasnej príručke.

- 2.4.7 V súvislosti s lovom je zrejmé, že rozumné využívanie znamená trvalo udržateľnú spotrebu s dôrazom na udržanie populácií druhov na uspokojivej úrovni ich ochrany. Pojem zjavne dobre zodpovedá definícii trvalo udržateľného využívania uvedenej v Dohovore o ochrane biologickej diverzity²³: „využívanie zložiek biologickej diverzity spôsobom a rýchlosťou, ktoré nevedú k dlhodobému poklesu biologickej diverzity, čím sa uchováva jej schopnosť uspokojovať potreby a nároky súčasných a budúcich generácií.“ Smernica o vtáctve je jedným z právnych nástrojov Európskej únie, pomocou ktorého Európska únia implementuje tento dohovor.
- 2.4.8 Otázkou rozumného využívania rozpracoval i Ramsarský dohovor. Zmluvné strany dohovoru na svojom treťom zasadnutí konferencie (1987) schválili definíciu, v zmysle ktorej „rozumné využívanie mokradí je ich trvalo udržateľné využívanie²⁴ ku prospech ľudstva spôsobom, ktorý je zlučiteľný so zachovaním prírodných hodnôt ekosystému“.
- 2.4.9 Pojem rozumné využívanie je preto možné považovať za totožný s pojmom „trvalo udržateľné využívanie“, ktorý je zlučiteľný so zachovaním prírodných zdrojov, čím zodpovedá zásade trvalej udržateľnosti, ktorý sa stanovuje v piatom environmentálnom akčnom programe Spoločenstva.
- 2.4.10 Na lov vtáctva, ktorý predstavuje spotrebné spôsoby využívania lovných druhov, sa preto musí hľadieť v širšom kontexte trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov. Pojem rozumné využívanie sa nemôže obmedzovať len na spotrebný spôsob využívania. Musí taktiež priznávať právo tých, ktorí chcú pozorovať vtáky, právo milovníkov prírody, odborníkov a celej spoločnosti na to, aby čerpali radosť z voľnej prírody a mohli ju skúmať, pokiaľ vykonávajú toto svoje právo zodpovedne. Všeobecne uznávanou skutočnosťou je fakt, že hodnota environmentálnych zdrojov zahŕňa hodnoty, ktoré spočívajú v ich využívaní, a aj hodnoty súvisiace s ich existenciou. Zásada rozumného využívania by tak mala umožniť prístup k voľnej prírode a k potešeniu tých, ktorí ju využívajú a nie sú poľovníkmi, čo by sa malo riadiť trvalo udržateľným spôsobom a malo by poskytovať prospech miestnym komunitám²⁵.

²³ Na cieľ „trvalo udržateľného využívania“ sa odkazuje vo väčšine článkov dohovoru, ktoré okrem iného ustanovujú integráciu trvalo udržateľného využívania do vnútroštátneho rozhodovania; obhospodarovanie a riadenie biologických zdrojov s cieľom zabezpečiť ich ochranu a trvalo udržateľné využívanie; prijatie opatrení na zabránenie alebo minimalizáciu nepriaznivého dopadu na biologickú diverzitu; monitorovanie ekosystémov a biotopov, ktoré vyžadujú sťahovavé druhy a druhy s ekonomickou hodnotou alebo kultúrnym významom; podporu výskumu, ktorý prispieva trvalo udržateľnému využívaniu.

²⁴ Trvalo udržateľné využívanie sa vymedzuje ako „využívanie mokradí človekom tak, aby mohlo poskytnúť súčasným generáciám čo najväčší možný nepretržitý prospech a zároveň si udržalo svoj potenciál uspokojovať potreby a ciele budúcich generácií“. Prirodzené vlastnosti ekosystému sa vymedzujú ako „tie fyzikálne, biologické alebo chemické zložky, akými sú pôda, voda, rastlinstvo, živočíšstvo a živiny a vzťahy medzi nimi“.

²⁵ Nedávne vyhlásenie IUCN k politikám trvalo udržateľného využívania voľne žijúcich zdrojov (príloha k rezolúcii 2.29, Ammán, 2000) dospelo tiež k záveru, že „využívanie biologickej diverzity s cieľom spotreby a aj s iným cieľom, ako je spotreba, je veľmi dôležité pre hospodárstvo, kultúru a blahobyť všetkých národov a národností.“

2.4.11 V nasledujúcich častiach sa rozoberajú viaceré aspekty rozumného využívania, ktoré sú významné vzhľadom na lovné druhy vtáctva. Patrí k nim vplyv na populáciu, využívanie biotopov, ochrana lovných druhov a stav ochrany jednotlivých druhov. Tieto časti zdôrazňujú úlohy, ktoré stoja pred uplatňovaním koncepcie rozumného využívania pre stále i pre sťahovavé druhy vtáctva. V závere sa poukazuje na úlohy vzdelávania, odbornej prípravy a budovania verejnej mienky pri presadzovaní rozumného využívania.

- **Otázky súvisiace s lovnými druhmi**

2.4.12 Väčšina vedeckých prác o trvalo udržateľnom love bola zameraných na vodné vtáctvo (s výnimkou čajok), čel'ad' tetrovovitých a jarabice (tieto dve skupiny patria k hrabavcom, Galliformes, často nazývaným poľovné vtáky). Tieto vtáky sa veľmi líšia, či už z hľadiska svojich ekologických nárokov alebo svojho správania. Väčšina druhov vodného vtáctva sú typickými sťahovavými druhmi, ktoré prekonávajú veľké vzdialenosti, pretože hniezdia v rôznych častiach severnej Európy a zimujú v nepravidelne sa vyskytujúcich mokradiach mierneho až tropického pásma. Pretože tieto druhy vytvárajú veľké krdle, ich lov má významný vplyv na ich vyrušovanie²⁶, čo nepriaznivo zasiahne mnohonásobne väčší počet, ako je počet skutočne ulovených vtákov. Nedávny prieskum vedeckých prác zameraných na fyziológiu a energetickú bilanciu vtákov však spochybnil predpoklad, že lov vždy spôsobuje vyrušovanie, ktoré môže mať významný vplyv na ohrozenie ich prežívania (pozri časť 2.6.17). Okrem toho, aj v prípadoch, ak sú na miestnej úrovni úlovky niektorého druhu vysoké, nemusí to ovplyvniť miestne populácie z dlhodobého hľadiska, pokiaľ majú dostatok potravy a aj vtedy, ak zastrelené vtáky môžu byť nahradené vtákmi z iných oblastí alebo inými mechanizmami biologickej kompenzácie. To však asi nie je prípad vysokého loveckého tlaku v širšej oblasti rozšírenia druhu.

2.4.13 Na druhej strane majú stále hrabavé druhy lovného vtáctva niekedy komplexné sociálne systémy, z ktorých môžu mať miestne populácie pri náležitom riadení lovu prospech. Vysoké úlovky môžu viesť k zníženiu početnosti. Vodné vtáctvo a hrabavé druhy lovného vtáctva sú hlavnými lovenými druhmi v Európe a zahŕňajú 71 % všetkých taxónov uvedených v prílohe II. Zvyšnými kategóriami druhov z prílohy II sú čajky (7 %), holuby a hrdličky (6 %) a spevavce (15 %).

- **Rozumné využívanie a vplyv na populáciu**

2.4.14 Vzhľadom na to, že celkovým cieľom smernice je zachovanie populácií vtáčích druhov v priaznivom stave ochrany²⁷, malo by sa to odzrkadliť v zásade rozumného využívania. V zmysle základných pravidiel populačnej

²⁶ Výrazné vyrušovanie vtákov na mokradiach vplyvom lovu môže vo významnej miere spôsobiť nedostatočné využívanie zdrojov a tiež vytvárať tlak na nelovné druhy. Miestne presuny a skrátené prestávky pri zastávkach môžu z dôvodu závislosti od hustoty v zime vplývať na populácie na ich migračných trasách. Vplyv vyrušovania na populácie na ich migračných trasách je však v súčasnosti málo známy a ešte vyžaduje výskum.

²⁷ I keď pojem „priaznivý stav ochrany“ sa výslovne neuvádza v smernici (bol zavedený v roku 1992 do smernice o biotopoch), vychádza však implicitne z požiadaviek článku 2 smernice.

dynamiky a teórie lovu sťahovavých druhov je možné konštatovať, že lov druhu v malom rozsahu má pravdepodobne len malý vplyv na početnosť populácie v jarnom období²⁸. Rozsah lovu na stredne veľkej úrovni pravdepodobne nespôsobí zníženie početnosti lovných druhov, ale zredukuje početnosť jarnej populácie. Lov druhu vo veľkom rozsahu bude pravdepodobne viesť k poklesu početnosti populácie. Pre väčšinu druhov však nie je takýto rozsah známy²⁹.

- 2.4.15 Aby lov nevedol k poklesu populácií lovných druhov, musí všeobecný prístup k starostlivosti o voľne žijúce druhy zabezpečiť, aby úlovky nepresiahli rozsah medzi „maximálnou“ a „optimálnou“ trvalo udržateľnou úrovňou³⁰. Zdá sa, že je ľahšie uplatňovať tento princíp pri stálych druhov ako pri sťahovavých. Pokiaľ nie sú dostupné spoľahlivé informácie o populačných dynamikách a úlovkoch stálych a sťahovavých druhov, vo všeobecnosti by bolo potrebné vyhnúť sa vysokej úrovni využívania.
- 2.4.16 Okrem toho existuje potreba primeraného monitorovacieho mechanizmu založeného na vedeckých metódach, ktorý zabezpečí, že využívanie lovných druhov sa bude udržiavať na takej úrovni, ktorú dokážu voľne žijúce populácie uniesť bez toho, aby to nepriaznivo poznačilo úlohu druhu v ekosystéme alebo ekosystém samotný. Monitorovací systém by mal obsahovať informácie o štatistikách úlovkov, ktoré v súčasnosti chýbajú alebo sú pre väčšinu druhov v Európskej únii nedostatočné³¹.

- **Rozumné využívanie a využívanie biotopov**

- 2.4.17 Výrazné vyrušovanie lovom alebo inými činnosťami človeka pravdepodobne obmedzí využívanie biotopov v oblastiach, v ktorých k tomu dochádza. Môže to viesť k tomu, že vtáky, ktoré sú predmetom lovu, musia prekonávať väčšie vzdialenosti alebo prispôbiť svoje správanie tak, aby unikli lovu. Výsledkom môže byť dokonca aj to, že sa biotopy s relatívne vysokou prítomnosťou ľudí nebudú dať využívať. Je preto dôležité zabezpečiť, aby boli

²⁸ To závisí od načasovania odlovu. Malý odlov na jar, keď je populácia obvykle na svojej najnižšej úrovni v roku, môže mať neúmerne veľký vplyv na štruktúru populácie, ak má druh rozdielne obdobia migrácie.

²⁹ Pracovný dokument č. XI/189/91 výboru ORNIS, ako sa uvádza v druhej správe o uplatňovaní smernice č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva (KOM (93) 572, 24.11.1993, strana 11)

³⁰ Trvalo udržateľné využívanie sa môže definovať ako odnímanie prírodných zdrojov zo životného prostredia v takej miere, ktorá umožňuje ich rovnovážnu náhradu prírodnými procesmi. Za normálnych podmienok udržuujú procesy, ktoré závisia od hustoty, populácie vtákov na stálej úrovni. Využívanie druhu je priamo úmerné miere reprodukcie a miere prežitia. I keď každoročný odlov môže odňať významný podiel populácie, kompenzuje sa to nižšou prirodzenou úmrtnosťou a/alebo lepšou mierou reprodukcie. Maximálny počet vtákov, ktorý môže byť ulovený každý rok, sa dosiahne vtedy, ak sa čo najväčší počet vtákov zahniezdi v čo najväčšej miere. Dosiahne sa to vtedy, ak sa stav hniezdiacich vtákov výrazne zredukuje pod kapacitu biotopu (Newton, I. 1998. Population limitation in Birds). Lov obvykle zníži hniezdiace populácie vtákov s nízkou prirodzenou úmrtnosťou (K-stratégorov, t.j.husi), ale ich miera reprodukcie je vyššia ako u nelovených populácií. Označuje sa to ako *maximálne trvalo udržateľné využívanie*. Z dôvodu nevypočítateľnosti ekologických systémov sa miera odlovu obvykle stanovuje na o niečo nižšej úrovni, čo sa definuje ako *optimálne trvalo udržateľné využívanie*. Dobrá regulácia populácií môže využívanie zvýšiť.

³¹ Pre určité druhy môžu byť dôležité iné informácie, ako sú štúdie o miere zmrzačovania a vplyve olovených guľiek na schopnosť prežitia (pozri Madsen, J. a H. Noer 1996. Decreased survival of pink-footed geese *Anser brachyrhynchus* carrying shotgun pellet. Wildlife Biology 2 : 75-82.)

tieto činnosti riadené spôsobom, ktorý obmedzí vyrušovanie, ktoré by významne ovplyvnilo hodnotu príslušných oblastí z aspektu ich ochrany (pozri aj časť 1.5 príručky).

2.4.18 Týka sa to najmä mokradí, kde sa vyskytuje vysoká koncentrácia voľne žijúceho vtáctva, vrátane lovných druhov. V oznámení Komisie o rozumnom využívaní a zachovaní mokradí³² bola jednou z kľúčových otázok týkajúcich sa mokradí označená otázka trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov mokradí. Uvádza sa najmä využívanie vtáctva: „*Lov vodného vtáctva na území európskych mokradí je populárnou voľnočasovou aktivitou a môže predstavovať významný zdroj príjmov vlastníkov mokradí. Poľovnícke združenia sa právom stávajú hybnou silou v ochrane mokradí. Zásada využívania vodného vtáctva trvalo udržateľným spôsobom môže výrazne prispieť k ochrane mokradí za predpokladu, že zahŕňa používanie netoxického streliva, stanovenie maximálnych možných úlovkov, vybudovanie primeranej siete útočísk pre lovené druhy a prispôbenie doby lovu ekologickým požiadavkám druhov. Týchto aspektov sa dotýka aj smernica Rady [...] o ochrane voľne žijúceho vtáctva*“.

2.4.19 V kontexte rozumného využívania sa musí posudzovať aj otázka znečistenia životného prostredia olovom zo streliva. Stále viac sa potvrdzuje, že používanie oloveného streliva predstavuje významné ohrozenie pre voľne žijúce vtáctvo a jeho biotopy, najmä mokrade³³. Napriek tomu, že sa smernica o vtáctve výslovne nezmieňuje o olovenom strelive, jeho používanie v osobitne chránených územiach spôsobujúce zhoršenie stavu biotopov alebo výrazné vyrušovanie vtákov, nie je zlučiteľné s požiadavkami ochrany týchto území. Potrebu postupného obmedzenia používania oloveného streliva v mokradiach potvrdili medzinárodné fóra, akými sú Ramsarský dohovor a Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva – AEWA.

- **Lov a starostlivosť o lovné druhy**

2.4.20 Pojem rozumné využívanie by mal v sebe zahrňovať aj pozitívne vplyvy, ktoré poskytujú starostlivosť o lovné druhy. Znamená to súbor opatrení, akými sú zlepšenie stanovištných podmienok, zlepšenie potravných možností, potlačenie konkurencie, zníženie výskytu ochorení a potlačenie pytliactva, ktoré zlepšujú životné podmienky lovných druhov a ostatných druhov. I keď môže každoročný odlov stanoveného počtu jedincov odstrániť značný podiel populácie, tento úbytok sa môže kompenzovať nižšou prirodzenou mortalitou a/alebo vyššou reprodukčnou schopnosťou populácie. Opatrenia primeranej starostlivosti by mali okrem zásady rozumného využívania zohľadniť aj potreby nepoľovných druhov a celého ekosystému. Mohli by viesť k tomu, že by početnosť poľovných a nepoľovných druhov v oblastiach s takouto starostlivosťou bola významne vyššia ako v oblastiach, v ktorých sa podobné opatrenia neuskutočňujú. Uplatňovanie tejto zásady výrazne kontrastuje so

³² Rozumné využívanie a ochrana mokradí (KOM (95) 189, 29.5.1995)

³³ Pozri napr. Newsletter of the African Eurasian Waterbird Agreement, mimoriadne vydanie : Lead Poisoning in Waterbirds through the ingestion of spent lead shot. Special Issue 1, September 2002

situáciou pri odlove v prípade, ak sa tieto opatrenia neuskutočňujú. Populácia, pri ktorej sa uskutočňuje odlov, i keď je stabilná a lov sa vykonáva udržateľným spôsobom, si nevyhnutne bude udržiavať nižšiu početnosť ako populácia za podobných podmienok bez uskutočňovania odlovu. Priaznivé dôsledky starostlivosti o lovné druhy sú najzrejmšie pri stálych druhoch³⁴.

2.4.21 Niektoré z najvýznamnejších prírodných oblastí Európy prekonal tlaky rozvoja civilizácie a poškodzovania vďaka starostlivosti o lovné druhy. Napríklad Spojené kráľovstvo má najrozsiahlejšie oblasti vresoviskových mokradí v Európe najmä vďaka ich hodnote, akú predstavujú pre lov snehúl, čo vytvorilo pevný základ na to, aby sa zabránilo strate tohto biotopu vplyvom komerčného odlesňovania a v dôsledku iných ohrození. V Španielsku prežila populácia orla kráľovského iberijského, *Aquila adalberti*, najmä vo veľkých súkromných revíroch, v ktorých sa lov predtým sústredil temer výlučne na veľké kopytníky. Vo Francúzsku je početnosť voľne žijúcej jarabice poľnej, *Perdix perdix*, vysoká v oblastiach s intenzívnym obhospodarovaním pôdy (napr. *Beauce*, *Picardie*), čo je výsledkom primeraného obhospodarovania oblastí, predovšetkým zakladania tisícov hektárov „úhorových plôch na ochranu voľne žijúceho rastlinstva a živočístva“ za finančnej pomoci poľovníkov.

2.4.22 Poľovníctvo preto môže zabezpečovať ochranu druhov prostredníctvom rozumného využívania. Opatrenia prijaté na zlepšenie podmienok cieľových druhov nielen zvýšia trvalo udržateľné úlovky, ale prospejú aj viacerým iným živočíchom a rastlinám, ktoré majú podobné požiadavky. Lesné plochy obhospodarované so zreteľom na bažanty poľovné, *Phasianus colchicus*, sú diverzifikovanejšie ako lesné plochy obhospodarované len ako lesnícke oblasti. Okraje poľnohospodárskych pozemkov obhospodarované so zreteľom na jarabice, *Perdix perdix*, budú prínosom aj pre voľne rastúce rastliny, motýle a iné bezstavovce.

2.4.23 Ak sa však starostlivosť o lovné druhy zameriava na umelé zvýšenie populácie jedného druhu, môže to mať negatívny vplyv na niektoré iné druhy, najmä ak sa spája s nelegálnym prenasledovaním dravého vtáctva.

- **Rozumné využívanie a stav ochrany lovných druhov**

2.4.24 O nepriaznivom stave ochrany sa dá uvažovať pri tých vtáčích druhoch³⁵, pri ktorých súhrn vplyvov na dotýčaný druh negatívne ovplyvňuje jeho dlhodobé rozšírenie a početnosť jeho populácií. Zahŕňa to aj situáciu, keď údaje o populačnej dynamike naznačujú, že druh nie je dlhodobo schopný udržať

³⁴ Je však potrebné si uvedomiť, že určité mokrade sú aktívne obhospodarované so zreteľom na sťahovavé vodné vtáctvo (napr. *Camargue* vo Francúzsku). Existujú aj bažinaté oblasti, ktoré sa obhospodarujú priamo so zreteľom na lov močiarnice mekotavej, *Gallinago gallinago*.

³⁵ Pojem stav ochrany druhu sa definuje v článku 1 písm. i) smernice Rady 92/43/EHS ako „súhrn vplyvov pôsobiacich na príslušný druh, ktorý môže ovplyvniť jeho dlhodobé rozšírenie a početnosť jeho populácií...“ Považuje sa za priaznivý, ak „údaje o dynamike populácií príslušného druhu indikujú, že sa dlhodobo udržuje vo svojom prirodzenom biotope ako životaschopná zložka, prirodzené rozšírenie druhu sa nezmenšuje a ani sa pravdepodobne v dohľadnej budúcnosti nezmenší a existuje a naďalej bude existovať dostatočne rozsiahly biotop dlhodobo schopný udržiavať jeho populácie.“ I keď sa pojem v smernici 79/409/EHS výslovne neuvádza, zásady, o ktoré sa opiera, sú rovnako uplatniteľné na ciele tejto smernice.

svoju populáciu ako životaschopnú zložku jeho prirodzeného biotopu³⁶. Všeobecne sa samozrejme neodporúča, aby sa takýto druh alebo jeho populácie stali predmetom lovu, a to i v prípade, ak lov nie je príčinou nepriaznivého stavu ochrany alebo k nemu neprispieva. Povolenie lovu takéhoto druhu sa však môže stať silným podnetom pre riadenie biotopov a ovplyvniť iné činitele, ktoré prispievajú k znižovaniu jeho početnosti, a tým môže napomôcť dosiahnuť cieľ obnovenia početnosti jeho populácií na priaznivú úroveň.

- 2.4.25 Otázku povolenia ďalšieho lovu druhu s nepriaznivým stavom ochrany nastolila diskusia ostatných navrhovaných zmien a doplnení prílohy II k smernici. V časti 2.7 správy³⁷ Výboru Európskeho parlamentu pre životné prostredie, zdravie obyvateľstva a ochranu spotrebiteľa k návrhu Komisie z roku 1991³⁸ upraviť smernicu o vtáctve sa uvádza, že „v prípade, ak početnosť druhu klesá, nemôže byť lov v zásade udržateľný, pokiaľ nie je súčasťou riadne uskutočňovaného plánu riadenia a starostlivosti, ktorý zahŕňa aj ochranu biotopu a iné opatrenia, ktoré spomalia tento proces a v konečnom dôsledku ho zvrátia.“
- 2.4.26 Ak sa vypracúvajú takéto plány riadenia a starostlivosti, ktorých cieľom je obnovenie početnosti populácie druhu, mali by sa uplatniť na všetky populácie, okrajové i centrálné. Okrajové populácie môžu zohrávať skutočne dôležitú úlohu v procese, ktorým sa druh prispôbuje zmenám v životnom prostredí. Z európskeho pohľadu je to základný proces. Takéto plány môžu navyše existovať na rôznych teritoriálnych úrovniach (napr. na úrovni EÚ, vnútroštátnej alebo miestnej úrovni).
- 2.4.27 V súčasnosti sa plány riadenia a starostlivosti na úrovni Spoločenstva pripravujú pre druhy z prílohy II, ktorých stav z hľadiska ich ochrany bol zatriedený ako nepriaznivý. Tieto rámcové plány musia členské štáty dopracovať a prijať. Plány nemajú v zmysle smernice osobitný právny štatút. Úspech ich implementácie a rozsah, v akom sa podarí pokles poľovných druhov zastaviť a zvrátiť, čoho dôkazom bude primerané monitorovanie, môže v konečnom dôsledku určiť, či je ďalší lov týchto druhov v zmysle smernice odôvodnený, a či sú nevyhnutné iné opatrenia.
- 2.4.28 Plány riadenia a starostlivosti, ktorých cieľom je obnova druhu, musia podporiť monitorovacie programy, ktoré budú schopné zistiť zmeny v stave druhu so zreteľom na jeho ochranu. Monitorovanie by malo zahŕňať

³⁶ Priaznivý stav ochrany predpokladá životaschopnosť populácie: pojem „životaschopného“ počtu v populácii predstavuje prahovú hodnotu na prežitie resp. vyhynutie (Fiedler & Jain 1992, Conservation Biology). Životaschopnosť populácií je vyjadrená v samotnom jadre požiadavky stanovenej v článku 2 smernice, ktorý obsahuje všeobecnú povinnosť udržania populácie. Životaschopné populácie sú nevyhnutné na preukázanie bezpečného stavu ochrany, napriek tomu znamená tento pojem viac ako len stabilnú populáciu. Vonkajšie činitele, akými sú strata biotopu, nadmerný odlov a konkurencia zavedených druhov, vedú často k poklesu početnosti populácie. Náhodné výkyvy, ktoré sa zväčšujú so zmenšovaním populácie, môžu vyústiť do vyhynutia populácií dokonca aj v prípade populácií, ktoré majú v priemere kladný populačný rast, ak leží pod kapacitou prostredia.

³⁷ EP 154. 220/záv.

³⁸ KOM (91) 0042 – C3 – 0180/91

posudzovanie výšky úlovkov a úlohy, ktorú úlovky zohrávajú v dynamike populácie.

- 2.4.29 Záverom je treba zdôrazniť, že dočasné moratóriá na lov určitých druhov s nepriaznivým stavom ochrany, ktorý nie je nevyhnutne výsledkom lovu, zavedené členskými štátmi po dohode s poľovníckymi organizáciami, predstavujú potencionálne dôležitý prístup. Takýto prístup, pokiaľ sa kombinuje s programom ochrany druhov, môže byť silným stimulom pre rôzne záujmové skupiny, vrátane poľovníkov, k tomu, aby druh prinavrátili do priaznivého stavu z hľadiska jeho ochrany. Pre poľovníkov je dôležité, aby takéto moratóriá považovali a prijímali za „dočasné“ opatrenia, ktoré nebudú viac menej automaticky viesť k trvalému zákazu lovu.

- **Rozumné využívanie a vzdelávanie, školenia a osвета**

- 2.4.30 Pojem rozumné využívanie prírodných zdrojov zahŕňa takisto i potrebu dostatočných vedomostí a skúseností. Poľovníci by mali byť podrobne informovaní o potrebe správnej identifikácie druhov, správnej praxe, lovu a právnych predpisov, potrebe oznamovania a pod.. Nelegálne aktivity (odstrel chránených druhov, používanie zakázaných prostriedkov odchyty, lov mimo stanovenej doby lovu alebo v územiach, kde nie je lov povolený, používanie otrávených návnad) sú v rozpore so „zásadami rozumného využívania“ a nie sú v súlade so zásadou ochrany prostredníctvom trvalo udržateľného využívania. Nelegálna činnosť čo i malého počtu poľovníkov môže navyše pokaziť reputáciu všetkým poľovníkom a ich činnosti. Keďže poľovníci sú najlepšimi správcami poľovných oblastí, je v ich vlastnom záujme dlhodobo takéto činnosti potláčať a uskutočňovať to viditeľným spôsobom. Takisto je treba informovať ľudí o potrebe ochrany prostredníctvom trvalo udržateľného využívania.

EKOLOGICKY VYVÁŽENÁ REGULÁCIA

- 2.4.31 Zásada ekologicky vyváženej regulácie nie je v smernici vymedzená. V duchu 8. bodu odôvodnenia preambuly k smernici o vtáctve sa však nevzťahuje primárne na rekreačné využívanie, ale na reguláciu populácií s cieľom ochrany druhov: *„Keďže cieľom ochrany je dlhodobá ochrana a riadenie prírodných zdrojov ako neoddeliteľnej súčasti dedičstva národov Európy; keďže to umožňuje kontrolovať prírodné zdroje a riadiť ich využitie na základe opatrení nevyhnutných na udržanie a zlepšenie prirodzenej rovnováhy medzi druhmi, pokiaľ je to možné“*
- 2.4.32 Článok 1 sa ďalej odvoláva na „ochranu, starostlivosť a kontrolu“, zatiaľ čo podľa článku 2 je potrebné prijať opatrenia s cieľom udržať populácie alebo ich prispôbiť úrovni, „ktorá zodpovedá najmä ekologickým, vedeckým a kultúrnym požiadavkám vzhľadom aj na hospodárske a rekreačné požiadavky“. Môže to znamenať, že regulácia sa nezameriava len na „rovnováhu medzi druhmi“, ale jej cieľom môže byť aj ochrana hospodárskych záujmov (napr. predchádzanie škodám).

- 2.4.33 „Ekologicky vyvážená regulácia“ znamená, že prijaté opatrenia musia byť ekologicky primerané a v rovnováhe s problémami, ktoré sa majú vyriešiť, pričom budú zohľadňovať stav ochrany druhu, ktorého sa týkajú. Je možné, že opatrenia na reguláciu budú potrebné len pre niekoľko druhov z prílohy II (napr. vrany, holuby, čajky). Zdá sa, že toto je hlavným dôvodom pre zaradenie piatich druhov čeľade *Corvidae* do prílohy II/2 pri úpravách smernice v roku 1994.
- 2.4.34 Na druhej strane je cieľom opatrení pri väčšine ostatných lovných druhov zvýšenie alebo obnovenie početnosti so zreteľom na záujmy ochrany druhu a takisto poľovníctva.
- 2.4.35 Uplatňovanie tejto zásady v rámci článku 7 ods. 4 ponúka široké možnosti pre opatrenia na ochranu rastlinstva a živočíšstva, ktoré je možné uskutočniť v súlade s výnimkami podľa článku 9 ods. 1 písm. a). Rozsah, v akom je možné počas stanovenej doby lovu regulovať populácie druhov spôsobujúcich škody, je však nejasný. Je potrebné preskúmať iné metódy, napríklad plašenie vtákov, ktoré môžu aspoň dočasne a miestne vyriešiť problém škôd.
- 2.4.36 Je potrebné posúdiť ďalšie dimenzie ekologicky vyváženej regulácie. Bolo by potrebné posúdiť napríklad rozsah, v akom by sa mala uskutočňovať, aby sa zabezpečilo demograficky vyvážené využívanie druhu (napr. neodstraňovanie prírastku niektorej pohlavnej alebo vekovej skupiny). Rovnako je potrebné zabezpečiť aj to, aby odlov nespôsobil narušenie rovnováhy v ekosystéme (zvyšovanie početnosti niektorých druhov vplyvom nedostatočnej prirodzenej konkurencie).

2.5 Osobitné podmienky pre stanovenie doby lovu

- 2.5.1 V článku 7 ods. 4 smernice sa určujú základné zásady pre stanovenie doby lovu, ktorých cieľom je zabezpečiť, aby sa lov vtákov neuskutočňoval počas najzraniteľnejších období vývinu lovných druhov.
- 2.5.2 Pre nest'ahovavé stále druhy to znamená, že sa nesmú loviť v období odchovu mláďat alebo v priebehu ich reprodukčného obdobia. Sťahovavé druhy sa nesmú loviť v období ich reprodukcie alebo v období ich návratu na hniezdiská.
- 2.5.3 Súdny dvor vyjadril stanovisko, že „druhá a tretia veta článku 7 ods. 4 smernice sú koncipované tak, aby zabezpečili **komplexný systém ochrany** v obdobiach, v ktorých je prežívanie vtáčích druhov obzvlášť ohrozené. V dôsledku toho sa preto ochrana vtáctva pred lovom nemôže obmedzovať len na väčšinu vtákov určitého druhu tak, ako sa to určí prostredníctvom priemerného reprodukčného cyklu a migračných pohybov.“³⁹

³⁹ Rozsudok zo 17. januára 1991 vo veci C-157/89 Komisia/Taliansko, Zb. 1991, s. 57, ods. 14. Odkazy na pojem komplexnej ochrany sa nachádzajú aj v nasledujúcich rozsudkoch: rozsudok z 19. januára 1994 vo veci C-435/92 Association pour la Protection des Animaux Sauvages a iní/Préfet de Maine-et-Loire a Préfet de Loire-Atlantique, Zb. 1994, s. 67 a rozsudok zo 7. decembra 2000 vo veci C-435/92 Komisia/Francúzsko, Zb. 2000, s. 10941.

ROZPRACOVANIE KLÚČOVÝCH POJMOV: OBDOBIE REPRODUKČIE A OBDOBIE PREDREPRODUKČNEJ MIGRÁCIE

2.5.4 Komisia a výbor ORNIS si uvedomili potrebu mať jasný výklad pojmov článku 7 ods. 4 smernice v súlade s rozhodnutím Súdneho dvora z roku 1994 a spôsob, ako ich uplatniť na druhy z prílohy II a spracovali prieskum informácií o obdobiach reprodukcie a obdobiach predreprodukčnej migrácie pre všetky druhy z prílohy II vo všetkých členských štátoch, kde sa tieto druhy vyskytujú⁴⁰. Výbor ORNIS schválil tento prieskum, ktorým sa definuje „obdobie reprodukcie“ a tiež „návrat na miesta odchovu mláďat“, ako sa to uvádza v ďalšom texte.

• Obdobie reprodukcie⁴¹

2.5.5 „**Obdobie odchovu mláďat**“⁴² je definované použitím definície Crampa & Simmonsa (1997)⁴³: „*obdobie odchovu mláďat je obdobie, počas ktorého druh kladie znášku, inkubuje ju a vychováva mláďatá, až kým sú schopné samostatného letu*“. „**Obdobie reprodukcie**“ však nezahŕňa len obdobie odchovu mláďat, ale aj obdobie, počas ktorého druh obsadzuje hniezdiská a zároveň aj obdobie, keď sú mláďatá ešte závislé od starostlivosti rodičov aj po opustení hniezda (čo uviedla už správa Komisie z roku 1993 o uplatňovaní smernice o vtáctve⁴⁴). „Výbor ORNIS“ prijal schému, ktorá dokumentuje rozličné štádiá reprodukcie ako všeobecnú schému pre obdobie reprodukcie (pozri obr. 2). Následnosť prvkov tejto všeobecnej schémy a ich význam sa môže pri druhoch líšiť v závislosti od rozdielov v spôsobe odchovu mláďat.

• Návrat na hniezdiská⁴⁵

2.5.6 Návrat na hniezdiská je každoročný presun vtákov, v jednej etape alebo vo viacerých etapách, zo svojich zimovísk späť do hniezdnych oblastí. Obdobie zimovania končí opustením zimovísk, v ktorých sa sťahovavé vtáctvo usídlilo po ukončení postreprodukčnej (jesennej) migrácie. Obdobie návratu druhu do oblastí hniezdenia sa nazýva „predreprodukčná migrácia“ alebo aj „jarná migrácia“.

⁴⁰ Klúčové pojmy z článku 7 ods. 4 smernice 79/409/EHS. Obdobie reprodukcie a predreprodukčná migrácia druhov vtákov z prílohy II v EÚ. September 2001 (dokument dostupný na stránke http://europa.eu.int/comm/environment/nature/Directive/birdshome_en.htm)

⁴¹ Je potrebné si všimnúť, že článok 7 ods. 4 odkazuje na „obdobie odchovu mláďat“ a aj na „rôzne štádiá reprodukcie“ (porovnaj francúzske znenie „*les différents stades de reproduction et de dépendance*“; nemecké znenie „*Einzelnen Phasen der Brut - und Aufzuchtzeit*“; holandské znenie „*zolang de jonge vogels het nest nog niet hebben verlaten*“).

⁴² Tento pojem sa považuje za rovnocenný a lepší ako pojem „obdobie odchovu mláďat“ používaný v článku 7 ods. 4.

⁴³ Cramp, S. & Simmons, K.E.L. (eds.). 1977. *Birds of the Western Palearctic*, Volume 1. Oxford, Oxford University Press. 722 pp.

⁴⁴ KOM (93) 572 záverečné znenie. *Druhá správa o uplatňovaní smernice Rady 79/409/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva*. Brusel 24. november 1993.

⁴⁵ Výraz „návrat na hniezdiská“ sa považuje za synonymum výrazu „návrat na miesta odchovu mláďat“.

- 2.5.7 V Európe vedú jarné migračné ťahy väčšinou na sever, severovýchod alebo severozápad, to znamená, že sťahovavé druhy po opustení svojich afrických zimovísk prelietavajú najprv oblasť Stredozemného mora a pokračujú cez strednú Európu až do svojich hniezdisk na severe Európy. Toto sťahovanie obvykle trvá niekoľko týždňov (vrátane prestávok v oddychových lokalitách po trase), niektoré jedince však môžu túto vzdialenosť absolvovať za jeden, prípadne za niekoľko dní. Začiatok, koniec a dĺžka obdobia migrácie v jednotlivých krajinách závisí od ďalších biologických, zemepisných a metodologických faktorov.
- 2.5.8 Pokiaľ ide o začiatok predreprodukčnej migrácie, všetky jedince toho istého druhu nekončia svoje obdobie zimovania v rovnakom čase. Existujú nielen individuálne odlišnosti, ale na určitom zimovisku sa stretávajú vtáky rozličných populácií s odlišnými ročnými cyklami. Jedince, ktoré patria do severných populácií napríklad často začínajú svoj návrat oveľa neskôr ako vtáky, ktorých hniezdiská sú v južnejších oblastiach. Extrémnym prípadom je tzv. „preskoková migrácia“ (napr. u kalužiaka červenonohého, *Tringa totanus*): vtáky hniezdiace v severnejších zemepisných dĺžkach prekonávajú väčšie vzdialenosti a presúvajú sa do južnejších zimovísk ako južnejšie hniezdiace populácie.
- 2.5.9 Skutočnosť, že vtáky opúšťajú svoje zimoviská, ešte nemusí znamenať, že začína ich jarná migrácia. Môžu sa presúvať do iných zimovísk, či už v dôsledku zmien miestnych ekologických podmienok, vyčerpania zdrojov potravy, vyrušovania alebo v dôsledku zmien klimatických podmienok. Ak sa na hniezdiskách stretáva ťahová aj stála populácia toho istého druhu, situácia môže byť ešte komplikovanejšia. Môže tak dochádzať k vzniku zjavných nezrovnalostí v údajoch krajín s veľkou rozlohou. Veľké rozdiely medzi susediacimi regiónmi môžu odzrkadľovať viac ekologické rozdiely ako skutočné rozdiely v načasovaní migrácie. Napríklad napriek tomu, že južné oblasti Španielska (Andalúzia) a Talianska (Sicília) ležia v rovnakej zemepisnej šírke (37. rovnobežka), neznamená to automaticky podobné dátumy priletu sťahovavých druhov, pretože môže ísť o odlišné populácie.
- 2.5.10 Dĺžka migračného obdobia nezávisí len od rozsahu krajiny v severo-južnom smere, ale takisto aj od dostupnosti a využívania miest na odpočinok. Typickým príkladom je brehár hrdzavý, *Limosa lapponica*, ktorý migruje z afrických zimovísk do hniezdisk na Sibíri. Po nepretržitom lete z *Banc d'Arguin* v západnej Afrike sa zastavuje na niekoľko týždňov v oblasti Wadenského mora. Dĺžka obdobia ťahu závisí takisto od početnosti a zemepisného rozšírenia vtákov: menšia populácia môže prekonať vzdialenosť v priebehu niekoľkých dní, kým početné druhy s veľkým hniezdnym areálom môžu mať dlhšie obdobie ťahu, ktoré zahŕňa niekoľko mesiacov. Navyše obdobie migrácie môže byť predĺžené, ak cez územie krajiny prechádza viacero populácií s rôznym načasovaním.

- Uplatnenie vymedzenia kľúčových pojmov na rôzne druhy z prílohy II

- 2.5.11 Pre sťahovavé druhy je vo všeobecnosti štádiom reprodukcie charakterizujúcim začiatok obdobia reprodukcie „obsadenie hniezdisk“. Obdobie obsadenia hniezdisk sa však obvykle obtiažne využíva v prípadoch, ak je druh v lokalite prevažne stály alebo ak dochádza k premiešaniu stálej a ťahovej populácie. V týchto prípadoch je štádiom charakterizujúcim začiatok reprodukčného obdobia „stavba hniezd“. V situáciách, keď sa štádiom v teréne ťažko určuje, sa uvádza počet dekád odpočítaných od začiatku kladenia znášky (obvykle pre väčšinu druhov dobre známy).
- 2.5.12 Koniec obdobia reprodukcie sa obvykle určuje dosiahnutím schopnosti „samostatného letu mlád'at“, t.j. úplným operením všetkých vyvedených znášok, vrátane prípadnej druhej alebo tretej znášky niektorých druhov (napr. u chriaštel'ov/*Rallidae*, holubov/*Columbidae*, drozdov/*Turdidae*). Samostatný let znamená, že mladé vtáky sú schopné trvalého, neprerušovaného letu rovnakej kvality, akej je let dospelých jedincov a zodpovedá „obdobiu nezávislosti mlád'at“. Určité druhy (napr. vrany/*Corvidae*) však dosiahnu obdobie samostatného letu ešte pred „obdobím nezávislosti mlád'at“. Mlád'atá sú samostatné vtedy, ak strata rodičovskej starostlivosti a/alebo kŕmenia nespôsobí výrazný pokles schopnosti takýchto mladých jedincov prežiť. V prípadoch, keď sa v teréne presný termín dosiahnutia „obdobia samostatného letu/nezávislosti“ stanovuje ťažko, sa uvádza počet dekád odpočítaných od konca liahnutia.
- 2.5.13 Štádium používané na určenie začiatku a konca reprodukčného obdobia všetkých druhov z prílohy II sa stanovilo vo vzťahu k ich biológii. Vychádzajúc z biológie a z dostupných informácií rôznych členských krajín boli pre všetky druhy určené obdobia predreprodukčnej migrácie a obdobia reprodukcie⁴⁶. Je zrejmé, že s veľkou pravdepodobnosťou existujú rozdiely v kvalite údajov o druhoch z rôznych oblastí EÚ a že vznikne potreba pravidelnej aktualizácie tohto prehľadu so zreteľom na dostupnosť nových, lepších podkladov. Okrem takejto pravidelnej aktualizácie bude treba zohľadniť všetky zmeny v migrácii alebo časový posun v hniezdení, ku ktorým môže dochádzať vplyvom klimatických zmien a aj časový posun vplyvom iných environmentálnych podmienok.

2.6 Zabezpečenie systému komplexnej ochrany v prípadoch, v ktorých sa uvažuje s odstupňovaným začiatkom a ukončením loveckej sezóny

- 2.6.1 V súlade s konzistentnou judikatúrou Súdneho dvora „*nie sú vnútroštátne orgány smernicou oprávnené rôzne stanoviť koniec lovej sezóny pre jednotlivé druhy, pokiaľ členské štáty nepreukážu, na základe vedeckých a*

⁴⁶ Pokiaľ ide o prezentáciu údajov pre jednotlivé druhy, uplatnilo sa niekoľko všeobecných princípov (pozri s. 7 správy o kľúčových pojmoch). Tam, kde pre údaj predreprodukčnej migrácie alebo reprodukcie existuje časové rozpätie, bol zvolený najskorší dátum. Podobne pokiaľ sa pravidelne vyskytuje výrazná odchýlka medzi jednotlivými rokmi, zvolili sa údaje uvádzané pre najskoršie obdobie. Ak krajinou tiahnu viaceré populácie, použili sa údaje pre najvčasnejšiu populáciu. Extrémne, odľahlé a nehodnoverné údaje však boli vylúčené pre ich nepredvídateľnosť.

*technických poznatkov, relevantných pre každý z takýchto prípadov, že odstupňované stanovenie konca obdobia lovu nebude v rozpore so zabezpečením komplexnej ochrany druhov vtáctva, ktorých sa toto odstupňovanie týka“.*⁴⁷ Za podmienky, že bude zaručená „komplexná ochrana druhov“, Súdny dvor vyjadril stanovisko, že „stanovenie ukončenia obdobia lovu pre rôzne územia členského štátu rozdielne, je v súlade so smernicou“⁴⁸.

- 2.6.2 Vo veciach C-435/92 a C-38/99 poukázal Súdny dvor na dve problémové oblasti súvisiace s odstupňovaným ukončením obdobia lovu, ktoré sú relevantné aj pre stanovenie jeho začiatku: vyrušovanie ostatných vtáčích druhov a nebezpečenstvo zámieny druhov pri love. Tieto otázky sa skúmajú v ďalšom texte, ktorý uvádza aj navrhovaný spôsob ich riešenia.

NEBEZPEČENSTVO ZÁMENY

- 2.6.3 Tento jav závisí od súboru činiteľov, predovšetkým od podobnosti lovných druhov, ktorých obdobie lovu začalo a druhov, ktorým obdobie lovu skončilo alebo ešte len začne, od podmienok, v akých sa lov uskutočňuje a od skúseností poľovníka.
- 2.6.4 Vo veci C-435/92⁴⁹ Súdny dvor uviedol, že so zreteľom na nebezpečenstvo, že určité druhy, pre ktoré sa už lovecká sezóna skončila, sa stanú predmetom nepriameho zníženia stavov vplyvom zámieny s druhmi, ktorých lovecká sezóna stále trvá, sa musí zdôrazniť, že konkrétnym cieľom tretej vety článku 7 ods. 4 smernice je zabrániť, aby boli tieto druhy vystavené nebezpečenstvu zníženia stavov v dôsledku lovu v období predreprodukčnej migrácie, a to takým spôsobom, že sa vyžaduje, aby členské štáty prijali všetky potrebné opatrenia na zabránenie lovu počas tohto obdobia.
- 2.6.5 Nebezpečenstvo zámieny rôznych druhov je dobre známe a je predmetom viacerých špecializovaných príručiek venujúcich sa ich identifikácii⁵⁰. Na základe kritérií, akými sú podobnosť vo vzhľade a operení, využívaní biotopov a v správaní (vrátane hlasových prejavov) sa lovné druhy dajú rozdeliť do skupín „podobných“ druhov s cieľom minimalizovať nebezpečenstvo zámieny. Malo by to patriť do právomocí príslušných orgánov, ktoré sú zodpovedné za povoľovanie loveckej sezóny. Obrázok 3 zobrazuje jednu z možností takejto kategorizácie.

⁴⁷ Rozsudok z 19. januára 1994 vo veci C-435/92 Association pour la Protection des Animaux Sauvages a iní/Préfet de Maine-et-Loire a Préfet de Loire-Atlantique, Zb. 94, s. 67, ods. 22 ; Rozsudok zo 7. decembra 2000 vo veci C-38/99 Komisia/Francúzsko, Zb. 2000, s. 10941, ods. 43.

⁴⁸ Rozsudok z 19. januára 1994 vo veci C-435/92 Association pour la Protection des Animaux Sauvages a iní/Préfet de Maine-et-Loire a Préfet de Loire-Atlantique, Zb. 1994, s. 67, ods. 27.

⁴⁹ Rozsudok z 19. januára 1994 vo veci C-435/92 Association pour la Protection des Animaux Sauvages a iní/Préfet de Maine-et-Loire a Préfet de Loire-Atlantique, Zb. 1994, s. 67, ods. 18.

⁵⁰ Dobrým príkladom príručiek, ktoré sú zamerané na určovanie obtiažnych skupín vtáčích druhov sú „The Macmillan Guide do Bird Identification“ autorov Alan Harris, Laurel Tucker a Keith Vinicombe. 1989. ISBN 1-85627-641-4 a „The Macmillan Birder's Guide do European a Middle Eastern Birds“ autorov Alan Harris, Hadoram Shirihai a David Christie, 1996.

- 2.6.6 V prípade, ak sa povolí odstupňované obdobie lovu, začiatok a koniec obdobia lovu sa musí stanoviť pre každú skupinu „podobných“ druhov spôsobom, ktorý zabezpečuje, že nedochádza k prekryvu s obdobiami, v ktorých nie je lov v zmysle smernice povolený.
- 2.6.7 Akékoľvek zoskupovanie podobných druhov sa musí prispôbiť časovým a priestorovým okolnostiam, za akých sa lov uskutočňuje. Po prvé: aby bolo riziko zámény druhov skutočne opodstatnené, je potrebné, aby sa lovné druhy (alebo celá skupina druhov) vyskytovali v príslušnom čase na konkrétnom území. Po druhé, prítomnosť iných „zameniteľných“ lovných druhov, ktorých lovecká sezóna sa skončila, by mala byť predvídateľná a významná.
- 2.6.8 Pokiaľ ide o lov na začiatku jesene, je ďalej potrebné zohľadniť, že nepotápavé kačice sú v tomto čase väčšinou v období preperovania (samce sú v tomto období prchnutia podobné samiciam), čo významne komplikuje ich rozlíšenie.
- 2.6.9 Riziko zámény zhoršuje ďalej skutočnosť, že rôzne vtáčie druhy sa spolu často vyskytujú. Napríklad kačice, bahniaky alebo drozdy sa často premiestňujú v krdľoch spoločne s inými druhmi. Niektoré kačice utvárajú krdle, v ktorých sa môže vyskytovať štyri až päť rôznych druhov. V takýchto prípadoch je preto „selektívny“ lov veľmi problematický.
- 2.6.10 Kategórie navzájom zameniteľných druhov sa sústreďujú vo viacerých skupinách lovných druhov zo zoznamu prílohy II. Je však potrebné poznamenať, že nebezpečenstvo zámény sa neobmedzuje len na lovné druhy a môže predstavovať hrozbu pre ochranu určitých ohrozených druhov alebo druhov, ktorým hrozí vyhynutie (napr. chochlačka bielooká, *Aythya nyroca*, kačička úzkozobá, *Marmaronetta angustirostris*, hus piskľavá, *Anser erythropus*, lyska hrebenatá, *Fulica cristata*) v tých oblastiach, v ktorých sa uskutočňuje lov. Týmto problémom by sa bolo treba zaoberať v celkovom kontexte riadenia takýchto oblastí.
- 2.6.11 Ďalším faktorom, ktorý je treba zvážiť, sú podmienky, pri ktorých sa lov uskutočňuje. Budú závisieť od činiteľov, akým je napríklad pozorovacia vzdialenosť. Čím ďalej je vták od poľovníka, tým obtiažnejšie je určiť jeho charakteristické vlastnosti (veľkosť, operenie apod.). Identifikácia letiacich vtákov závisí od času, počas ktorého je vták viditeľný, čo môže byť krátko. Preto aj spôsob lovu pravdepodobne ovplyvní úroveň rizika zámény vtákov.
- 2.6.12 Podobne môžu dôležitú úlohu zohrávať svetelné podmienky pri love. Slabá viditeľnosť pri východe alebo západe slnka alebo v noci môže výrazne znížiť schopnosť správne rozlíšiť vtáčie druhy⁵¹. Určité poveternostné podmienky, ako sú. hmla alebo dážď, takisto znižujú možnosti správnej identifikácie vtákov vo voľnej prírode.

⁵¹ Najmä s týmto cieľom spracovali poľovníci príručku k určovaniu (napr. „*Reconnaître les oiseaux la nuit*“ autora Philippe du Cheyron pre združenie *Association Picarde des chasseurs de gibier d'eau*).

2.6.13 Ako posledný z činiteľov má významný vplyv profesionalita lovca. Závisí od výcviku a praktických skúseností lovca. Uplatňuje sa vo všetkých obdobiach loveckej sezóny a aj pri rozlišovaní lovných od nelovných druhov (napr. pobrežník hrdzavý, *Calidris canutus*, od ostatných malých brodivých vtákov; škovránok poľný, *Alauda arvensis*, od iných škovránkov). Programy ďalšieho vzdelávania a metódy slúžiace k rozširovaniu znalostí, ktoré pomáhajú poľovníkom pri identifikácii druhov, by sa mali podporovať a zlepšovať. Poľovníci by nemali vystreliť na vtáka, pokiaľ si nie sú istí, že ho správne identifikovali. Veľa poľovníkov sa však špecializuje na niektoré druhy vtákov a zriedka loví tie druhy, s ktorými nemá predchádzajúce skúsenosti. Tak sa poľovníci stávajú špecialistami na tie druhy, ktoré sú ich hlavným predmetom záujmu.

NEBEZPEČENSTVO VYRUŠOVANIA

2.6.14 Tento jav závisí *okrem iného* od spôsobu lovu, jeho intenzity, frekvencie a trvania, od konkrétnych druhov vtáctva a biotopov, ako aj od dostupnosti alternatívnych útočísk.

2.6.15 Vo veci C-435/92⁵² Súdny dvor poznamenal, že lovecká činnosť môže viesť k vyrušovaniu voľne žijúcich živočíchov a môže ovplyvniť stav ochrany druhov, ktorých sa týka, bez ohľadu na rozsah, v akom dochádza k znižovaniu stavov. Súdny dvor uviedol, že dôsledky takejto činnosti sú „obzvlášť významné pre skupiny vtákov, ktoré sa zvyknú počas migrácie a zimovania zhlukovať do krdľov a oddychovať v oblastiach, ktoré sú často veľmi stiesnené alebo dokonca uzatvorené. Vyrušovanie vplyvom lovu núti tieto živočíchy vynaložiť väčšinu svojej energie na presun na iné miesta a na útek na úkor času venovaného kŕmeniu a oddychu pred migráciou. Uvádza sa, že takéto vyrušovanie má nepriaznivý vplyv na energetickú bilanciu každého jedinca a na úmrtnosť všetkých populácií, ktorých sa to týka. Nepriaznivé vplyvy spôsobené lovom iných druhov sú obzvlášť významné pri tých druhoch, ktorých jarná migrácia sa uskutočňuje skôr“.

2.6.16 Vyrušovanie má s najväčšou pravdepodobnosťou veľký vplyv na populácie vtákov v tých obdobiach ich ročného cyklu, v ktorých existuje nedostatok potravy alebo je potrava nedostupná a vtáky s ťažkosťami naplňajú svoje energetické potreby a potreby so zreteľom na dôležité živiny⁵³. Najakútnejšie je to vtedy, keď si vtáky musia vytvoriť zásoby pred obdobím vysokej energetickej spotreby, akým je obdobie pred migráciou, počas obdobia veľmi nepriaznivých poveternostných podmienok alebo pred začiatkom hniezdenia⁵⁴. Pokiaľ ide o veľmi nepriaznivé poveternostné podmienky, rôzne členské štáty majú ustanovenia na zavedenie „zákazu lovu za studeného počasia“.

⁵² Rozsudok z 19. januára 1994 vo veci C-435/92 Association pour la Protection des Animaux Sauvages a iní v Préfet de Maine-et-Loire a Préfet de Loire-Atlantique, Zb. 1994, s. 67, ods. 17.

⁵³ Madsen, J. 1995. Impacts of disturbance on migratory waterfowl. Ibis 137, Suppl 1 : 67-74.

⁵⁴ Mainguy, J., Bety, J., Gauthier, G. a Giroux, J.-F. (2002) Are body condition a reproductive effort of laying greater snow geese affected by the spring hunt? The Condor 104: 156-161

- 2.6.17 Nedávny prieskum vedeckej literatúry týkajúcej sa energetickej fyziológie vtákov spochybnil predpoklady, že lov musí vždy spôsobiť vyrušovanie, a tým predstavovať významné ohrozenie prežívania populácií vtákov⁵⁵. Energetická rovnováha je kľúčovým činiteľom pri určovaní reprodukčného úspechu a schopnosti prežiť. Tento prieskum dokumentuje, že za určitých podmienok môžu vtáci vykazovať vysokú fyziologickú a behaviorálnu prispôsobivosť prostredníctvom zvýšeného prísunu potravy a posunu nočného krmenia na denné alebo naopak, čím kompenzujú výrazný energetický a nutričný nedostatok, ku ktorému môže dochádzať vplyvom vyrušovania, vrátane vyrušovania počas lovu. Pokiaľ majú vtáky aspoň prerušovaný prístup k dostatočným zdrojom potravy, (t.j. pri prijateľnej úrovni vyrušovania a dostupnosti potravy), sú potom schopné reagovať na vyrušovanie kompenzovaním zmien vo svojej energetickej rovnováhe (pozri príklad štúdie potápavých kačíc na veľkom plytkom jazere)⁵⁶. I keď dochádza k veľkým behaviorálnym zmenám vplyvom vyrušovania, ich vplyv na rovnováhu je malý.
- 2.6.18 Behaviorálne reakcie na vyrušovanie sú komplexné a môžu byť podhodnotené, najmä vtedy, ak je lov intenzívny. Napríklad čas stratený po zosadnutí až pokiaľ sa vtáky opäť začnú kŕmiť, môže predstavovať až hodinu (a pri opakovanom vyrušení až dve hodiny). Môže to ovplyvniť iné behaviorálne činnosti (sociálne správanie, starostlivosť o perie, oddych, párenie). Vyrušenie pravdepodobne spôsobí zvýšenú opatrnosť v neprospech krmenia. Existuje tiež len málo štúdií, ktoré by podporovali predpoklad, že vtáky majú voľný prístup k dostatku potravy, ktorý kompenzuje vyrušovanie. Vtáky vyhľadávajú iné nerušené miesta, ktoré nemusia byť blízko alebo v nich nemusí byť dostatočný zdroj potravy. Rôzne skupiny vtákov sa líšia aj svojou citlivosťou na vyrušovanie súvisiacou s ich biológiou, správaním a závislosťou od rozličných biotopov. Odhliadnuc od toho, že správanie vtákov pri kŕmení môže byť narušené, pociťuje sa všeobecný nedostatok štúdií, ktoré by preverili, či sa vtáky nedokážu efektívne kŕmiť počas krátkeho alebo dlhého obdobia, pretože energetický príjem sa musí posudzovať v krátkodobom a dlhodobom horizonte.
- 2.6.19 Keďže existuje nedostatok empirických štúdií, nie sú dôsledky chýbajúcej energetickej rovnováhy na úspech reprodukčnej schopnosti a schopnosť prežívania druhov plne známe. V zmysle záverov uvedeného prieskumu nie sú vtáky schopné kompenzovať vplyv vyrušenia, ak na dôvažok k energetickým

⁵⁵ Boos, M., J-P. Arnauduc, J-P. Robin. 2002 „*Effets du dérangement sur l'énergétique chez les oiseaux et les possibilités de compensation nutritionnelles*“ Rapport final de convention de recherche CNRS/FNC. Centre d'Ecologie et Physiologie Energétiques, France. Predpoklady, z ktorých vychádzali závery tejto štúdie, predstavovali nasledujúce skutočnosti: priemerná frekvencia vyrušovania, na ktorú vtáky aktívne reagujú letom predstavovala 1 až 2,5 vyrušenia za hodinu; priemerný čas letu pripadajúci na vyrušenie predstavoval 1 až 2 minúty na jedno vyrušenie; obdobie vyrušovania pretrvávalo dlhšie ako 10 hodín za deň; zdroj potravy nebol obmedzujúcim činiteľom; vtáky neboli v pokročilom období príprav na reprodukciu, predovšetkým na produkciu vajčiek.

⁵⁶ Evans, D.M. a K.R. Day (2001) Does shooting disturbance affect diving ducks wintering on shallow lakes? A case study on Lough Neagh, Northern Ireland. *Biological Conservation* 98 : 315-323. Evans, D.M. a K.R. Day (2002). Hunting disturbance on a large shallow lake: the effectiveness of waterfowl refuges. *Ibis* 144 : 2-8. Je potrebné uviesť, že v tejto štúdii využívali vtáky ako útočisko počas lovu rozsiahle priestranstvo na brehoch jazera a že väčšina druhov sa kŕmila v noci, keď sa lov nekonal.

stratám z vyrušenia nemajú počas nasledujúcich dní prístup k zdrojom potravy (napr. za zlých poveternostných podmienok) alebo počas aktívneho obdobia pred reprodukciou alebo počas nej. Tento názor potvrdzujú štúdie husí (ktoré sú závislé od energetických rezerv, ktoré si vytvoria pred príchodom na hniezdiská, angl. capital breeders), ktoré dokumentovali, že vyrušovanie môže významne zhoršiť úspešnosť reprodukčnej schopnosti⁵⁷.

2.6.20 Povolenie odstupňovanej doby lovu počas predreprodukčnej migrácie predstavuje pre vtáky pravdepodobne väčšie riziko ako na konci reprodukčného obdobia zrejme vplyvom vyšších energetických nárokov vtákov v tomto čase. Úlohu môžu zohrávať iné činitele (napr. kratší deň vo februári ako v auguste s kratším časom kŕmenia počas dňa). Dôležitou skutočnosťou je energetická stratégia počas ročného cyklu. Pre rôzne druhy vodného vtáctva sa ukázalo, že február zodpovedá spontánne a endogénne naprogramovanému znižovaniu telesného výkonu dokonca aj vtedy, keď je potrava hojne dostupná. Táto regulácia telesných rezerv sa spája s dobrovoľným znížením príjmu potravy⁵⁸. Navyše demografia populácie sa v týchto dvoch obdobiach obvykle významne líši s relatívne vysokým zastúpením dospelých jedincov v populácii na jar, ktoré predstavujú potencionálnych rodičov mláďat, a s vysokým podielom nedospelých jedincov na jeseň.

2.6.21 Existuje nedostatok konzistentných informácií a výskumu týkajúcich sa vtákov na ich migračných trasách, ktoré by umožnili lepšie posúdiť vplyv vyrušovania, aký predstavuje lov, na populácie vtákov a stav ich ochrany⁵⁹. Rôzne štúdie poukázali na to, že zle riadený lov môže významne znížiť zaťaženosť mokradí a schopnosť užiť si vodné vtáctvo. Svoju úlohu tu môže zohrávať aj miesto lovu vo vzťahu ku kŕmnym oblastiam.

2.6.22 Pokiaľ ide o minimalizáciu potenciálneho vplyvu vyrušovania populácií vtákov ľuďmi počas období s odstupňovanou dobou lovu, musí sa plne zohľadniť potreba umožniť dodatočné nerušené útočiská, ktoré uspokojia požiadavky vyrušených vtákov na oddych a kŕmenie. Tieto oblasti musia zabezpečiť, aby v nich bol dostatok príležitostí na kvalitný príjem potravy a iné činnosti. Musí sa určiť oblasť od oblasti vo vzťahu k ekologickým, behaviorálnym, nutričným a energetickým požiadavkám rôznych lovných druhov, ktorých sa odstupňované obdobie lovu bude týkať. Výskum a vývoj primeraných a účinnejších metód obhospodarovania existujúcich útočísk a nárazníkových oblastí sa v tejto súvislosti nedávno zintenzívnili, a to najmä v oblastiach mokradí⁶⁰.

⁵⁷ Madsen, J. 1995. Impacts of disturbance on migratory waterfowl. *Ibis*. 139 : S67-S74. Mainguy, J., J. Bêty, G. Gauthier, J-F Giroux. 2002. Are body condition and reproductive effort of laying Greater Snow Geese affected by the Spring hunt? *The Condor*. 104 : 156-161. Je potrebné uviesť, že tieto štúdie sa týkajú vysokej úrovne vyrušovania na jar.

⁵⁸ M. Boos, osobné oznámenie.

⁵⁹ Pozri napr. Hill, D., D. Hockin, D. Price, G. Tucker, R. Morris, J. Treweek. 1997. Bird disturbance : improving the quality and utility of disturbance research. *J. Appl. Ecol.* 34, 275-288.

⁶⁰ Napr. nasledujúce štúdie: Fox, A.D. a J. Madsen (1997). Behavioural and distributional effects of hunting disturbance on waterbirds in Europe: implications for refuge design. *J. Appl. Ecol.* 35: 386-397. Madsen, J. 1998a. Experimental refuges for migratory waterfowl in Danish wetlands. I. Baseline of the disturbance effects of recreational activities. *J. Appl. Ecol.* 35 : 386-397. Madsen, J. 1998b.

AKÉ PODMIENKY MUSIA BYŤ SPLNENÉ, AK CHCE ČLENSKÝ ŠTÁT ZAVIEŠŤ ODSŤUPŇOVANÝ ZAČIATOK A/ALEBO KONIEC LOVU PODĽA ČLÁNKU 7 ODS. 4 SMERNICE?

- 2.6.23 Na zabezpečenie odstupňovania obdobia lovu bude v súlade so zásadou komplexnej ochrany v zmysle výkladu Súdneho dvora, členské štáty musia byť schopné preukázať na zodpovedajúcej zemepisnej úrovni, v ktorej sa odstupňovanie predpokladá, že nebezpečenstvo zámieny druhov a vyrušovania je nevýznamné.
- 2.6.24 Pokiaľ ide o zámenu druhov, vyžaduje to kategorizáciu „podobných“ lovných druhov, ktoré využívajú ten istý typ biotopu v rovnakom čase a tiež stanovenie rovnakého obdobia začiatku a ukončenia loveckej sezóny pre tieto druhy tak, aby sa zabránilo prekryvu s obdobiami nedovoleného lovu. Vyžaduje to tiež zistiť, či podmienky, za ktorých sa lov uskutočňuje, nevyvolávajú významné riziko zámieny rozdielnych lovných druhov.
- 2.6.25 Pokiaľ ide o riziko vyrušovania, je potrebné preukázať rovnováhu medzi intenzitou, frekvenciou a trvaním lovu a dostupnosťou a blízkosťou oblastí, ktoré nebudú rušené a ponúknu zodpovedajúce zázemie pre príjem potravy a odpočinok.
- 2.6.26 Musia byť k dispozícii zodpovedajúce opatrenia na presadzovanie uvedených ustanovení, ktoré zabezpečia, že sa tieto ustanovenia budú dodržiavať.
- 2.6.27 Cenným nástrojom riadenia sa v oblastiach, v ktorých by sa malo uplatniť odstupňované obdobie lovu⁶¹, javí integrované plánovanie, ktoré plne zohľadňuje lov a iné možné rušivé vplyvy na vtákov a ich využívanie prírodných zdrojov. Takéto plánovanie by malo zahŕňať monitorovanie s cieľom posudzovať možné vplyvy na príslušné druhy vtáctva.
- 2.6.28 K dispozícii je schéma navrhnutá pre posúdenie podmienok, ktoré je potrebné splniť, aby sa zabezpečil súlad s požiadavkami pre odstupňovanie začiatku a ukončenia obdobia lovu (obrázok 4).

2.7 Analýza prekryvu

- 2.7.1 Predbežné porovnanie existujúcich dôb lovu a odsúhlasených predreprodukčných a reprodukčných období lovných druhov v členských štátoch poukazuje na to, že existuje široký rozsah potencionálnych alebo

Experimental refuges for migratory waterfowl in Danish wetlands. II. Tests of hunting disturbance effects. J. Appl. Ecol. 35 : 398-417. Rogers, J.A. Jr, et H.T. Smith. 1997. Buffer zone distances do protect foraging and loafing waterbirds from human disturbance in Florida. Wildl. Soc. Bull. 25 : 139-145.

⁶¹ Rozsah takéhoto plánovania by sa mal určiť v závislosti od veľkosti územia, v ktorom sa má uplatňovať časové odstupňovanie.

skutočných prekryvov⁶², ktorých šírka sa u rôznych druhov líši. Týka sa to všetkých členských štátov, i keď vo väčšine z nich ide o problém spojený s relatívne malým počtom druhov. Problém prekryvu sa javí byť zložitejší v tých členských štátoch, kde sa obdobia lovu stanovujú na regionálnej úrovni. Je však potrebné poznamenať, že pri väčšine druhov v členských štátoch k prekryvu nedochádza.

- 2.7.2 V správe o analýze „kľúčových pojmov“ sa údaje o reprodukčnom období a predreprodukčnom migračnom období uvádzajú v desaťročných úsekoch (dekádach). Stupeň presnosti je z tohto dôvodu 10 dní. Prekryv v šírke jednej dekády medzi obdobím lovu a obdobím predreprodukčnej migrácie alebo reprodukčným obdobím sa preto označuje ako „teoretický prekryv“, pretože je možné, že v tomto úseku v skutočnosti k prekryvu nedochádza. V prípade prekryvu dlhšieho ako 1 dekáda takáto neurčitost' neexistuje, a preto ide o „skutočný prekryv“.
- 2.7.3 Analýza prekryvu na úrovni členských štátov ďalej ukázala, že môže dochádzať k situáciám, že lov je v určitých oblastiach väčších členských štátov v skutočnosti v súlade s požiadavkami článku 7 ods. 4, pretože obdobie hniezdenia môže skončiť a jarná migrácia môže začať v neskoršom období ako v inej časti krajiny.
- 2.7.4 Analýza ukazuje, že k problémom s prekryvom dochádza v prípade reprodukčného obdobia a aj v prípade obdobia predreprodukčnej migrácie. Niektoré súčasné predpisy pre lov povoľujú:
- aby lov zasahoval do obdobia predreprodukčnej migrácie (a niekedy súčasne aj do doby reprodukcie)
 - aby lov začal pred ukončením reprodukčného obdobia
 - aby sa lov uskutočňoval v iných častiach reprodukčného obdobia.
- 2.7.5 Najproblematickejším druhom je holub hrivnák, *Columba palumbus*, (prekryv v 13 členských štátoch so šírkou až 15 dekád v Írsku). Javí sa, že existuje aj problém s kačicou divou, *Anas platyrhynchos*, v ôsmich členských štátoch (prekryv do 5 dekád). Prekryvy (alebo teoretické prekryvy) u niekoľkých druhov vrán, *Corvidae*, (do 9 dekád) sa vyskytujú v mnohých členských štátoch.
- 2.7.6 Niekoľko z týchto prekryvov sa zrejme týka druhov s dlhým reprodukčným obdobím (alebo neskorou reprodukciou) a/alebo skorým migračným obdobím. Iné možné vysvetlenia existencie prekryvov môžu súvisieť s nevhodnosťou lovu v normálnom období alebo s nedostupnosťou lovných druhov v tomto čase. Podrobnejšie sú rôzne kategórie prekryvov skúmané v kapitole 3.
- 2.7.7 Taktiež sa zdá, že sú niektoré prípady lovu druhov v zmysle článku 7 ods. 4, ktoré môžu byť odôvodnené v súvislosti s reguláciou druhov spôsobujúcich škody podľa článku 9 ods. 1 smernice.

- **Možné riešenia problému prekryvu**

⁶² Analýza prekryvu – je potrebné vložiť dátum najnovšej verzie.

- 2.7.8 V prípade každého prekryvu je potrebný úplný súlad s požiadavkami článku 7 ods. 4. Preto bude treba vo všetkých prípadoch zosúladiť vnútroštátne a /alebo regionálne právne predpisy, ktorými sa stanovuje obdobie lovu podľa článku 7 odsek 4 smernice.
- 2.7.9 Je však známe, že pri interpretácii údajov, pomocou ktorých sa má stanoviť začiatok a ukončenie loveckej sezóny v súlade s článkom 7 ods. 4 smernice, je potrebné postupovať s určitou pružnosťou. Dokument o „kľúčových pojmoch“ povoľuje vylúčiť nehodnoverné, odľahlé a extrémne údaje zistené pri určovaní predreprodukčného a migračného obdobia lovných druhov. Je možné vylúčiť aj prekryvy v rozsahu jednej dekády, pretože vzhľadom na presnosť údajov sa tieto môžu považovať za teoretické prekryvy (pozri časť 2.7.2).
- 2.7.10 Ak sa lovecká sezóna určuje pre krajinu ako celok, nemala by sa prekryvať s obdobím hniezdenia a obdobím jarnej migrácie, tak ako sú určené v dokumente o „kľúčových pojmoch“. Ak sa regionálne určená lovecká sezóna prekryva s vnútroštátne zisteným reprodukčným obdobím alebo obdobím jarnej migrácie, dôkaz o tom, že k prekryvu v skutočnosti nedochádza, pretože v príslušnom regióne končí hniezdenie skôr alebo jarná migrácia začína neskôr, môžu poskytnúť vedecké a technické údaje. Môže k tomu dochádzať najmä v krajinách s výraznými klimatickými rozdielmi medzi južnými a severnými oblasťami⁶³ a/alebo s podobnými klimatickými rozdielmi medzi oblasťami v rozdielnych zemepisných výškach. Vo všetkých prípadoch bude potrebné preukázať existenciu jednoznačne odlišiteľných oblastí, v ktorých sa rozdielny začiatok alebo ukončenie obdobia lovu môže odôvodniť na báze jasných vedeckých dôkazov týkajúcich sa predreprodukčnej migrácie a/alebo reprodukčného obdobia. Ak neexistujú regionálne údaje, analýza prekryvu sa musí uskutočniť s využitím vnútroštátnych údajov (alebo ak nie sú dostupné, je potrebné odvolať sa na údaje zo susedných oblastí Európy, pozri záver vo veci C-157/89, ods. 16). Je však potrebné podotknúť, že veľké vzdialenosti v krajine nie sú samy o sebe dôkazom regionálnych rozdielov v migračnom správaní, pretože sťahovavé vtáky ľahko prekonajú stovky kilometrov denne.
- 2.7.11 Podobne, ak má druh s dlhším reprodukčným obdobím v členskom štáte jasne zemepisne ohraničené oblasti podľa obdobia hniezdenia a lokálne sa neskoro zahniezďuje, mimo takýchto oblastí sa môže povoliť skorší začiatok loveckej sezóny. Za takýchto okolností by mali mať tieto zemepisné oblasti vhodný rozsah, aby sa zabezpečilo, že územia s neskorým zahniezďovaním nebudú postihnuté loveckou sezónou až do ukončenia reprodukčného obdobia.
- 2.7.12 Zvláštnu pozornosť je treba venovať kačici divej, *Anas platyrhynchos*, ktorá má v niektorých členských štátoch predĺžené kombinované predreprodukčné a reprodukčné obdobie (pozri aj časť 3.4.33 a obrázok 7). V niektorých

⁶³ Napríklad vo Švédsku čas lámania ľadu na jazerách kolíše od 15. marca na juhu do 15. júna v horských oblastiach na severe. Tento rozdiel zodpovedá 9 dekádam a má ďalekosiahle fenologické dôsledky.

krajinách tvoria veľký podiel populácie jedince vychované v zajatí⁶⁴. Jedinca vychované v zajatí smernica nezahŕňa (ako to potvrdilo rozhodnutie Súdneho dvora vo veci C-149/94⁶⁵). Pri uplatňovaní smernice sa musí zohľadniť miešanie jedincov odchovaných v zajatí a voľne žijúcich jedincov. Zavedenie veľkého počtu vtákov odchovaných v zajatí do populácie môže viesť k abnormálnemu správaniu populácie a môže sa prejavovať aj na období predreprodukčnej migrácie a reprodukčnom období. Platí to zrejme obzvlášť pre tento druh v súvislosti s predĺženým obdobím hniezdenia⁶⁶. So zreteľom na skutočnosť, že sa tým na biologické vzory správania prenášajú vysoko neprirodzené činitele odvodené od ľudskej činnosti, by preto bolo pravdepodobne vhodné pri stanovovaní loveckej sezóny tohto druhu v súlade s článkom 7 v krajinách s vysokým percentom neprirodzenej populácie prihliadnuť k možnému posunu údajov týkajúcich sa predreprodukčnej migrácie a hniezdenia a zosúladiť ich s údajmi pre podobné druhy nepotápavých kačíc. To by navyše pomohlo znížiť vplyv lovu na tieto iné druhy, menej početné ako je kačica divá.

2.7.13 Najzrejmším riešením, ako zabrániť prekryvu podľa článku 7 ods. 4, je skrátenie alebo posunutie loveckej sezóny, ktoré možno v prípade potreby kombinovať s proporcionálnym predĺžením počtu dní povolených pre lov (ak je lov obmedzený len na určité dni v týždni).

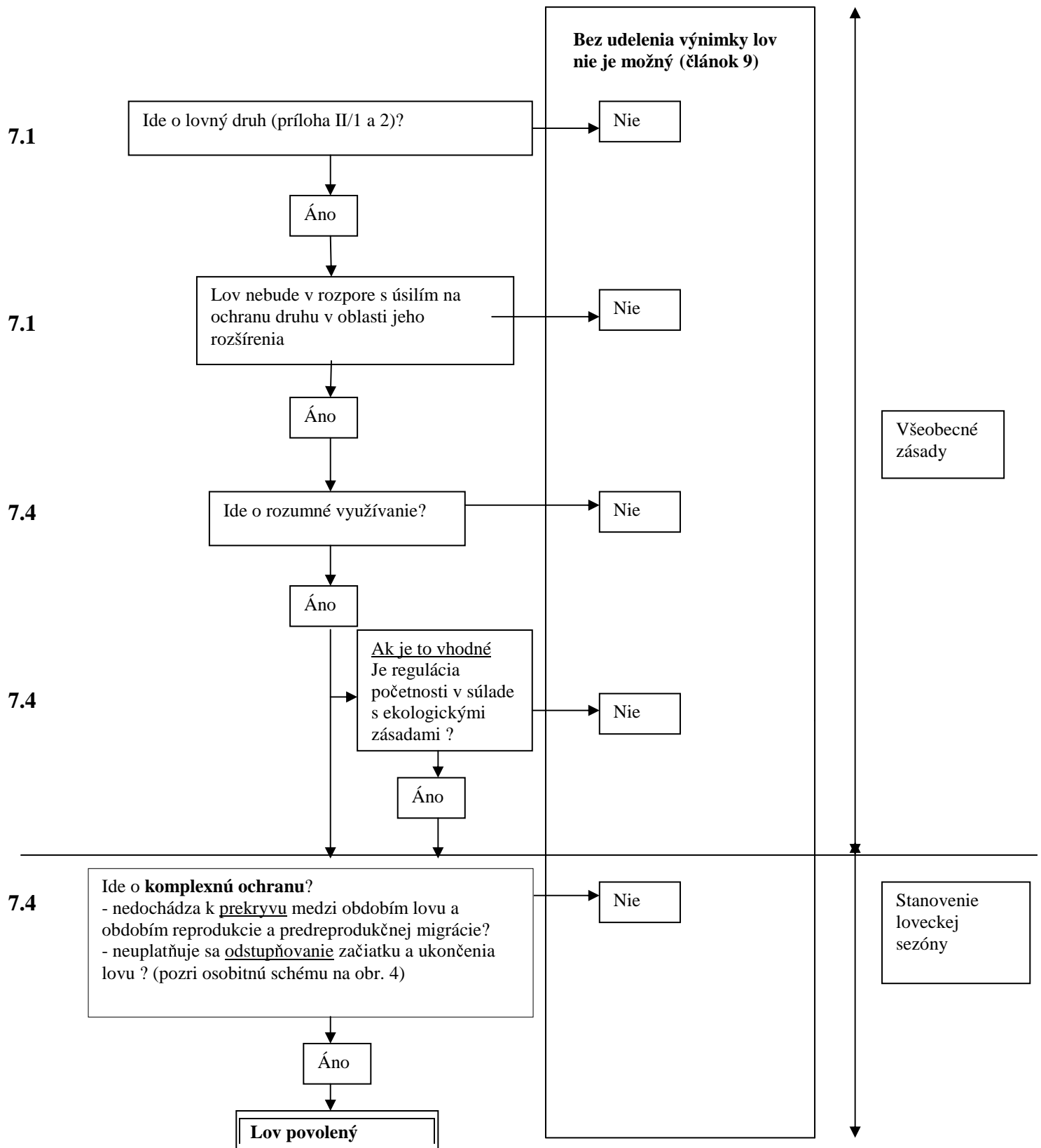
2.7.14 Takéto riešenia je však vždy potrebné preskúmať, ak sa usúdi, že sa musí uplatniť výnimka podľa článku 9. Nasledujúca kapitola tejto príručky sa zaoberá možnosťou povoľovania lovu v systéme výnimiek podľa článku 9 smernice. Pre niekoľko druhov spôsobujúcich škody, pri ktorých dochádza v súčasnosti k prekryvu obdobia lovu, by sa našlo lepšie riešenie podľa článku 9 ods. 1 písm. a) smernice. Takisto sa v nasledujúcej kapitole príručky skúma možnosť obmedzeného lovu určitých druhov mimo bežného obdobia lovu ako formy „rozumného využívania“ v zmysle článku 9 ods. 1 písm. c).

⁶⁴ Napríklad stav populácie kačice divej sa vo Francúzsku odhaduje na 30 000-60 000 párov, chovatelia vyprodukujú približne 1,4 milióna kačíc ročne (zdroj: Y.Ferrand, Office National de la Chasse et de la Faune Sauvage)

⁶⁵ Rozsudok z 8. februára 1996 vo veci C-149/94 Trestné konanie proti Didier Vergy, Zb. 1996, s. 299.

⁶⁶ Cramp a Simmons KEL, *Birds of the Western Palearctic*, 1977, s. 516 Oxford University Press)

Súhrn otázok, ktoré je treba posúdiť pri povoľovaní lovu a stanovovaní loveckej sezóny podľa článku 7

3 USTANOVENIA ČLÁNKU 9

Text článku 9

„1. Členské štáty môžu udeliť výnimku z ustanovení článkov 5, 6, 7 a 8, ak neexistuje iné uspokojivé riešenie, z nasledujúcich dôvodov:

a) - v záujme verejného zdravia a bezpečnosti,
- v záujme bezpečnosti vzdušného priestoru,
- aby sa zabránilo závažným škodám na úrode, hospodárskych zvieratách, lesoch, chove rýb a vodnom hospodárstve,
- na ochranu rastlinstva a živočíšstva;

b) za účelom výskumu a vzdelávania, obnovy populácie, navrátenia druhov do ich biotopov a na držbu a chov nevyhnutný na tieto účely ;

c) aby sa, za prísne kontrolovaných podmienok a na základe výberu, povolil odchyt, držba, chov alebo iné rozumné využívanie určitých vtákov v malom rozsahu.

2. Výnimky musia špecifikovať:

- druhy, ktoré sú predmetom výnimiek,
- prostriedky, zariadenia alebo metódy povolené na odchyt alebo usmrcovanie,
- podmienky rizika a okolnosti času a miesta, pri ktorých je možné takéto výnimky udeliť,
- orgán oprávnený vyhlásiť, že sa požadované podmienky uplatnia a rozhodovať, aké prostriedky, zariadenia alebo metódy môžu byť použité, s akými obmedzeniami a kým,
- kontroly, ktoré budú vykonané.

3. Členské štáty zašlú každoročne Komisii správu o vykonávaní tohto článku.

4. Na základe dostupných informácií, najmä informácií oznámených v zmysle odseku 3, Komisia vždy zabezpečí, že dôsledky týchto výnimiek nebudú v rozpore s touto smernicou. Na tento účel prijme primerané kroky. “

3.1 Úvod

3.1.1 Výnimky sú „odchýlky“, ktoré umožňujú určitú pružnosť pri uplatňovaní právneho predpisu. Len obmedzený počet činností, ktoré normálne smernica o vtáctve zakazuje (články 5-8) je možné povoliť prostredníctvom takýchto výnimiek v prípadoch, ak existujú alebo vzniknú určité problémy alebo situácie. Možnosti použitia týchto výnimiek sú obmedzené. Musia byť odôvodniteľné vo vzťahu s celkovými cieľmi smernice a byť v súlade s osobitnými podmienkami pre výnimky, ktoré sú stanovené v článku 9. Členské štáty nemusia uplatnenie výnimiek prekonzultovať s Komisiou, ale sú povinné oznámiť všetky výnimky Európskej komisii v ročnej správe o výnimkách.

3.1.2 Táto kapitola sa zaoberá hlavnými otázkami súvisiacimi s používaním výnimiek, najmä vzhľadom na lov. Ako prvé sa preskúmavajú formálne právne otázky. V druhom kroku sa vysvetľuje potreba zabezpečiť splnenie podmienok pre výnimky. Ďalej sa skúmajú tri hlavné podmienky na využitie výnimiek. Je to otázka „neexistencie uspokojivého riešenia“, potreba preukázať jeden z dôvodov povolených podľa článku 9 ods. 1 písm. a) až c), a ďalej nasleduje časť týkajúca sa požiadavky splnenia formálnych podmienok uvedených v článku 9 ods. 3 a úloh Komisie v zmysle článku 9 ods. 4 pri zabezpečovaní toho, aby podmienky boli v súlade s požiadavkami smernice.

3.2 Formálne právne otázky

3.2.1 Pri každom použití výnimiek je treba zohľadniť určité základné formálne otázky.

3.2.2 Vnútroštátne predpisy, o ktoré sa výnimky opierajú, musia úplne a presne odzrkadľovať ustanovenia článku 9. Vo veci C-339/87, *Komisia/Holandsko*⁶⁷, ktorý sa týkal transpozície smernice, uviedol Súdny dvor, že „kritériá, ktoré musia členské štáty splniť, aby mohli uplatniť výnimky zo zákazov stanovených v smernici, musia byť reprodukované v osobitných vnútroštátnych ustanoveniach, pretože verná transpozícia sa stáva dôležitou najmä v prípade, v ktorom je spoločné dedičstvo zverené členským štátom na ich teritóriách.“ Vo veci C-159/99, *Komisia/Taliansko*, ktorá tiež súvisela s transpozíciou smernice, čerpal Súdny dvor z vlastnej judikatúry týkajúcej sa povinností členských štátov pri transpozícii. Uviedol, že „ustanovenia smernice musia byť implementované s nepochybniteľnou právnou silou a určitosťou, presnosťou a jasnosťou, ktoré sú potrebné na uspokojenie požiadavky právnej istoty“⁶⁸.

3.2.3 Vo veci C-339/87 Súdny dvor tiež potvrdil, že dodržiavanie požiadaviek článku 9 v praxi nemôže nahradiť riadnu formálnu transpozíciu. Poznamenáva, že „samotná správna prax, ktorú môžu orgány ľubovoľne meniť, sa nemôže považovať za riadny súlad s povinnosťami členských štátov, ktorým je smernica určená, podľa článku 189 zmluvy.“⁶⁹

3.2.4 Výnimky by nemali byť spochybniteľné nedodržiavaním ustanovení, na ktoré sa vzťahujú. Predovšetkým zákazy a iné požiadavky, ku ktorým sú výnimky vytvorené, by mali byť riadne transponované do vnútroštátnych právnych predpisov.

3.2.5 V súlade so všeobecnými právnymi zásadami sa musia podmienky, ktoré odôvodňujú výnimky, presne interpretovať tak, aby sa zabránilo porušeniu hlavných ustanovení smernice.

⁶⁷ Rozsudok z 15. marca 1990 vo veci C-339/87 *Komisia/Holandsko*, Zb. 1990, s. 851.

⁶⁸ Rozsudok zo 17. mája 2001 vo veci C-159/99 *Komisia/Taliansko*, Zb. 2001, s. 4007, ods. 32.

⁶⁹ Rozsudok z 15. marca 1990 vo veci C-339/87 *Komisia/Holandsko*, Zb. 1990, s. 851. Toto stanovisko odzrkadľuje predchádzajúce rozhodnutie vyjadrené v rozsudku z 23. februára 1988 vo veci 429/85 *Komisia/Taliansko*, Zb. 1988, s. 843.

- 3.2.6 Súdny dvor potvrdil⁷⁰, že článok 9 sa musí interpretovať tak, že oprávňuje členské štáty udeliť výnimky zo všeobecného zákazu lovu chránených druhov stanoveného v článkoch 5 a 7 smernice len takými opatreniami, ktoré sa dostatočne podrobne odvolávajú na dôvody uvedené v článku 9 ods. 1 a 2. Povolenie alebo iný nástroj, ktorý predstavuje výnimku musia byť preto úplné a jednoznačné v tom, že sa odvolávajú na podmienky, ktoré sa musia pri výnimke splniť.

3.3 Zabezpečenie splnenia všeobecných podmienok pre výnimky

- 3.3.1 Skôr, ako sa podľa článku 9 udelí platná výnimka, príslušný vnútroštátny orgán musí pred udelením posúdiť niekoľko podmienok, ktoré sa týkajú odôvodnenia výnimky a jej následného uplatňovania a riadne ich preskúmať.
- 3.3.2 Vo veci C-118/94, *Associazione Italiana per il World Wildlife Fund a iní/Regione Veneto*, Súdny dvor uviedol⁷¹, že použitie článku 9 je podmienené splnením troch podmienok: „*Je tiež dôležité si uvedomiť, že Súdny dvor uviedol, že možnosť, ktorú poskytuje článok 9, udeliť výnimku z obmedzenia lovu ako aj iných obmedzení a zákazov obsiahnutých v článkoch 5, 6 a 8 smernice, je podmienená splnením troch podmienok. Po prvé, členský štát musí obmedziť podmienku na prípady, pre ktoré neexistuje iné uspokojivé riešenie. Po druhé, podmienka sa musí zakladať na najmenej jednom z dôvodov dôkladne vymenovaných článku 9 ods. 1 písm. a), b) a c). Po tretie, výnimka musí byť v súlade s presnými formálnymi podmienkami stanovenými v článku 9 ods. 2, ktoré majú obmedziť výnimky na to, čo je presne potrebné a umožniť Komisii kontrolovať ich. I keď článok 9 preto oprávňuje udeliť široké výnimky zo všeobecného systému ochrany, musí sa vhodne uplatňovať, aby riešil presné požiadavky a osobitné situácie (rozsudky vo veci 247/85 Komisia/Belgicko [1987] Zb. 3029, ods. 7 a vo veci 262/85 Komisia/Taliansko [1987] Zb. 3073, ods. 7).*”
- 3.3.3 Nedodržiavanie niektorej z týchto podmienok môže zapríčiniť neplatnosť výnimky. Je preto potrebné, aby členský štát pozorne preveril uplatniteľnosť všetkých troch podmienok. Tak, ako to uvádza ods. 3.2.6, každá výnimka sa musí jednoznačne odvolávať na tieto podmienky. Pokiaľ ide o štruktúru tejto príručky, časti 3.4, 3.5 a 3.6 sa zaoberajú postupne všetkými týmito tromi podmienkami.

⁷⁰ Rozsudok zo 7. marca 1996 vo veci C-118/94 *Associazione Italiana per il WWF a iní/Regione Veneto*, Zb. 1996, s. 1223, ods. 21 a rozsudok zo 16. októbra 2003 vo veci C-182/02 *Ligue pour la protection des oiseaux a iní/Premier ministre a Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement*, ods. 10.

⁷¹ Pozri ods. 21 rozsudku.

3.4 Prvá podmienka pre výnimky: preukázanie „neexistencie iného uspokojivého riešenia“

3.4.1 Ako uvádza ods. 3.3.2, výnimky sú možné len v prípadoch, v ktorých neexistuje iné uspokojivé riešenie. Je to základná podmienka, ktorú musia spĺňať všetky výnimky.

VŠEOBECNÉ OTÁZKY

3.4.2 Je možné vychádzať z toho, že analýza „neexistencie iného uspokojivého riešenia“ sa skladá z troch častí: Aký je problém alebo konkrétna situácia⁷², ktorú je treba riešiť? Existujú iné riešenia? Ak áno, vyriešia problém alebo konkrétnu situáciu, pre ktorú sa má uplatniť výnimka? Najprv sa zodpovie na druhú a tretiu otázku, musí byť jasné, či sa na problém alebo osobitnú situáciu dá vôbec uplatniť článok 9 ods. 1 písm. a) až c).

3.4.3 Tento prístup ilustruje prípad C-10/96, *Ligue Royale Belge pour la Protection des Oiseaux ASBL, Société d'Etudes Ornithologiques AVES ASBL/Région Wallonne*⁷³ - dosiaľ najrozsiahlejšie rozhodnutie Súdneho dvora týkajúce sa „neexistencie iného uspokojivého riešenia“. I keď sa tento prípad týkal veľmi osobitných okolností, je značným prínosom pre každú všeobecnú analýzu toho, ako by sa mala táto podmienka riešiť. Má preto význam, rozobrať ho trochu podrobnejšie.

3.4.4 Východiskom bola sťažnosť belgickému súdu k dvom rozhodnutiam regiónu Waloon, ktorými sa za určitých podmienok povolil okrem iného odchyť určitých druhov vtákov chránených v zmysle smernice. Údajným cieľom výnimky bolo poskytnúť milovníkom vtáctva voľne žijúce jedince, čo im malo umožniť úspešnejší odchov v zajatí. Pri napadnutí platnosti objednávok *Ligue Royale* a *AVES* tvrdili, že odchyť voľne žijúcich vtákov smernica principiálne zakazuje a že výnimky z tohto zákazu by mohli byť podľa článku 9 povolené len vtedy, ak by neexistovalo iné uspokojivé riešenie, akým je napríklad chov v zajatí. Tvrdili, že existujú široké a primerané možnosti pre chov druhov, ktorých odchyť bol povolený napadnutými rozhodnutiami.

3.4.5 K tomu, prečo neexistuje uspokojivá alternatíva k odchytu voľne žijúcich vtákov, uviedli belgické orgány dva argumenty. Podľa prvého malo byť obtiažne priamo presvedčiť milovníkov vtákov uskutočniť potrebné zmeny, ktoré by mali zabezpečiť úspešnejší chov s využitím jedincov odchovaných v zajatí. Druhý sa týkal rizika, ktoré pre úspešný odchov predstavoval nedostatok genetickej diverzifikácie v chovoch v zajatí. Tieto dva argumenty sa odzrkadľujú v otázkach, ktoré predložil *Conseil d'État* Súdnemu dvoru⁷⁴.

⁷² Odôvodnenia smernice sa týkajú možnosti výnimiek pre „určité osobitné situácie“.

⁷³ Rozsudok z 12. decembra 1996 vo veci C-182/02 *Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL a Société d'études ornithologiques AVES ASBL/Région Wallonne*, Zb. 1996, s. 6775.

⁷⁴ Súdnemu dvoru boli predložené tieto otázky:

„1. Umožňujú články 5, 9 a 18 smernice 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúceho vtáctva členskému štátu, aby zohľadnil degresívnym spôsobom počas určenej doby skutočnosť, že zákaz odchytu vtákov za rekreačným účelom by prinútil veľký počet milovníkov vtákov zmeniť svoje zariadenia a vzdať sa určitých zvyklostí, keď členský štát zistí, že je chov možný, ale z tohto dôvodu nie je uskutočniteľný vo veľkom rozsahu?“

- 3.4.6 Prvý argument Súdny dvor v zásade zamietol, prijal však s viacerými výhradami možnosť výnimky ako spôsobu riešenia problému pokrvného príbuzenstva⁷⁵.
- 3.4.7 Pri analýze otázky iných riešení Súdny dvor uviedol, že činnosti, ktoré sa mali podľa výnimky povoliť (v tomto prípade odchyt voľne žijúcich vtákov za rekreačným účelom) boli príkladom „rozumného využitia“, a tak patrili medzi vyčerpávajúce dôvody, ktoré tvoria druhú podmienku, na ktorú sa odvoláva prípad C-118/94, (pozri ods. 3.3.2), t.j. výnimka sa musí zakladať na aspoň jednom dôvode z dôvodov dôkladne vymenovaných v článku 9 ods. 1 písm. a), b) a c)⁷⁶. Tým sa zdôrazňuje vzájomný vzťah medzi otázkou uspokojivých riešení a dôvodov pre výnimku. Prakticky nemá preto význam skúmať otázku iných riešení, ak kroky, ktorých sa výnimka týka, nepatria do pôsobnosti článku 9 ods. 1 písm. a) až c).
- 3.4.8 Súdny dvor poznamenal, že v konkrétnych podmienkach prípadu existovalo iné riešenie namiesto odchyty voľne žijúcich vtákov, a to chov s výlučným využitím jedincov odchovaných v zajatí.
- 3.4.9 Súdny dvor potom prešetroval, či sa toto riešenie dá považovať za uspokojivé a uviedol:

„20 V uvedených podmienkach sa chov a rozmnožovanie v zajatí dajú považovať za riešenia, ktoré nepredstavujú „iné uspokojivé riešenie“, iba ak by zistilo, že keby nebolo odchyty voľne žijúcich vtákov, tieto činnosti by neboli úspešné. 21 Dôsledkom toho skutočnosť, že chov príslušných druhov a ich rozmnožovanie v zajatí nie sú realizovateľné vo veľkom rozsahu z dôvodu existujúcich zariadení a

2. Umožňujú články 5, 9 a 18 smernice 79/409/EHS členskému štátu, a ak áno, v akom rozsahu, povoliť odchyt vtákov, ktoré žijú prirodzene voľne na európskom teritóriu, s cieľom zabrániť problémom súvisiacim s priamym príbuzenstvom pri chove vtákov pre rekreačné účely, ktoré by viedli k príliš veľkému endogénemu kríženiu?“

⁷⁵ Súdny dvor odpovedal na predložené otázky takto:

„1. Smernica Rady 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúceho vtáctva, najmä podľa jej článku 9 ods. 1 písm. c) sa musí interpretovať tak, že členský štát nesmie povoliť degresívny a časovo ohraničený odchyt určitých chránených druhov, aby tým umožnil milovníkom vtákov rozšíriť svoje stavy v prípadoch, v ktorých je chov a reprodukcia týchto druhov v zajatí možný, ale neuskutočniteľný vo veľkom rozsahu z dôvodu, že mnohí milovníci vtáctva by boli nútení zmeniť svoje zariadenia a svoje zvyklosti.

2. Vnútroštátne orgány môžu podľa smernice 79/409, najmä podľa jej článku 9 ods. 1 písm. c) povoliť odchyt chránených druhov s cieľom zabrániť problémom súvisiacim s priamym príbuzenstvom pri chove vtákov na rekreačné účely, ktoré by viedli k príliš veľkému endogénemu kríženiu za podmienky, že neexistuje žiadne iné uspokojivé riešenie, čím sa rozumie, že počet jedincov, ktoré sa môžu odchytiť, musí byť stanovený na úrovni, ktorá je preukázateľne objektívne nevyhnutná na vyriešenie týchto problémov, vždy za podmienky dodržania maximálnej hranice, ktorá je v uvedenom ustanovení určená ako „malý rozsah“.

⁷⁶ Odôvodnenie Súdneho dvora obsahovalo vyjadrenie: „15. Najskôr je potrebné uviesť, že Súdny dvor v odseku 38 svojho rozsudku vo veci 262/85 Komisia/Taliansko [1987] Zb. 307 rozhodol, že odchyt a predaj voľne žijúcich vtákov s úmyslom používať ich ako živé návnady alebo na výstavách a trhoch určených pre milovníkov vtáctva môžu predstavovať rozumné využívanie, ktoré povoľuje článok 9 ods. 1 písm. c) smernice.

16. Nedá sa preto vylúčiť, že odchyt určitých chránených druhov za rekreačným účelom, akým je cieľ umožniť milovníkom vtáctva rozšíriť svoje stavy, môže tiež predstavovať rozumné využívanie v zmysle článku 9 ods. 1 písm. c).“

zakorenených zvyklostí milovníkov vtáctva, zvyklostí, ktoré navyše ešte podporili domáce pravidlá odchyľujúce sa od všeobecnej schémy smernice, nie je sama o sebe skutočnosťou, ktorá by mala spochybniť uspokojivú povahu alternatívneho riešenia k odchytu vtákov z voľnej prírody.“

3.4.10 Z tejto pasáže je zrejme, rovnako ako z poznámok generálneho advokáta, že v prípadoch, v ktorých existuje iné riešenie, musia byť argumenty v prospech toho, že riešenie nie je „uspokojivé“ silné a nespochybniteľné. Ako poznamenáva generálny advokát: *„Základným zjednocujúcim rysom odsekov (a), (b) a (c) článku 9 ods. 1 je skutočnosť, že je možné, že zákaz stanovený smernicou v záujme ochrany vtáctva sa musí podriadiť iným požiadavkám; výnimka podľa tohto ustanovenia môže preto byť len posledným východiskom. Z tohto pohľadu sa pojem „uspokojivý“ môže interpretovať ako riešenie, ktoré rieši určitý problém, s ktorým sa stretávajú vnútroštátne orgány a ktoré súčasne nedodržiava zákazy stanovené smernicou, pokiaľ je to možné; výnimka sa môže povoliť len vtedy, keď sa nedá prijať žiadne iné riešenie, ktoré by nemalo za následok nedodržiavanie týchto zákazov.“*

3.4.11 Je preto zrejme, že iné riešenie sa nemôže považovať za neuspokojivé len preto, že by spôsobovalo väčšie nepohodlie tým, ktorí majú z výnimky prospech alebo by ich nútilo k zmene správania. Generálny advokát poznamenáva: *„V oblasti ochrany životného prostredia je prirodzené, že určité skupiny ľudí musia zmeniť svoje správanie v prospech všeobecného blaha; v tomto prípade je príkladom zrušenie „tenderie“ alebo „odchyty vtákov k rekreačným účelom“, ktoré sú dôsledkom smernice a ktoré sa Belgicko snažilo tak vytrvalo brániť pri ratifikácii Bernského dohovoru. Skutočnosť, že takéto činnosti môžu byť „zdedené“ alebo súčasťou „historickej a kultúrnej tradície“ nepostačuje k tomu, aby odôvodnila výnimku zo smernice.“*

3.4.12 Na druhej strane ukazuje skutočnosť, že Súdny dvor opatrne⁷⁷ pripustil možnosť výnimky na základe rizika priameho príbuzenstva, že za určitých okolností môže byť splnená podmienka neexistencie inej uspokojivej alternatívy. Generálny prokurátor poznamenáva⁷⁸: *„Zisťovanie toho, či v danej situácii existuje iné uspokojivé riešenie, je samozrejme úlohou vnútroštátneho súdu. Toto zisťovanie musí podľa môjho názoru vychádzať z objektívne overiteľných činiteľov, akými sú vedecké a technické informácie, ktoré navrhla Komisia.“* Vychádzajúc z tohto faktu je zrejme vhodné prijať ako všeobecnú tézu tvrdenie, že akékoľvek potvrdenie toho, že iné riešenie je neuspokojivé, by malo vychádzať z objektívne overiteľných činiteľov a že je potrebné venovať veľkú pozornosť ich vedeckému a technickému preskúmaniu. Vo

⁷⁷ Opatrnosť Súdneho dvora je viditeľná z nasledujúcej pasáže: *„25. Je nevyhnutné mať na pamäti, tak ako to bolo naznačené v odseku 17 tohto rozsudku, že výnimka z článku 5 písm. a) smernice môže byť udelená len vtedy, ak neexistuje iné uspokojivé riešenie. Táto podmienka by konkrétne nebola splnená vtedy, ak by bolo možné zabrániť problémom súvisiacim s priamym príbuzenstvom spoluprácou a výmennými burzami jedincov medzi chovateľskými zariadeniami.“*

⁷⁸ Stanovisko generálneho advokáta pána Fennellyho zo 7. novembra 1996 vo veci C-10/96 Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL a Société d'études ornithologiques AVES ASBL/Région Wallonne, ods. 39.

svojom rozsudku zo 16. októbra 2003, prijal Súdny dvor zásadné stanovisko so zreteľom na „potrebu“ a „cieľ“ výnimky⁷⁹.

3.4.13 Posledný bod z rozhodnutia vo veci C-10/96⁸⁰, na ktorý je vhodné poukázať, je nutnosť obmedziť výnimku na rozsah potrebný na vyriešenie príslušného problému. Takže i keď je možné, že iné uspokojivé riešenie vzhľadom na riziko priameho príbuzenstva, ako je odchyt jedincov z voľnej prírody, neexistuje, počet jedincov musí byť „stanovený na takej úrovni, ktorá je preukázateľne objektívne potrebná na riešenie uvedených problémov“. Toto ohraničenie sa odlišuje od obmedzenia na „malý počet“ z článku 9 ods. 1 písm. c), i keď sa obmedzenie na malý počet musí považovať za celkový nadradený limit.

„NEEXISTENCIA INÉHO USPOKOJIVÉHO RIEŠENIA“ VO VZŤAHU K LOVU

3.4.14 Vzniká základná otázka, či sa vôbec dá táto podmienka, najmä vo vzťahu k navrhovanému rozšíreniu loveckej sezóny, právne alebo fakticky splniť. V prípade rekreačného lovu sa táto otázka neoddeliteľne spája s otázkou, či sa takýto lov dá považovať za „rozumné využívanie“ na účely článku 9 ods. 1 písm. c). Vysvetlenie poskytol Súdny dvor vo svojom rozsudku vo veci C-182/02 *Ligue pour la protection des oiseaux a iní*⁸¹, ktorému predchádzalo predbežné rozhodnutie francúzskeho *Conseil d'État*. Tým, že Súdny dvor vyhlásil, že rekreačný lov môže predstavovať „rozumné využívanie“ (pozri časť 3.5 ďalej), potvrdil tiež, že výnimka podľa článku 9 ods. 1 písm. c) sa môže udeliť len vtedy, ak neexistuje iné uspokojivé riešenie.

3.4.15 Súdny dvor podrobne neopísal, za akých okolností spĺňa rekreačný lov podmienku „neexistencie iného uspokojivého riešenia“. V odseku 16 rozsudku však Súdny dvor poskytuje jasné vysvetlenie, že táto podmienka:

„sa nemôže považovať za splnenú, keď lovecká sezóna podľa udelenej výnimky zasahuje bez toho, aby táto potreba vznikla, do období, v ktorých chce smernica poskytnúť osobitnú ochranu (pozri v tomto zmysle rozsudok, Komisia/Taliansko, ods. 39). Takáto potreba by nevznikla, ak by bolo jediným cieľom výnimky povoľujúcej lov rozšírenie doby lovu určitých druhov vtákov na územiach, na ktorých sa tieto už vyskytujú v období lovu stanovenom podľa článku 7 smernice.“

⁷⁹ Rozsudok zo 16. októbra 2003 vo veci C-182/02 *Ligue pour la protection des oiseaux a iní*/Premier ministre a Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, ods. 16.

⁸⁰ Rozsudok z 12. decembra 1996 vo veci C-10/96 *Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL a Société d'études ornithologiques AVES ASBL/Région Wallonne*, Zb. 1996, s. 6775.

⁸¹ Rozsudok zo 16. októbra 2003 vo veci C-182/02, *Ligue pour la protection des oiseaux a iní*/Premier ministre a Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement.

- 3.4.16 Odkaz na „potrebu“ a „cieľ“ výnimky zdôrazňuje, rovnako ako i rozsudok vo veci C-10/96⁸², dôležitosť preukázania skutočnosti, že existujú naliehavé príčiny, ktoré odôvodňujú udelenie výnimky.
- 3.4.17 Druhá citovaná veta navyše výslovne vylučuje možnosť výnimky, ktorej jediným cieľom je rozšírenie loveckej sezóny voľne žijúcich vtákov, ktoré sa dajú loviť počas normálnej loveckej sezóny. Súdny dvor potvrdil, že je pripravený vykonať preverenie „príležitosti“ (*contrôle d'opportunité*)⁸³ pre udeľovanie výnimiek.

MOŽNÉ OBJEKTÍVNE OVERITEĽNÉ ČINITELE A VEDECKÉ A TECHNICKÉ SÚVISLOSTI

- 3.4.18 V zmysle rozhodnutia Súdneho dvora vo veci C-182/02⁸⁴ je nevyhnutné preveriť, či existuje potreba – alebo vyjadrené slovami, ktoré používa stanovisko generálneho advokáta vo veci C-10/96, objektívne overiteľné činitele a vedecké a technické súvislosti⁸⁵ - ktoré by odôvodňovali výnimky povoliujúce lov na základe neexistencie iného uspokojivého riešenia konkrétnej situácie.

• Iný ako rekreačný lov

- 3.4.19 Všeobecne sa prijíma skutočnosť, že niektoré lovné druhy môžu ohrozovať záujmy vymenované v článku 9 ods. 1 písm. a) v období mimo loveckej sezóny povolenej v zmysle článku 7. Takisto sa všeobecne prijíma i fakt, že niekedy nemusí existovať iné uspokojivé riešenie na ochranu týchto záujmov ako usmrcovanie vtákov. V tomto zmysle by sa ako vhodné ukazovalo považovať lov za legitímny prostriedok ochrany záujmov uvádzaných v článku 9 ods. 1 písm. a). V tomto prípade samozrejme lov slúži inému ako rekreačnému účelu (t.j. predchádzaniu škodám).
- 3.4.20 Druhy, pre ktoré sa používa článok 9 ods. 1 písm. a), sa niekedy nazývajú „škodcovia“. Dôvody ich regulácie predstavujú „zabránenie závažným škodám na úrode, hospodárskych zvieratách, lesoch, chove rýb a vodnom hospodárstve“ a „ochrana rastlinstva a živočíšstva“. Prvý dôvod sa týka najmä veľkej škály druhov, vrátane členov čeľadí *Corvidae*, *Columbidae*, *Sturnidae*, *Laridae* a *Anseridae*⁸⁶. Niekoľko týchto druhov je značne rozšírených a relatívne početných a ich stav ochrany sa považuje za priaznivý (pozri obr. 5).

⁸² Rozsudok z 12. decembra 1996 vo veci C-10/96 Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL a Société d'études ornithologiques AVES ASBL/Région Wallonne, Zb. 1996, s. 6775.

⁸³ Preskúmanie skutočnosti, či za konkrétnych okolností je výnimka odôvodnená.

⁸⁴ Rozsudok zo 16. októbra 2003 vo veci C-182/02 Ligue pour la protection des oiseaux a iní/Premier ministre a Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement.

⁸⁵ Stanovisko generálneho advokáta pána Fennellyho zo 7. novembra 1996 vo veci C-10/96, Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL a Société d'études ornithologiques AVES ASBL/Région Wallonne, ods. 39.

⁸⁶ Táto kategória sa týka aj druhov, ktoré nie sú vymenované v zozname prílohy II, akými sú kormorány *Phalacrocorax carbo*.

- **Rekreačný lov**

- 3.4.21 Pokiaľ ide o rekreačný lov, zdá sa, že vzhľadom na objektívne overiteľné činitele a vedecké a technické súvislosti je vhodné považovať výsledky analýzy prekryvu (pozri kapitolu 2) za relevantné.
- 3.4.22 Analýza prekryvu poukazuje na to, že lov je v niektorých členských štátoch povolený v značnom rozsahu v obdobiach, v ktorých ho článok 7 ods. 4 zakazuje, čo vyžaduje opatrenia, ktoré zabezpečia, aby sa lovecká sezóna zosúladiť s požiadavkami smernice.
- 3.4.23 Prvou a základnou reakciou by malo byť zabezpečenie súladu s článkom 7 ods. 4. Zodpovedalo by to druhej vete odseku 16 rozsudku vo veci C-182/02⁸⁷.
- 3.4.24 Vzniká ďalej otázka, či existujú činitele, ktoré by bolo treba zohľadniť pri posudzovaní rozsahu výnimiek vzhľadom na prekryv. Javí sa, že v niektorých prípadoch je možné prekryv dať do súvislosti s viacerými biologickými činiteľmi a činiteľmi ochrany a môžu existovať dôvody, prečo by sa tieto mohli považovať za možné overiteľné činitele. I keď je tieto činitele nevyhnutné preskúmať pre každý druh osobitne, objavuje sa niekoľko širších skupín prekryvu, ktoré je treba posúdiť. Pre jednotlivé druhy alebo populácie sa môže uplatniť naraz viac skupín.
- 3.4.25 Je potrebné zdôrazniť, že pri posudzovaní týchto činiteľov vzhľadom na možnosť výnimiek podľa článku 9 ods. 1 bude vždy potrebné uskutočniť hĺbkové preskúmanie populácií druhov a predovšetkým prihliadnuť k okolnostiam. Je opätovne potrebné zdôrazniť, že cieľom výnimiek je riešiť výnimočné situácie a že uvedené činitele by sa nemali považovať za činitele, ktoré by odôvodňovali všeobecné, systematické rozšírenie obdobia lovu k všeobecnému úžitku. Pred udelením výnimky by sa mal preskúmať každý prípad jednotlivito na základe jasných vedeckých dôkazov. Tento prístup je v súlade s príslušnou judikatúrou Súdneho dvora⁸⁸.

Ako pomoc pri preskúmaní tejto otázky sa v ďalšom texte uvádza niekoľko možných situácií. Je potrebné zdôrazniť, že skutočnosť, že sú tu uvedené situácie prezentované, neznamená, že ich Komisia považuje za dôvody na výnimky.

- *Druhy, ktorých lov v prevažnej časti normálneho obdobia lovu môže byť nepraktický alebo nevhodný*

⁸⁷ Rozsudok zo 16. októbra 2003 vo veci C-182/02 Ligue pour la protection des oiseaux a iní/Premier ministre a Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement. S cieľom posúdiť, či Francúzsko obmedzilo výnimku na prípady, v ktorých neexistovalo iné uspokojivé riešenie, Súdny dvor skúmal, či bolo potrebné, aby sa obdobie lovu stanovené výnimkou bezdôvodne prekryvalo s obdobiami, v ktorých chce smernica o vtáctve poskytnúť zvláštnu ochranu. Podľa Súdneho dvora „by taká potreba nevznikla, ak by jediným účelom výnimky, ktorá povoľuje lov, bolo rozšírenie obdobia lovu určitých druhov vtákov na územiach, na ktorých sa druhy už vyskytujú počas obdobia lovu stanoveného podľa článku 7 smernice.“

⁸⁸ Pozri predovšetkým nasledujúce rozsudky: Rozsudok zo 7. marca 1996 vo veci C-118/94 Associazione Italiana per il WWF a iní/Regione Veneto, Zb. 1996, s. 1223, ods. 21; rozsudok zo 16. októbra 2003 vo veci C-182/02 Ligue pour la protection des oiseaux a iní/Premier ministre a Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, odseky 13-19.

3.4.26 Napríklad v prípade niektorých druhov, ktoré žijú v studených klimatických pásmach, nemusí byť praktické alebo vhodné povoliť ich lov v studenom období pretrvávajúceho fyziologického stresu. Príkladmi môžu byť druhy čelade tetrovovitých, *Tetraonidae*, v horskom prostredí. Z hľadiska ochrany môže týmto druhom menej ublížiť obmedzený lov v obdobiach, v ktorých je zakázaný než počas normálnej loveckej sezóny⁸⁹. Všetky úvahy v takýchto prípadoch musia však dokonale zohľadniť potreby druhu počas krátkeho leta, aby sa zabezpečilo úspešné rozmnožovanie, preperovanie a prípravy na zimu a musia byť založené na jasných vedeckých dôkazoch. Aj rozsudok vo veci C-182/02 jasne dokumentuje, že rozšírenie len kvôli rozšíreniu loveckej sezóny by bolo protiprávne.

- *Druhy, ktoré v častiach svojej oblasti rozšírenia môžu byť počas väčšiny normálneho obdobia lovu nedostupné*

3.4.27 Neprítomnosť druhu v určitej oblasti počas normálneho obdobia lovu vplyvom jeho migračného správania môže takisto byť činiteľom, ktorý je treba posúdiť. Súdny dvor vo svojom rozsudku vo veci C-182/02⁹⁰ nevyhlásil možnosť lovu v zmysle výnimky mimo normálneho obdobia lovu stanoveného v súlade s článkom 7. Takýto lov by bol prípustný na „územiach“, ktoré vtáky v normálnom období lovu nevyužívajú.

3.4.28 Určenie území, na ktoré sa takéto výnimky môžu uplatniť, by sa malo vykonať vzhľadom na pohyb a rozšírenie príslušného druhu. Malo by zahŕňať aj posúdenie možností lovu konkrétneho druhu v určitej oblasti. Udelenie výnimky na základe neprítomnosti druhu na „lokálnych“ územiach určitej oblasti, v ktorej sa druh v normálnom období lovu vyskytuje, by nebolo vhodné.

3.4.29 Každá taká výnimka sa musí posudzovať jednotlivo. Pri niektorých sťahovavých druhoch, ktoré netrávia zimu v členskom štáte, môžu byť trvalo dobré príležitosti pre loveckú sezónu na územiach v období postreprodukčnej migrácie druhu. Je to dôležitý činiteľ vo všetkých úvahách, v ktorých ide o povolenie loveckej sezóny mimo normálne prípustného obdobia. Otázka prípustnosti lovu vtákov počas predreprodukčnej migrácie a podmienok, ktoré sa môžu uplatňovať, je v súčasnosti predmetom prípadu, v ktorom dosiaľ Súdny dvor nerozhodol⁹¹.

- *Druhy s dlhším (predreprodukčným a) reprodukčným obdobím*

3.4.30 V tejto skupine ide o relatívne malý počet druhov s dlhším obdobím hniezdenia, počas ktorého dochádza k viacerým znáškam. Môže sa to spájať s obdobím predreprodukčnej migrácie, i keď trvanie obdobia hniezdenia predstavuje najvýznamnejší činiteľ. Príkladmi sú *Anas platyrhynchos*, *Aythya fuligula*, *Columba palumbus*, *Streptopelia decaocto*. V tejto skupine ide najmä

⁸⁹ V niektorých členských štátoch je lov v čase pretrvávajúceho studeného počasia zakázaný.

⁹⁰ Rozsudok zo 16. októbra vo veci C-182/02 Ligue pour la protection des oiseaux a iní/Premier ministre a Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, ods. 16.

⁹¹ Komisia/Fínsko, C-344/03.

o posledné dva vymenované druhy. Napriek tomu, že holub hrivnák *Columba palumbus* a hrdlička záhradná *Streptopelia decaocto* má obdobie hniezdenia v trvaní 6-8 mesiacov, k najintenzívnejšej aktivite dochádza počas dvoch mesiacov⁹². Niekoľko z týchto druhov je veľmi početných a majú priaznivý stav ochrany (pozri obr. 5).

3.4.31 Vo väčšine týchto druhov sú neskorými znáškami druhá alebo tretia znáška alebo dokonca náhradné znášky. Vo všeobecnosti je životaschopnosť týchto neskoro vyliahnutých mláďat pravdepodobne veľmi nízka kvôli klimatickým podmienkam na jeseň, nedostatku času na riadny vývoj a akumuláciu dostatočného množstva potravy pred zimou. Pri takýchto okolnostiach pravdepodobne len málo prispievajú k celkovej populácii. Kladenie neskorých znášok však takisto môže súvisieť s dostupnosťou dostatočných zdrojov potravy v tomto čase, a preto môže predstavovať významný príspevok k populácii. Tak napríklad vzrástla úspešnosť odchovu holuba hrivnáka vo východnom Nemecku v sezóne z 32 % v marci na 70 % v období august-október. Bolo by preto zrejme potrebné určiť význam skorého a neskorého hniezdenia na celkovú populačnú úspešnosť.

3.4.32 V niektorých prípadoch môže dlhšie trvajúce hniezdenie súvisieť s ľudskými vplyvmi (napr. dostupnosť obilnín ako neskorej potravy druhu *Columbus palumbus* v Spojenom kráľovstve a v Holandsku⁹³). Dlhšie trvajúce obdobie hniezdenia kačice divej, *Anas platyrhynchos*, môže súvisieť s prítomnosťou domácich druhov zvolených z dôvodu dlhého obdobia hniezdenia⁹⁴. Ilustruje to skutočnosť, že činitele spojené s ľudskou činnosťou môžu prekryvať biologický vzor správania a deformovať ho predlžovaním reprodukčného obdobia.

3.4.33 Situácia druhov *Anas platyrhynchos*⁹⁵ a *Columba palumbus*, ktoré sú najproblematickejšími druhmi vo veľkom počte členských štátov, je naznačená na obrázkoch 6 a 7. Ukazujú, že obmedzenie poľovníckej sezóny na normálne obdobie podľa článku 7 ods. 4 by viedlo k tomu, že by bola vylúčená v trvaní až 25 dekád z 35 dekád (t.j. desaťdňových úsekov) ročného cyklu týchto druhov. Biologické činitele spôsobujú, že poľovnícka sezóna je o 5 dekád kratšia ako v prípade veľkého počtu iných lovných druhov. So zreteľom na ich hojný výskyt a stav ochrany sa toto obmedzenie pravdepodobne nevyžaduje z dôvodu potreby ochrany druhu. Tieto druhy sú hlavnými lovnými druhmi vo

⁹² Podľa štúdie R.K. Murtona (Bird Study, 5, 157-183. 1958) dosahoval vrchol hniezdenia od neskorého júla po koniec septembra. Hniezda s vajčkami dosahovali podľa holandskej štúdie vrchol na prelome augusta a septembra (Bijlsma 1980). Birds of the Western Palearctic (1985, 325): „Značné rozdiely medzi krajinami, pričom vtáky v mestách v Británii hniezdia významne skôr (začínajú od druhej polovice februára) ako vtáky na vidieku (začínajú od druhej polovice marca do druhej polovice apríla); vrcholné obdobie znášky vtákov v mestách je v druhej polovici apríla a prvej polovici mája a pre vtáky na vidieku v prvej polovici júla do prvej polovice septembra; rozdiely diktuje dostupnosť potravy (Murton 1958, Cramp, S 1972, Ibis 114, 163-171). “ BWP uvádza pre holuba hrivnáka (1985, 350) len „dlhšie obdobia v celej oblasti rozšírenia. “

⁹³ Murton (1958), Bijlsma (1980)

⁹⁴ (Cramp, S. a Simmons K.E.L, Birds of the Western Palearctic 1977, 516).

⁹⁵ Dlhšie trvajúce obdobie hniezdenia kačice divej v niektorých oblastiach môže súvisieť s prítomnosťou domácich druhov zvolených pre ich dlhé obdobie hniezdenia (Cramp, S a Simmons K.E.L. 1977. Birds of the Western Palearctic s. 516. Oxford University Press).

veľkom počte oblastí EÚ a sú dôležité pre rekreačný lov. Prítomnosť domácich druhov kačice divej, *Anas platyrhynchos*, v rôznych častiach ich zimovísk môže navyše prispievať k odlišnému chovaniu vzhľadom na predreprodukčné a reprodukčné obdobie, i keď by si táto skutočnosť vyžadovala dôkladnejšie vedecké štúdium. Preto sa navrhuje, aby sa v prípadoch, v ktorých existuje táto vysoko neprirodzená situácia, čiastočne riešila v zmysle článku 7 smernice (pozri časť 2.7.11-2.7.12).

- *Druhy, ktorých reprodukčné obdobie sa vyznačuje dlhšie trvajúcou rodičovskou starostlivosťou*

3.4.34 Pri niektorých druhoch vtákov (napr. *Tetraonidae*, *Phasianidae*, *Laridae*, *Anseridae*) môže byť obdobie závislosti mláďat od vyliahnutia po úplné operenie veľmi dlhé. V prípade mláďat druhu *Anseridae* môže v skutočnosti obdobie rodičovskej starostlivosti pretrvávajúť do obdobia jarnej migrácie (u tohto druhu sa za samostatnosť mláďat považuje koniec závislosti v zmysle článku 7 ods. 4. Pri definovaní obdobia závislosti mláďat druhu *Tetraonidae*, ktoré môže trvať 6-9 dekád po vyliahnutí, sa zvolil veľmi opatrný prístup. Tento jav dlhšie trvajúcej závislosti v kombinácii s neskorými (náhradnými) znáškami môže spôsobovať, že reprodukčné obdobie pretrváva pri niektorých druhoch do konca septembra. Životaschopnosť mláďat z týchto neskorých znášok je z dôvodu neskorého dátumu a meteorologických podmienok v horách na jeseň nejasná.

3.4.35 Pri posudzovaní toho, či existujú objektívne overiteľné činitele, môže byť vhodné, aby vedecké a technické súvislosti čiastočne zohľadňovali priaznivé dôsledky na ochranu druhov vtákov, ktoré môžu vyplývať zo starostlivosti o lovné druhy, ktorá súvisí s uplatňovaním určitej výnimky. Poľovníci sa môžu napríklad dobrovoľne starať o stanoviská lovných druhov, môžu rozmiestňovať veľké množstvo vtáčích búdok a vhodne pridávať dodatočnú potravu. Obhospodarovanie hornatých vresovíšť a legálna regulácia predátorov ako dôsledok starostlivosti o lovné druhy sú prospešné nielen pre snehuľu kapcavú, *Lagopus lagopus*, ale aj pre životné prostredie v širšom zmysle⁹⁶.

3.5 Druhá podmienka pre výnimky: preukázanie jedného z dôvodov prijateľných podľa článku 9 ods. 1 písm. a), b) a c)

3.5.1 Ako sa uvádza v ods. 3.3.2, výnimka sa musí zakladať na aspoň jednom dôvode z dôvodov dôkladne vymenovaných v článku 9 ods. 1 písm. a), b) a c).

VÝNIMKY PODĽA ČLÁNKU 9 ODS. 1 PÍSM. A)

3.5.2 V článku 9 ods. 1 písm. a) smernice sa uvádza niekoľko dôvodov, ktoré môžu odôvodňovať použitie výnimiek, a to:

- v záujme verejného zdravia a bezpečnosti,

⁹⁶ Správa britskej pracovnej skupiny Raptor. 2000. Peterborough. Department of the Environment, Transport a the Regions / Joint Nature Conservation Committee. ISBN 1 85397 078 6

- v záujme bezpečnosti vzdušného priestoru,
- aby sa zabránilo závažným škodám na úrode, hospodárskych zvieratách, lesoch, chove rýb a vodnom hospodárstve,
- na ochranu rastlinstva a živočíšstva.

3.5.3 Uvedené ustanovenia sa neobmedzujú na lovné druhy vtákov (vymenované v prílohe II smernice), uplatňujú sa aj na všetky druhy vtákov, pre ktoré existujú dôvody na použitie výnimky. Veľa druhov, ktoré sa považujú za druhy spôsobujúce problémy v zmysle článku 9 ods. 1 písm. a) (takzvaní škodcovia), je však vymenovaných v prílohe II smernice a môžu byť preto regulované počas normálnej doby lovu a v súlade s ustanoveniami článku 7 smernice⁹⁷.

3.5.4 Článok 9 ods. 1 písm. a) by sa preto uplatňoval predovšetkým na lovné druhy v situáciách, v ktorých sa musia uskutočniť opatrenia na reguláciu počas predreprodukčného a reprodukčného obdobia. Možnosti jeho uplatnenia sa skúmajú v ďalšom texte.

„V záujme verejného zdravia a bezpečnosti a v záujme bezpečnosti vzdušného priestoru“

3.5.5 Prvý a druhý dôvod uvedený v písmene a) sa týka „záujmov verejného zdravia a bezpečnosti“ a „záujmov bezpečnosti vzdušného priestoru“. Verejné zdravie a bezpečnosť môžu byť lokálne ohrozené vtedy, ak kŕmenie vtákov spôsobuje preukázateľné nebezpečenstvo pre ľudské zdravie alebo zvyšuje riziko nehôd. Vo veľkom počte prípadov sú vhodnými riešeniami zmena biotopu alebo vylúčenie vtákov. Napríklad na mnohých letiskách sa prijímajú opatrenia na zabránenie zrážkam vtákov s lietadlami.

3.5.6 Takéto riešenia predstavujú zásahy do biotopu (aby sa znížila jeho prítlačivosť pre vtáctvo a najmä pre krdle vtákov) a rôzne techniky zastrášovania vrátane príležitostnej strelby. Vo veľkom počte prípadov sú dostupné iné uspokojivé riešenia, ktoré sú účinnejšie a trvácnejšie ako lov, s výnimkou sokoliarstva. Preto sa v zmysle článku 9 musia namiesto toho použiť tieto metódy.

„Aby sa zabránilo závažným škodám na úrode, hospodárskych zvieratách, lesoch, chove rýb a vodnom hospodárstve“

3.5.7 Tretí dôvod pre výnimku podľa písmena a) sa týka zabránenia závažným škodám na úrode, hospodárskych zvieratách, lesoch, chove rýb a vodnom hospodárstve. Táto výnimka, ktorej účelom je regulácia „vtákov spôsobujúcich škody“, má viacero rozmerov. Po prvé, priamo súvisí s hospodárskym záujmom. Po druhé, má zabrániť škodám; nie je preto reakciou na už preukázanú škodu, ale na vysokú pravdepodobnosť, že pri absencii

⁹⁷ Smernicou Rady 94/24/ES sa zmenila a doplnila príloha II k smernici 79/409/EHS zaradením piatich druhov *Corvidae*, ktoré môžu spôsobovať škody na úrode, dobytku a rastlinstve a pre ktoré boli predtým regulačné opatrenia možné len podľa článku 9. Ich zaradenie do zoznamu v prílohe II uľahčilo vyváženú reguláciu ich populácií.

opatrení k škodám dôjde. Po tretie, musí existovať predpoklad pre uskutočnenie záverov, že ak sa nevykonajú opatrenia, škody budú závažné.

- 3.5.8 Škody spôsobené vtáctvom vznikajú kŕmením (úroda, hospodárske zvieratá, chov rýb), ničením (úroda, lesy) a znečistením (voda).
- 3.5.9 Škody spôsobené vtáctvom sa týkajú širokého spektra druhov, vrátane druhov *Corvidae*, *Columbidae*, *Sturnus vulgaris*, *Laridae* a *Anseridae*. Z takýchto druhov z prílohy II je veľký počet tých, pri ktorých dochádza k dlhým prekryvom (viac ako 40 dní) medzi poľovníckou sezónou a obdobiami hniezdenia a jarnej migrácie.
- 3.5.10 Nepatrí sem poškodenie iných záujmov, ako sú uvedené, napr. iných foriem vlastníctva a ani iné situácie, ktoré vedú k škodám.
- 3.5.11 Prípadné škody musia byť závažné. Súdny dvor v tejto súvislosti uviedol, že „*cielom ustanovení smernice nie je zabrániť hrozbe malých škôd.*“⁹⁸ Je možné si všimnúť dva aspekty: pravdepodobnosť a rozsah škôd. Prípadný výskyt škody nestačí. Ak škoda ešte nie je zjavná, vysokú pravdepodobnosť vzniku škôd by mala preukázať minulé skúsenosť. Navyše sa musí týkať závažných škôd súvisiacich s hospodárskymi záujmami, pri ktorých nejde len o obyčajný rušivý faktor a normálne riziko podnikania.
- 3.5.12 Ako je to vždy v prípade výnimiek, je takisto potrebné posúdiť dostupné riešenia. Lov nie je vždy účinným riešením. Každá metóda regulácie má nevýhodu, že odstránené vtáky budú nahradené jedincami z iných oblastí a zastrelené vtáky po určitom čase inými vtákmi.
- 3.5.13 Existujú však prípady, v ktorých je lov vtákov odôvodnený. Opatrenia na reguláciu druhu spôsobujúceho škody sú pravdepodobne najúčinnnejšie vtedy, ak je populácia na svojom sezónnom minime a ak je k dispozícii najmenej vtákov, ktoré by odstránené jedince mohli nahradiť – je to obvykle v období hniezdenia alebo pred obdobím hniezdenia. Pri rozpracovávaní stratégie regulácie škodcov by z toho logicky vyplývalo, že ako prvá by sa mala uskutočniť lokálna regulácia v čase a na mieste, kde ku škodám dochádza. Významne rozšírené druhy, akým je holub hrivnák, *Columba palumbus*, však môžu spôsobovať škody na veľkom území, preto môžu byť namieste všeobecnejšie výnimky z hľadiska teritoriálneho rozsahu.
- 3.5.14 Pokiaľ ide o používanie všeobecných povolení na riešenie takejto situácie, sú podrobnejšie rozoberané v častiach 3.6.10 až 12 v spojení s článkom 9 ods. 2.

„na ochranu rastlínstva a živočíšstva“

- 3.5.15 Štvrtý dôvod pre výnimky podľa písmena a) sa týka ochrany rastlínstva a živočíšstva. Druhy rastlínstva a živočíšstva nie sú špecifikované, ale zrejme sú iné ako rastlínstvo a živočíšstvo spojené s hospodárskymi záujmami, ktoré

⁹⁸ „Skutočnosť, že sa pre túto výnimku zo všeobecného systému ochrany vyžaduje predpoklad určitého stupňa škôd, zodpovedá stupňu ochrany, ktorý chce smernica dosiahnuť.“ (Rozsudok z 8. júla 1987 vo veci C-247/85 Komisia/Belgicko, Zb. 1987, s. 3029 ods. 56).

patria pod ustanovenia článku 9 ods. 1 písm. a). Najsilnejší dôvod pre výnimku bude pravdepodobne súvisieť s udržaním populácií druhov, ktoré sú zriedkavé alebo ohrozené, ale neobmedzuje sa na tieto druhy. Navyše sa zdá, že dôkaz pravdepodobnosti závažných účinkov nie je pred uplatnením výnimky potrebný.

3.5.16 Vtáctvo môže nepriaznivo vplyvať na rastlinstvo a živočíšstvo konkurenciou, spásaním rastlinstva, ničením, podupaním, rozširovaním trusu a pod. Zodpovedných za to je relatívne malý počet druhov: napr. čajka striebriстая, *Larus argentatus*, vrana *Corvus corone*, straka obyčajná, *Pica pica*⁹⁹. Dlhodobý dopad na iné populácie rastlinstva a živočíšstva je pravdepodobný len vtedy, ak sú s tým spojené lokálne výskyty. Každý prípad sa musí dôkladne posúdiť a rozhodnúť podľa odporúčania orgánov pôsobiacich v oblasti ochrany. Pritom je možné zodpovedať na nasledujúce otázky:

- ◆ Ide o ohrozené, zriedkavé alebo iné populácie prirodzene sa vyskytujúcich druhov s nepriaznivým stavom ochrany?
- ◆ Je toto „rastlinstvo a živočíšstvo“ v horšom stave ochrany ako druhy, pre ktoré sa hľadá výnimka?
- ◆ Sú s tým spojené iné dôležité súvislosti vo vzťahu k biodiverzite?
- ◆ Sú dostupné kvalitné vedecké dôkazy o dlhodobých vplyvoch na postihnutú populáciu/populácie?
- ◆ Sú „iné uspokojivé riešenia“ nedostupné, a teda regulácia populácie je nevyhnutná na účinné zníženie alebo zabránenie „ekologickým škodám“?

3.5.17 So zreteľom na „iné uspokojivé riešenia“ je potrebné posúdiť rozsah, v ktorom konkurencia priamo súvisí so stratou biotopu, poškodením alebo zmenou biotopu (napr. stratou vegetačnej pokrývky) alebo inými environmentálnymi činiteľmi. Tam, kde existuje takáto priama súvislosť, môže byť vhodné zvážiť reguláciu predátorov spolu s obnovením biotopu alebo lepším riadením činností ľudí. Napríklad konkurencia čajok (*Larus*) v kolóniách rybakov (*Sterna*) sa môže dať do súvisu s celkovým nárastom populácií čajok v dôsledku zvýšenej dostupnosti potravy, ktorú poskytujú nesprávne riadené skládky odpadu.

3.5.18 Tam, kde naliehavé dôvody vyžadujú ochranu, je potrebné zvážiť reguláciu (ktorá môže zahŕňať lov). Len v osobitných situáciách, ktoré musia určiť orgány zodpovedné za ochranu alebo ich agentúry, by mohla regulácia vtákov predstavovať vhodné opatrenie na účinné zníženie negatívneho vplyvu určitých druhov vtáctva na citlivé rastlinstvo a živočíšstvo na zodpovedajúcej zemepisnej úrovni.

VÝNIMKY PODĽA ČLÁNKU 9 ODS. 1 PÍSM. B)

3.5.19 Článkom 9 ods. 1 písm. b) sa umožňuje možnosť použitia výnimiek za účelom výskumu a vzdelávania, obnovy populácie, navrátenia druhov do ich biotopov a na držbu a chov nevyhnutný na tieto účely. Spojenie medzi týmito

⁹⁹ Týka sa to aj určitých druhov, ktoré nie sú v zozname prílohy II k smernici (napr. kormorán *Phalacrocorax carbo*)

možnosťami a lovom je pravdepodobne veľmi obmedzené, i keď tieto výnimky môžu mať význam v prípadoch chovných programov lovného vtáctva s cieľom obnovy populácie alebo navrátenia druhov do ich biotopov. Môžu tiež nastať prípady, v ktorých môžu byť dôvodom pre tento typ výnimky iné výskumné projekty súvisiace s lovom.

VÝNIMKY PODĽA ČLÁNKU 9 ODS. 1 PÍSM. C)

3.5.20 Článkom 9 ods. 1 písm. c) sa umožňuje používanie výnimiek pre odchyt, držbu, chov alebo iné rozumné využívanie určitých vtákov. Mimo všeobecných podmienok existujú štyri osobitné podmienky, ktoré je treba dodržiavať pri uplatňovaní výnimky podľa článku 9 ods. 1 písm. c). Musí predstavovať „rozumné využívanie“. Musí sa týkať „malého rozsahu“. Je prípustná, len ak sa uplatňuje „za kontrolovaných podmienok“. A nakoniec sa musí uskutočniť „na základe výberu“.

- **„Určité vtáky“**

3.5.21 I keď sa uvádza, že sa táto výnimka môže uplatniť na „určité vtáky“, smernica ich neurčuje. Pri rokovaniach vedúcich k prijatiu smernice sa vyskytla zmienka o nevyhnutnosti poskytnúť výnimku pre odchyt dravcov za účelom sokoliarstva¹⁰⁰. Je však možné vyvodzovať, že táto výnimka sa môže použiť aj na iné druhy vtákov, pre ktoré existujú dôvody rozumného využívania. Vo veci C-182/02 Súdny dvor uviedol¹⁰¹, že podmienka „určitých vtákov v malom rozsahu“ „nie je dodržaná, ak výnimka povoľujúca lov nezabezpečuje udržanie populácie dotyčného druhu na uspokojivej úrovni.“ Je preto ťažké predstaviť si okolnosti, pri ktorých by existovali dôvody pre výnimku podľa článku 9 ods. 1 písm. c) pre druh, ktorý má nepriaznivý stav ochrany.

- **Rozumné využívanie**

3.5.22 Vzniká základná otázka, či môže lov predstavovať „rozumné využívanie“ v zmysle článku 9 ods. 1 písm. c). Zodpovedal ju Súdny dvor vo veci C-182/02 *Ligue pour la protection des oiseaux a iní*. Súdny dvor na základe existujúcej judikatúry¹⁰² uviedol, že:

„Z predchádzajúceho je jasné, že lov vtákov na rekreačné účely v obdobiach uvedených v článku 7 ods. 4 smernice môže predstavovať rozumné využívanie,

¹⁰⁰ Hospodársky a sociálny výbor vo svojom stanovisku k návrhu smernice Rady o ochrane vtáctva z 25. mája 1997 (Ú. v. EŠ C 152/3 z 29.6.1977) uviedol „2.8.1. Výbor zistil, že neexistuje možnosť výnimky, ktorá povoľuje používať dravce pri sokoliarstve. V správe pre Komisiu poukázal na to, že je to tradičný šport, ktorý, ak sa riadne reguluje, neškodí ani dravým vtákom ani populáciám, ktoré sú pri sokoliarstve lovené. Preto by mali byť prijaté určité ustanovenia, aby sa umožnilo jeho pokračovanie regulovaným spôsobom.“

¹⁰¹ Rozsudok zo 16. októbra vo veci C-182/02 *Ligue pour la protection des oiseaux a iní/Premier ministre a Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement*, ods. 17.

¹⁰² Pozri predovšetkým rozsudok z 8. júla 1987 vo veci 262/85 Komisia/Taliansko, Zb. 1987, s. 3073, ods. 38, ale aj rozsudok z 8. júla 1987 vo veci 247/85 Komisia/Belgicko, Zb. 1987, s. 3029, ods. 7 a rozsudok zo 7. marca 1996 vo veci C-118/94 *Associazione Italiana per il WWF a iní/Regione Veneto*, Zb. 1996, s. 1223, ods. 21.

ktoré článok 9 ods. 1 písm. c) uvedenej smernice povoľuje, rovnako ako ho predstavuje odchyt a predaj voľne žijúcich vtákov, dokonca aj mimo obdobia loveckej sezóny za účelom ich držby ako živých návnad alebo na použitie na výstavách a trhoch určených pre milovníkov vtáctva“¹⁰³.

3.5.23 Z toho istého rozsudku vychádza, že rekreačný lov nepredstavuje automaticky rozumné využívanie. Súdny dvor poznamenal po tom, čo poukázal na potrebu výnimky povoľujúcej lov, aby sa zabezpečilo udržanie určitej populácie na uspokojivej úrovni, že:

„Ak sa uvedená podmienka nedodrží, využívanie vtákov na rekreačný lov sa v žiadnom prípade nemôže považovať za rozumné, a tým prijateľné v zmysle 11. bodu odôvodnenia preambule k smernici.“

3.5.24 Rozumné využívanie sa v smernici nedefinuje, i keď je jasné z článku 9 ods. 1 písm. c), že môže zahŕňať odchyt a držbu určitých vtákov. Je tiež vhodné poznamenať, že pokiaľ sa v anglickom znení smernice slovo „use“ opakuje v spojení „wise use“ v článku 7 a v spojení „judicious use“ v článku 9 ods. 1 písm. c), iné jazykové znenia využívajú v týchto dvoch spojeniach odlišné pojmy. V mnohých z týchto znení má ekvivalent slova „use“ v spojení „judicious use“ exploatačný význam¹⁰⁴. Komisia v predchádzajúcom období uviedla: „Tento pojem má zahŕňať činnosti, ktoré veľmi významne prispievajú k zlepšeniu účinnosti všeobecného systému ochrany voľne žijúceho vtáctva zavedeného smernicou. Môže predstavovať aj iné využívanie za podmienky, že to neohrozí všeobecné ciele smernice a môže takisto zahŕňať lov s použitím dravcov ako pri sokoliarstve“¹⁰⁵. Exploatačný význam pojmu „use“ musí vyvážiť zmysel zodpovednosti, zdržanlivosti a dobrého úsudku, ktoré spojeniu prepožičiava slovo „judicious“. To potvrdzuje poznámka Súdneho dvora vo veci C-182/02, na ktorú poukazuje ods. 3.5.22.

3.5.25 Sokoliarstvo je príkladom okolností, ktoré znamenajú nedodržovanie článkov 5 (zákaz zabíjania alebo odchytu voľne žijúceho vtáctva) a 7 (lovné druhy), ale ktoré podľa názoru Komisie napriek tomu predstavujú „rozumné využívanie“. I keď sa sokoliarstvo výslovne uvádza v článku 7 ods. 4 smernice, prax sa obmedzuje na lovné druhy vymenované v prílohe II/1 a prílohe II/2 smernice pre príslušné členské štáty. V Spojenom kráľovstve predstavuje škovránok *Alauda arvensis* jeden z hlavných druhov, ktoré loví sokol kobec, *Falco columbarius*. Sokoliarstvo používa v praxi sokolov kobcov, ale škovránky nie sú medzi druhmi uvedenými v prílohe II pre tento členský štát. Z týchto dôvodov povoľuje Spojené kráľovstvo prostredníctvom výnimky lov malého počtu škovránkov sokolmi. Komisia to považuje za odôvodniteľné ako „rozumné použitie“ podľa článku 9 ods. 1 písm. c) z toho dôvodu, že prirodzenou vlastnosťou sokola kobca je lov škovránkov. Je potrebné

¹⁰³ Pozri odsek 11 rozsudku.

¹⁰⁴ Iné jazyky: „utilisation raisonnée“ v porovnaní s „exploitation judicieuse“ (FR); „fornuftig udnyttelse“, „fornuftig anvendelse“ (DK); „saggia utilizzazione“, „impieghi misurati“ (IT); „utilización razonable“, „explotación prudente“ (ES); „förnuftigt utnyttjande“, „förnuftig användning“ (SE); „ορθολογική χρησιμοποίηση“, „ορθολογική εκμετάλλευση“ (GR).

¹⁰⁵ Z druhej správy k smernici o vtáctve (s. 9-10)

poukázať na to, že toto nie je jediným príkladom, v ktorom môže lov podliehať výnimke v súlade s článkom 9 ods. 1 písm. c).

- **Malý rozsah**

3.5.26 Aby sa splnili požiadavky článku 9 ods. 1 písm. c), musia sa výnimky týkať výlučne „malého rozsahu“. Preto by bolo vhodné, aby bolo možné určiť množstvo, čím by sa stanovila hranica, pod ktorou by sa výnimka automaticky považovala za výnimku spĺňajúcu požiadavku „malého rozsahu“.

3.5.27 Vo veci 252/85, *Komisia/Francúzsko*¹⁰⁶, sa Súdny dvor vyjadril k otázke malého rozsahu v nasledujúcej pasáži: „Z tohto hľadiska je z článku 2 v spojení s 11. bodom odôvodnenia preambuly k smernici zrejme, že kritérium malého rozsahu nie je absolútnym kritériom, ale skôr sa vzťahuje k udržaniu početnosti celkovej populácie a k reprodukčnej situácii príslušného druhu.“ Ako už bolo uvedené, Súdny dvor vo veci C-182/02 poznamenal¹⁰⁷, že podmienka v zmysle „určité vtáky v malom rozsahu“ „sa nemôže dodržať, ak výnimka povoľujúca lov nezabezpečí udržanie populácie príslušného druhu na uspokojivej úrovni.“ Ďalšie právne vysvetlenie otázky malého rozsahu poskytne pravdepodobne Súdny dvor vo veci C-344/03, *Komisia/Fínsko*, v ktorej sa ešte nedospelo k rozhodnutiu.

3.5.28 Komisia je názoru, že pojem „malého rozsahu“ je preto nevyhnutne relatívny. Rozsah nemôže byť malý alebo veľký, pokiaľ nie je uvedený v súvislosti s iným rozsahom. Takisto nesmie mať nežiaduci vplyv na udržanie početnosti populácie a musí plne zohľadniť stav ochrany príslušného druhu.

Určenie rozsahu

3.5.29 Vzniká otázka, s akým „malým počtom“ sa má rozsah porovnať. Pretože vo všetkých prípadoch výnimiek ide o odchyt vtákov, t.j. ročnú stratu, ktorú utrpí príslušná populácia, je najvhodnejším riešením porovnať rozsah tohto odchyту s celkovou ročnou úmrtnosťou, definovanou ako súčet úmrtí prirodzeným spôsobom a z dôvodu odchyту vtákov podľa článku 7, ak sa uplatňuje.

3.5.30 Preto sa navrhuje, aby bol prah „malého rozsahu“ určený ako určitý percentuálny podiel celkovej ročnej úmrtnosti príslušnej populácie (populácií), ktorých sa výnimka týka.

¹⁰⁶ Rozsudok z 27. apríla 1988 vo veci 252/1988 *Komisia/Francúzsko*, Zb. 1988, s. 2243.

¹⁰⁷ Rozsudok zo 16. októbra vo veci C-182/02 *Ligue pour la protection des oiseaux a iní/Premier ministre a Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement*, ods. 17.

- 3.5.31 Pri stálych druhoch znamená „príslušná populácia“ populáciu zemepisnej oblasti, pre ktorú má výnimka platiť. Pri sťahovavých druhoch to znamená populáciu oblastí, z ktorých pochádza najväčší počet sťahovavých vtákov pred presunom cez oblasť, v ktorej sa má výnimka použiť v období, v ktorom výnimka platí. V zimnom období to predstavuje minimum zimujúcej populácie prítomnej v oblasti, v ktorej sa má výnimka použiť. V prípadoch, v ktorých je populácia rozmiestnená vo viacerých členských štátoch, sa môžu používať výnimky pre sťahovavé vtáky rovnakej populácie v rozličných krajinách. Za týchto okolností by bolo potrebné obmedziť príslušnú populáciu na populáciu vyskytujúcu sa v oblasti, pre ktorú platí podmienka v čase, v ktorom sa uskutočňuje odchyt, aby sa minimalizovali kumulatívne vplyvy.
- 3.5.32 Na určovanie referenčnej populácie v čase uplatňovania výnimky existuje aj časový rozmer. Napríklad odchyt holuba hrivnáka, *Columba palumbus*, na jeseň, keď existuje prebytok mladých vtákov, sa bude veľmi odlišovať od odchytu morských kačíc počas jarnej migrácie, keď bude dopad na dospelú populáciu pred zahniezdením úmerne vyšší. Môžu existovať aj prípady, v ktorých populácia migruje rozličným spôsobom (napr. pobrežník bojovný, *Philomachus pugnax*) a pri určovaní referenčnej populácie sa to musí zohľadniť.
- 3.5.33 Pri určovaní presného čísla pre údaj prahovej hodnoty sú možné dva prístupy:
- číslo musí byť oveľa nižšie, najmenej o rád, ako údaje charakterizujúce odchyt vtákov podľa článku 7. Túto podmienku spĺňa číslo na úrovni 1 %.
 - odchyt musí mať zanedbateľný vplyv na populačnú dynamiku príslušného druhu. Túto podmienku spĺňa číslo na úrovni 1 % alebo menej, pretože parametre populačnej dynamiky sú zriedka známe s presnosťou nižšou ako jeden percentuálny bod a odchyt vtákov v rozsahu nižšom ako 1 % sa v modelových štúdiách môže z matematického hľadiska zanedbať.
- 3.5.34 Štatistiky úlovkov existujú len pre niekoľko členských štátov a druhov a údaje majú rôznu kvalitu. I keď môžu byť úlovky vo všeobecnosti úmerné veľkosti populácie, lovecký tlak nemusí predstavovať primeraný prístup, pretože sa zameriava na určenie prahovej hodnoty pre výnimku na základe úlovku a nie na základe početnosti populácie. Predpoklad, že čím väčší je úlovok v určitej oblasti, tým viac vtákov sa môže loviť pri výnimke, sa tiež nedá považovať za dobrú prax pri ochrane. Takýto prístup by diskriminoval oblasti, ktoré môžu mať v normálnej loveckej sezóne obmedzené príležitosti k lovu.
- 3.5.35 Celková ročná úmrtnosť je vhodný parameter pre kvantifikáciu malého rozsahu, pretože zohľadňuje početnosť populácie, stav a populačnú dynamiku. V tomto rámci by sa za „malý rozsah“ mal považovať odchyt približne 1 % z ročnej úmrtnosti druhu, ktorý sa môže loviť, pričom sa tým rozumie, že súlad v článku 9 smernice závisí v každom prípade od súladu s inými ustanoveniami článku.

Výpočet ročnej miery úmrtnosti

- 3.5.36 Jedným z problémov pri používaní ročnej úmrtnosti pre výpočet malého rozsahu je skutočnosť, že miera úmrtnosti je známa len pre ohraničený počet

druhov a obvykle len pre časť ich populácií. I keď sa odhady ročnej úmrtnosti líšia svojou dostupnosťou a kvalitou, existujú pre väčšinu lovných druhov (pozri obr. 8, ktorý sumarizuje mieru úmrtnosti týchto druhov uverejnenú v dvoch kľúčových vedeckých referenčných zdrojoch: „Birds of the Western Palearctic“ a „Kompendium der Vögel Mitteleuropas“).

3.5.37 Na základe dostupnej vedeckej literatúry pre biologicky podobné druhy sa dajú vypočítať aj odhady pre druhy, ktorých údaje v súčasnosti nie sú dostupné (pozri príklad *Rallus aquaticus* na obr. 9).

3.5.38 Údaje o ročnej úmrtnosti rôznych druhov a populácií bude potrebné očistiť a skvalitniť a tiež rozpracovať využívanie dát o krúžkovaní.¹⁰⁸ Dostupnosť kvalitných vedeckých informácií o početnosti populácie a prirodzenej úmrtnosti je predpokladom spoľahlivých výpočtov. V prípadoch, v ktorých takéto údaje chýbajú alebo sú neucelené, bude potrebné použiť minimálne odhady početnosti populácie a miery úmrtnosti založené na najlepších dostupných údajoch. Akékoľvek použitie výnimiek pre určitý druh musí byť navyše podporené výkonnými monitorovacími systémami pre príslušný druh, aby sa zabezpečilo, že sa odchyt neprejaví negatívne na ich stave ochrany.

Malý rozsah a stav ochrany druhu

3.5.39 Výnimky by sa nemali udeľovať druhom alebo populáciám s nepriaznivým stavom ochrany, ktorých početnosť v Európskej únii klesá (alebo v členskom štáte, ktorý zvažuje uplatnenie takýchto výnimiek), ktorých oblasť rozšírenia (hniezdenia alebo zimovania) sa znižuje alebo druhom s nízkou početnosťou populácií, pokiaľ sa nedá jednoznačne preukázať, že použitie takýchto výnimiek sa priaznivo odrazí na stave ochrany príslušného druhu/populácie. Použitie výnimiek pre takéto druhy by sa malo posudzovať len v rámci plánu riadenia ich ochrany, ktorého cieľom má byť obnovenie priaznivého stavu ochrany. Podľa názoru Komisie je tento záver v súlade s rozsudkom Súdneho dvora vo veci C-182/02 (odsek 17). Súdny dvor v uvedenej veci potvrdil v odseku 17 svojho rozsudku, že výnimka povoľujúca lov nebude odôvodnená, ak nezabezpečí udržanie populácie druhu na uspokojivej úrovni. Potreba zabezpečiť udržanie populácie druhu na uspokojivej úrovni sa v článku 9 výslovne neuvádza. Súdny dvor zrejme zohľadnil všeobecné smerovanie smernice o vtáctve vyjadrené v článku 2 a v 11. bode odôvodnenia. Existuje tu navyše zjavná analógia s článkom 16 smernice 92/43/EHS, ktorý uvádza, že výnimka nesmie „nepriaznivo vplývať na udržanie populácií príslušných druhov v priaznivom stave ochrany v oblasti ich prirodzeného rozšírenia“. Preto sa potreba zabezpečiť udržanie populácie druhu na uspokojivej úrovni stáva nevyhnutnou podmienkou pre udeľovanie výnimiek. Bolo by potrebné poznamenať, že článok 9 ods. 4 smernice 79/409/EHS vedie tiež k záveru, že používanie výnimiek nesmie byť nezlučiteľné s cieľmi smernice.

3.5.40 Zoznam lovných sťahovavých druhov, ktoré sa považujú za druhy s nepriaznivým stavom ochrany v Európskej únii, je uvedený na obr. 10.

¹⁰⁸ Príloha V smernice, ktorá vymenúva oblasti výskumu, ktoré vyžadujú osobitnú pozornosť, obsahuje „údaje o početnosti populácií sťahovavých druhov z krúžkovania“.

Členské štáty by mali zohľadniť aj stav ochrany stálych druhov na svojom území. Obr. 11 poskytuje prehľad pre rôzne druhy tetrovov a bažantov.

3.5.41 V prípade rozšírených druhov s priaznivým stavom ochrany by sa mohlo uvažovať s úlovkami prevyšujúcimi prahovú hodnotu na úrovni 1 % (až do 5 % ročnej úmrtnosti) po vykonaní hĺbkovej vedeckej analýzy príslušným orgánom, ktorý povoľuje výnimku. Mala by overiť, že výnimka nie je nezlučiteľná s cieľmi smernice.

- **Prísne kontrolované podmienky a výber**

3.5.42 So zreteľom na skutočnosť, že všetky výnimky musia byť v každom prípade v súlade s presnými formálnymi podmienkami článku 9 ods. 2, je možné namietat', že výslovný odkaz na podmienku „za prísne kontrolovaných podmienok a na základe výberu“ je nadbytočný. Jej kontext však naznačuje, že zákonodarca zamýšľal dosiahnuť týmto výslovným odkazom väčšiu úroveň obmedzenia, než aké by inak existovalo.

3.5.43 Zásada prísne kontrolovaných podmienok naznačuje, že akékoľvek použitie podmienky tohto typu sa musí spájať s jasnými povoleniami, ktoré sa musia vzťahovať na konkrétnych jedincov, miesta, časy a množstvá. Predpokladá taktiež potrebu silných nástrojov na vykonávanie takýchto výnimiek, aby sa zabezpečilo dodržanie podmienok.

3.5.44 Dôležitou je aj zásada „výberu“. Znamená to, že príslušná činnosť musí byť svojimi účinkami vysoko špecifická a cieleňá na jeden druh (alebo skupinu úzko súvisiacich druhov) alebo dokonca na jedno pohlavie, alebo vekovú skupinu tohto druhu (napr. len na dospelé samce) s výnimkou všetkých ostatných druhov.

3.5.45 Zásada tiež naznačuje, že musí byť možné preukázať výber na základe určitých technických aspektov použitej metódy. Je potrebné zhodnúť sa na metódach, ktoré samy o sebe nie sú úplne selektívne (napr. na použitie určitých sietí), pokiaľ sa ich použitie nespája so schopnosťami a skúsenosťami prevádzkovateľa alebo s kombináciou oboch. V prípade, ak odchyt vedie k tomu, že jedince sú usmrcované, výber metódy musí byť na veľmi vysokej úrovni. Ak sa jedince chytajú živé, aby sa prípadne neskôr vypustili nezranené, je potrebné zabezpečiť, že sa uplatnia dokonalé bezpečnostné opatrenia. Tento typ výnimky by navyše súvisel aj s článkom 8 smernice, ktorý poukazuje na potrebu zabrániť masovému neselektívnemu odchytu a usmrcovaniu druhov vtákov, predovšetkým odchytu s použitím metód vymenovaných v prílohe IV k smernici o vtáctve.

3.5.46 Otázka výberu tiež znamená, že sa venuje pozornosť tomu, aby sa minimalizovalo riziko zámeny a vyrušovania druhov, ktoré nepodliehajú výnimke¹⁰⁹. Pozornosť týmto otázkam je v zhode s požiadavkou prísneho posudzovania dôvodov, ktoré sa stali základom pre výnimku. Ako argument je

¹⁰⁹ Pozri časť 2.6 príručky.

možné uviesť skutočnosť, že Súdny dvor už takýto postup podporil. Súdny dvor pri viacerých príležitostiach¹¹⁰ uviedol, že výnimky podľa článku 9 zo všeobecného systému ochrany sa musia uplatňovať primerane tak, aby riešili presne určené požiadavky a osobitné situácie. V súvislosti s výnimkami, ktorých cieľom je zabránenie závažným škodám, ktoré predstavujú tretí dôvod pre výnimku podľa článku 9 ods. 1 písm. a), Súdny dvor navyše poznamenal, že „skutočnosť, že sa pre túto výnimku zo všeobecného systému ochrany vyžaduje predpoklad určitého stupňa škôd zodpovedá stupňu ochrany, ktorý chce smernica dosiahnuť“¹¹¹.

3.5.47 Súdny prípad 252/85¹¹² môže pomôcť pri skúmaní rozsahu pôsobnosti požiadavky týkajúcej sa prísne kontrolovaných podmienok a výberu. Súdny dvor s uspokojením konštatoval, že Francúzsko splnilo požiadavky, pričom Francúzsko zdôraznilo, že použitie sporných lefov a sietí vyžadovalo individuálne povolenia¹¹³ a že k tomu, aby sa zaručila výberová povaha odchytu, sa vykonali prísne územné a časovo určené kontroly a kontroly osôb.

3.5.48 Z tohto pohľadu je vhodné navrhnúť, aby sa výraz „za prísne kontrolovaných podmienok a na základe výberu“ chápal v súvislosti so systémom individuálnych povolení (alebo úzko ohraničených povolení spojených s vysokým stupňom zodpovednosti) a mal by súvisieť s prísnyimi územnými a časovo ohraničenými kontrolami a kontrolami osôb.

3.6 Tretia podmienka pre výnimky: splnenie presných formálnych podmienok stanovených v článku 9 ods. 2

3.6.1 Ako sa uvádza v odseku 3.3.2, tretia podmienka, ktorú musia výnimky splniť, sa týka súladu s presnými formálnymi podmienkami stanovenými v článku 9 ods. 2. Slovaní Súdneho dvora vo veci C-118/94¹¹⁴ majú tieto formálne podmienky „obmedziť výnimky na to, čo je presne potrebné a umožniť Komisii dohliadať na ne.“

DODRŽIAVANIE KAŽDEJ FORMÁLNEJ PODMIENKY

3.6.2 Judikatúra potvrdzuje význam dodržiavania každej formálnej podmienky uvedenej v článku 9 ods. 2. Dokumentuje to prípad C-247/85, *Komisia/Belgicko*¹¹⁵. V tomto prípade Komisia vo svojom štvrtom bode sťažnosti namietala voči belgickým právnym predpisom, ktoré určitým ľuďom povoľuje chytať, usmrcovať, ničiť alebo odháňať vrabce hniezdiace v domoch a na stromoch a škorce a ničiť ich vajíčka, hniezda a potomstvo. Súdny dvor zamietol belgickú obhajobu v zmysle, že právne predpisy sú v súlade s

¹¹⁰ Pozri rozsudok z 8. júla 1987 vo veci 247/85 Komisia/Belgicko, Zb. 1987, s. 3029, ods. 7; rozsudok z 8. júla 1987 vo veci 262/85 Komisia/Taliansko, Zb. 1987, s. 3073, ods. 7; rozsudok zo 7. marca 1996 vo veci C-118/94 Associazione Italiana per il WWF a iní/Regione Veneto, Zb. 1996, s. 1223, ods. 21.

¹¹¹ Rozsudok z 8. júla 1987 vo veci 247/85 Komisia/Belgicko, Zb. 1987, s. 3029, ods. 56.

¹¹² Rozsudok z 27. apríla 1988 vo veci 252/85 Komisia/Francúzsko, Zb. 1988, s. 2243.

¹¹³ Pozri rozsudok z 27. apríla 1988 vo veci 252/85 Komisia/Francúzsko, Zb. 1988, s. 2243, ods. 26.

¹¹⁴ Rozsudok zo 7. marca 1996 vo veci C-118/94 Associazione Italiana per il WWF a iní/Regione Veneto, Zb. 1996, s. 1223.

¹¹⁵ Rozsudok z 8. júla 1987 vo veci 247/85 Komisia/Belgicko, Zb. 1987, s. 3029.

článkom 9 a okrem iného uviedol: „Výnimky ďalej nie sú v súlade s kritériami a podmienkami článku 9 ods. 2, pretože neuvádzajú ani okolnosti času a miesta, za ktorých môžu byť udelené a ani kontroly, ktoré budú vykonané. ”

- 3.6.3 Pokiaľ ide o výnimky, musia byť splnené a v každom povolení, ktorým sa udeľuje výnimka, špecifikované nasledujúce formálne podmienky

Druhy, ktoré podliehajú výnimkám

- 3.6.4 Musia byť jasne uvedené druhy, ktorých sa povolenie týka. Obvykle to znamená individuálne určenie druhov. Za určitých okolností však môžu patriť podobné druhy do tej istej výnimky.

Prostriedky, zariadenia a metódy povolené na odchyt alebo usmrcovanie

- 3.6.5 Musia byť jasne špecifikované a žiadosti o výnimky sa musia na ne obmedzovať.

Podmienky rizika a okolnosti času a miesta, za ktorých je možné takéto výnimky udeliť

- 3.6.6 Musia obsahovať údaje o úrovni rizika spojeného s použitím metódy (a tiež ako často sa bude preskúmať a pod.) ako aj presné podrobnosti o okolnostiach času a miesta vo vzťahu k výnimke. Takisto môže byť vhodné uvedenie opatrení na obmedzenie rizík pre iné druhy.

Orgán oprávnený vyhlásiť, že sa požadované podmienky uplatnia a rozhodovať, aké prostriedky, zariadenia alebo metódy môžu byť použité, s akými obmedzeniami a kým

- 3.6.7 V každom členskom štáte sú za udeľovanie výnimiek zodpovedné k tomu určené orgány. Presné podmienky musí stanovovať príslušné právne predpisy každej krajiny (alebo jej regiónu). Napríklad, ak neexistujú alternatívne riešenia, môže letecká spoločnosť požiadať o výnimku na odchyt niekoľkých druhov vtákov, ktoré sa pokúšajú zahniezdiť na letisku, pretože ohrozujú bezpečnosť lietadiel. Žiadosť sa predloží orgánu zodpovednému za udeľovanie výnimiek, ktorý leteckému orgánu udelí výnimku, v ktorej povolí určité činnosti a určí metódy, ktorými môžu byť vykonané, a tiež druhy vtákov, ktorých sa to týka.
- 3.6.8 Tam, kde orgán zodpovedný za udeľovanie výnimiek nie je určený na vnútroštátnej, ale napr. na regionálnej úrovni, je potrebné na úrovni členského štátu koordinovať dohľad nad udeľovaním výnimiek, aby sa zabránilo riziku, že úhrn výnimiek prekročí povolenú úroveň.

Kontroly, ktoré budú vykonané

- 3.6.9 Výnimka povoľuje činnosti, ktoré by inak boli podľa právnych predpisov transponujúcich smernicu o vtáctve priestupkom. Musí preto existovať súlad s určitými konkrétnymi podmienkami stanovenými vo výnimke. K tomu musia existovať primerané donucovacie prostriedky.

POVOLENIA PRE VŠEOBECNÚ SKUPINU LUDÍ

3.6.10 Vzniká otázka, či je možné v súvislosti s výnimkami týkajúcimi sa regulácie škodcov podľa článku 9 ods. 1 písm. a) splniť formálne podmienky článku 9 ods. 2 prostredníctvom všeobecných povolení, t.j. povolení, ktoré nie sú udelené určitej skupine jednotlivcov ale sú udelené všeobecnej skupine oprávnených osôb, akými sú vlastníci pôdy a ich zástupcovia. I keď odkaz na „prísne kontrolované podmienky“ v článku 9 ods. 1 písm. c) naznačuje, že to nie je možné pri výnimkách založených na uvedenom ustanovení, znenie článku 9 ods. 2 nevyklučuje všeobecné povolenia výnimiek založených na článku 9 ods. 1 písm. a).

3.6.11 Súdny prípad 247/85, *Komisia/Belgicko*¹¹⁶ je relevantný aj v súvislosti so štvrtým bodom sťažnosti Komisie. Súdny dvor pripomenul, že znenie belgického právneho predpisu hovorí: „*Užívateľom pozemkov a pôdy a vlastníkom poľovníckych práv, ich splnomocneným zástupcom a ich prísažným správcom a úradníkom a zamestnancom vodohospodárskych a lesných orgánom sa povoľuje kedykoľvek odchytať, usmrcovať, ničiť alebo zaháňať vtáky uvedené v prílohe I k tomuto výnosu, ako aj ich vajíčka alebo potomstvo.*“ Súdny dvor kritizoval, že neexistujú dôvody pre všeobecné povolenie a zamietol obhajobu Belgicka, s tým, že právny predpis je v súlade s článkom 9. Súdny dvor poznamenal:

„Ak tri druhy uvedené v prílohe I ku kráľovskému výnosu spôsobujú závažné škody na obilninách a sadoch a sú zodpovedné za znečistenie a hluk v mestách alebo určitých oblastiach, Belgicko je v zásade oprávnené prijať výnimku zo všeobecného systému ochrany stanoveného v článkoch 5, 6 a 7.34. Ako však už bolo uvedené, výnimka podľa článku 9 musí byť v zmysle článku 9 ods. 2 v súlade s požiadavkami, ktoré sú v ňom uvedené. Všeobecné výnimky, ktoré upravujú články 4 a 6 kráľovských výnosov nie sú v súlade s uvedenými kritériami a podmienkami. Belgické pravidlá neurčujú dôvody súvisiace s ochranou verejného zdravia alebo zabránením závažným škodám na úrode alebo s inými oblasťami uvedenými v článku 9 ods. 1 písm. a) smernice, ktoré by si mohli vynútiť udelenie stálej výnimky z ochrany, ktorú umožňuje smernica a ktorá by sa uplatňovala v celom Belgicku, pre širokú skupinu ľudí“.

3.6.12 Za predpokladu, že sa výnimka týka všetkých aspektov, na ktoré odkazuje článok 9 ods. 2, vedie uvedená pasáž z rozsudku vo veci 247/85 k záveru, že dôvody pre udelenie výnimky širokej skupine osôb musia byť závažné a jasne vo výnimke definované. So zreteľom na výnimky podľa článku 9 ods. 1 písm. c) je sa potrebné zmieniť aj o konkrétnych podmienkach, ktoré sú v ňom uvedené.

3.7 Článok 9 odseky 3 a 4

3.7.1 Oznamovacia povinnosť vzhľadom na používanie výnimiek je stanovená v článku 9 ods. 3 smernice. Vyžaduje, aby členský štát každoročne poskytol Komisii správu o implementácii článku 9. V rámci výboru ORNIS sa Komisia

¹¹⁶ Rozsudok z 8. júla 1987 vo veci 247/85 Komisia/Belgicko, Zb. 1987, s. 3029.

s členskými štátmi dohodla, že oznamovacím obdobím bude obdobie január až december. Aby členské štáty mali dostatok času na prípravu vnútroštátnych správ, dohodlo sa s nimi, že správy musia Komisii doručiť najneskôr do septembra nasledujúceho roka¹¹⁷.

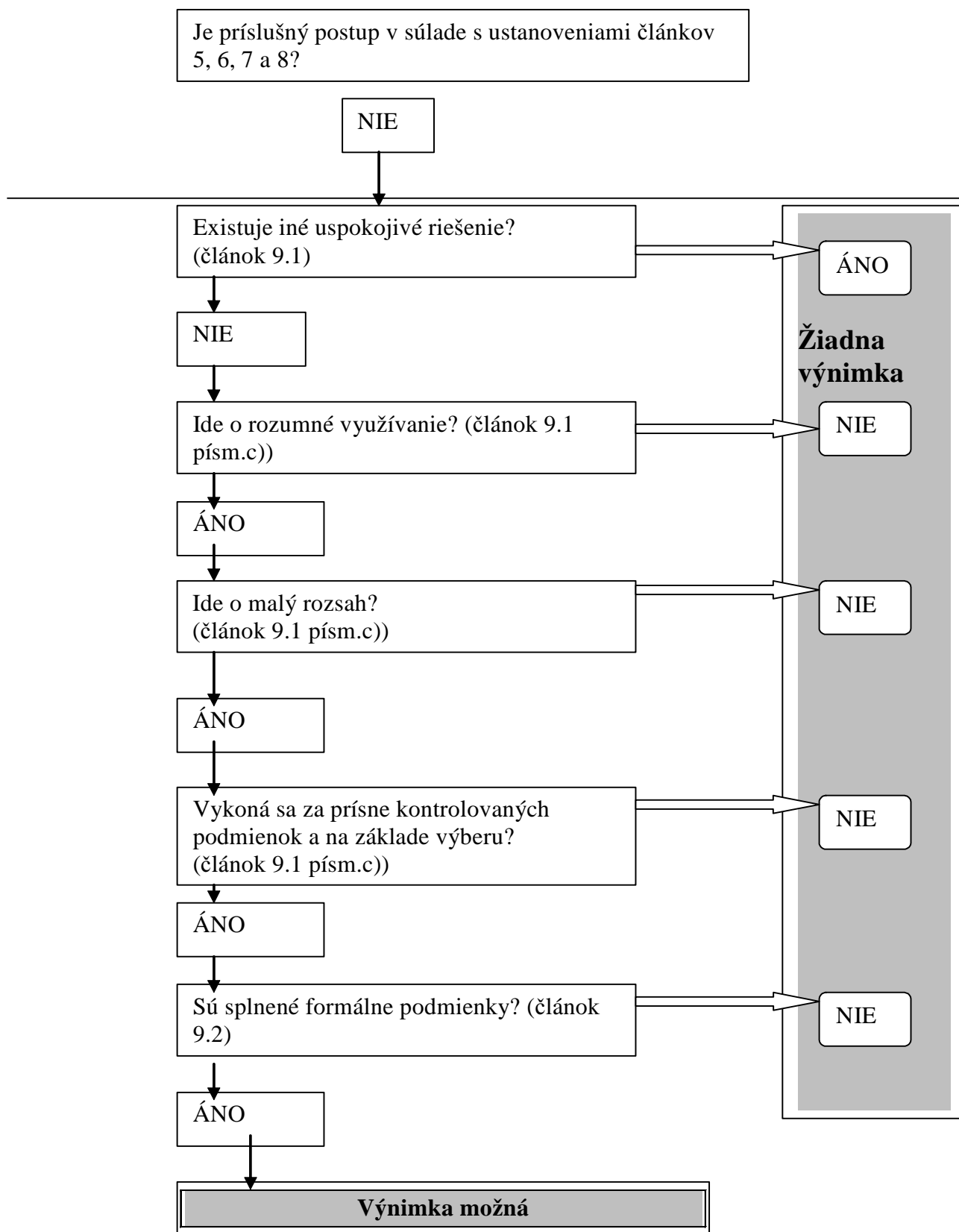
- 3.7.2 Článok 9 ods. 3 neurčuje presný obsah vnútroštátnych správ. Je zrejmé, že informácie musia vychádzať z konkrétnych faktov a musia sa týkať bodov uvedených v článku 9 odseky 1 a 2. Komisia a členské štáty sa spolu dohodli na schéme, ktorá má obsahovať informácie v zmysle nasledovných bodov:
- dôvody (článok 9 ods. 1 písm. a) až c),
 - príslušné druhy,
 - v prípade článku 9 ods. 1 písm. c), počet osôb, ktorých sa to týka,
 - prostriedky, zariadenia alebo metóda povolená na odchyt alebo usmrcovanie,
 - podmienky rizika a okolnosti času a miesta, za ktorých je možné takéto výnimky udeliť,
 - oprávnený orgán a počet udelených povolení,
 - vykonané kontroly.
- 3.7.3 Relevantné sú i informácie o oblasti (oblastiach), ktorej sa výnimka týka a aj o období, na ktoré bolo povolenie udelené¹¹⁸. Tam, kde to prichádza do úvahy, je treba uviesť aj počet osôb, ktoré patria do výnimky. Je to dôležité najmä v súvislosti s výnimkou udelenou podľa článku 9 ods. 1 písm. c).
- 3.7.4 Výbor Joint Nature Conservation Committee v Spojenom kráľovstve vyvinul informačný systém o výnimkách, ktorý uľahčuje vkladanie údajov o výnimkách členskými štátmi v štandardnom formáte.
- 3.7.5 Na základe informácií predložených v správach o výnimkách, predovšetkým informácií súvisiacich s článkom 9 ods. 3, je Komisia povinná zabezpečiť podľa článku 9 ods. 4, že používanie výnimiek nebude viesť k následkom, ktoré sú nezlučiteľné so smernicou.
- 3.7.6 Komisia posudzuje výnimky, ktoré jej boli oznámené a overuje ich súlad so smernicou. Znamená to preskúmanie používania výnimiek podľa oznámenia v správe vo vzťahu k rozdielnym kategóriám výnimiek. Súčasťou preskúmania je zisťovanie, či výnimky udelené podľa článku 9 ods. 1 písm. c) nepresiahli prah „malého rozsahu“ v prípadoch, v ktorých môžu vzniknúť pochybnosti, či sa táto požiadavka plní.
- 3.7.7 V prípadoch, v ktorých Komisia dospeje k záveru, že používanie výnimiek nie je v súlade s požiadavkami smernice, si Komisia ponecháva právo podniknúť právne kroky proti príslušnému členskému štátu.

¹¹⁷ V prípadoch, v ktorých členské štáty veľmi meškajú pri predkladaní týchto ročných správ, môže Komisia podniknúť právne kroky proti príslušným krajinám podľa článku 226 Zmluvy.

¹¹⁸ Výbor Joint Nature Conservation Committee v Spojenom kráľovstve vyvinul informačný systém o výnimkách, ktorý uľahčuje vkladanie údajov o výnimkách členskými štátmi v štandardnom formáte. Systém sa v súčasnosti reviduje/upravuje.

3.7.8 V súlade so svojimi záväzkami podľa Dohovoru o ochrane európskych voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov (Bernského dohovoru) Komisia spracuje na základe vnútroštátnych správ dvojročnú správu o uplatňovaní výnimiek členskými štátmi, ktorú predkladá Stálemu výboru dohovoru.

Súhrn podmienok, ktoré je treba splniť na udelenie výnimky podľa článku 9 ods. 1 písm. c) smernice o vtáctve

4 Obrázky

Obrázok 1 – Skutočný a potencionálny počet lovných druhov v jednotlivých členských štátoch

Obrázok 2– Rozdielne štádiá reprodukcie

Obrázok 3 – Možná schéma kategorizácie „podobných“ lovných druhov

Obrázok 4 – Dotazník pre posudzovanie súladu časovo odstupňovanej loveckej sezóny pre druhy uvedené v prílohe II s článkom 7 ods. 4 smernice

Obrázok 5 – Zoznam lovných druhov s veľmi priaznivým stavom ochrany

Obrázok 6 – *Columba palumbus* – HOLUB HRIVNÁK

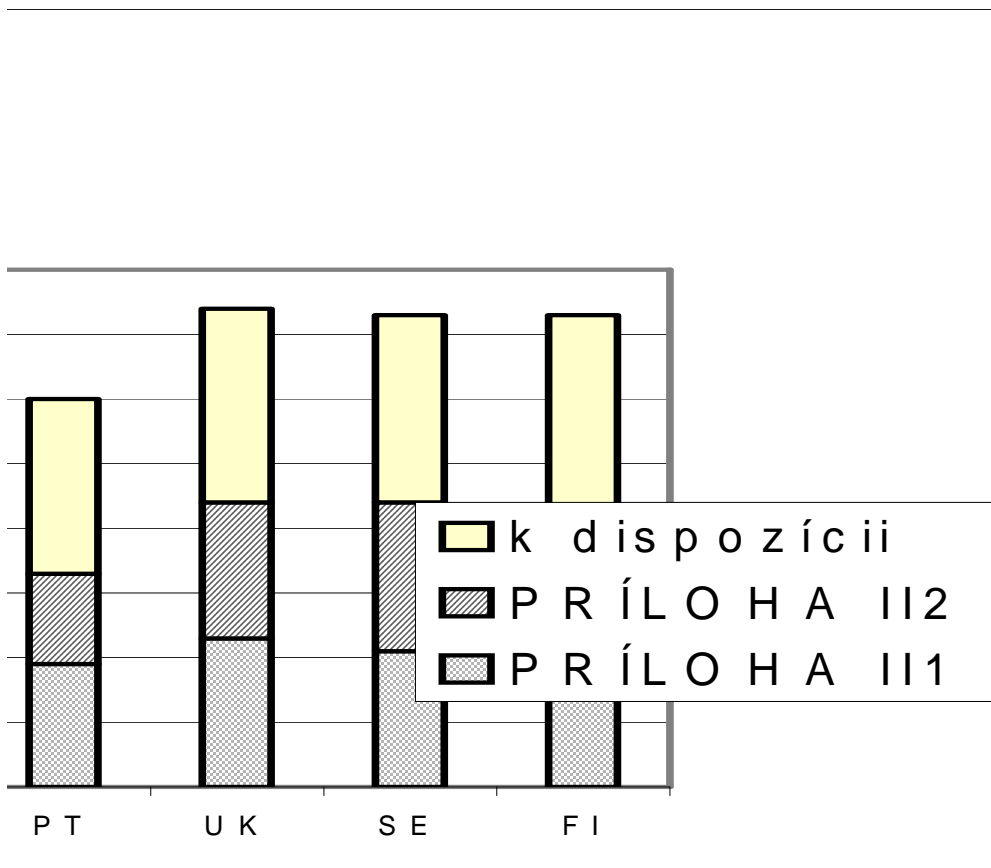
Obrázok 7 – *Anas platyrhynchos* KAČICA DIVÁ

Obrázok 8 – Niektoré uverejnené údaje miery úmrtnosti pre druhy z prílohy II

Obrázok 9 – Príklad výpočtu malého rozsahu pre chriaštel'a vodného (*Rallus aquaticus*), druhu, ktorý nemá uverejnené údaje o miere úmrtnosti.

Obrázok 10 – Lovné druhy (z prílohy II) s nepriaznivým stavom ochrany

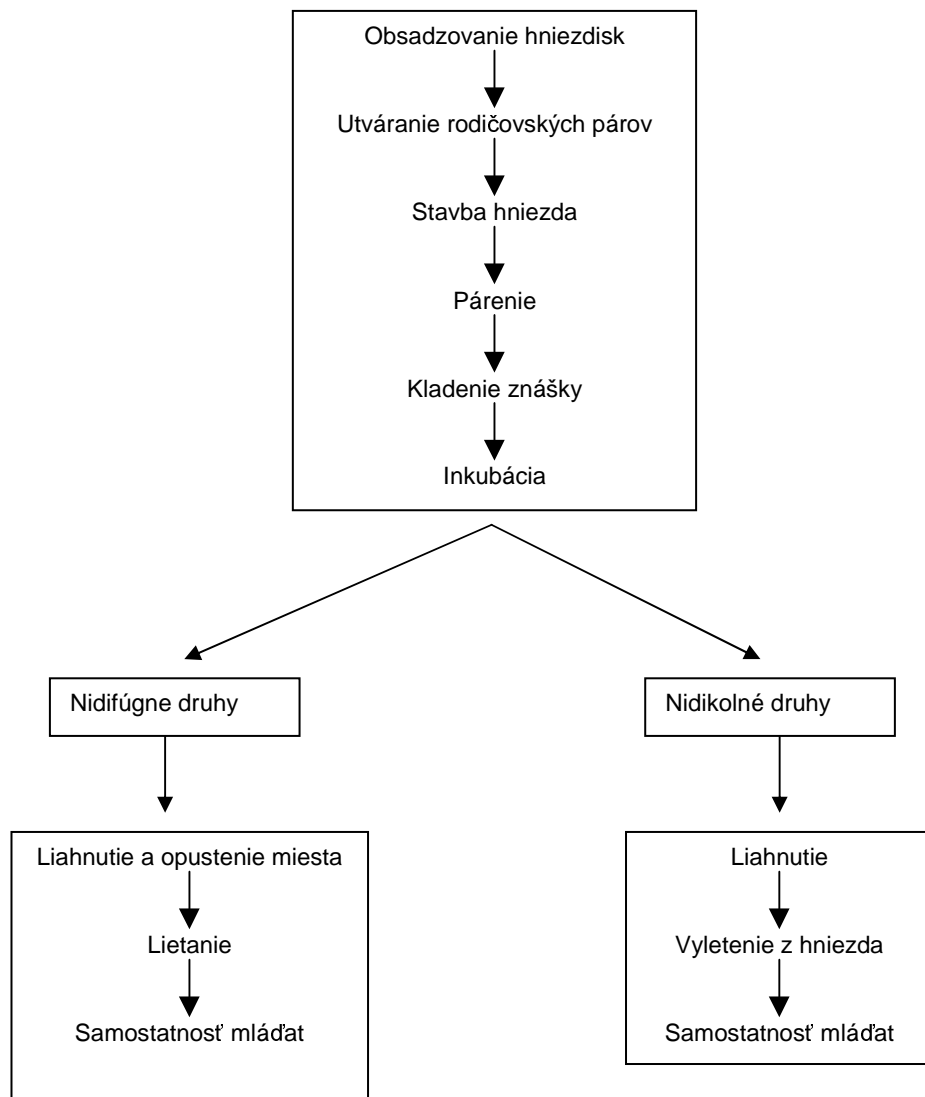
Obrázok 11 – Prehľad druhov snehúl' a bažantov

Obrázok 1: Počet skutočných lovných druhov a potencionálne možných lovných druhov vyskytujúcich sa v jednotlivých členských štátoch vrátane lovných druhov:

- vymenovaných v **prílohe II.1** (lov povolený vo všetkých členských štátoch)
- vymenovaných v **prílohe II.2** (lov povolený len v uvedených členských štátoch)
- vymenovaných v prílohe II.2 (ale nie pre príslušný členský štát, i keď sú **k dispozícii**)

Obrázok 2: Rozdielne štádiá reprodukcie

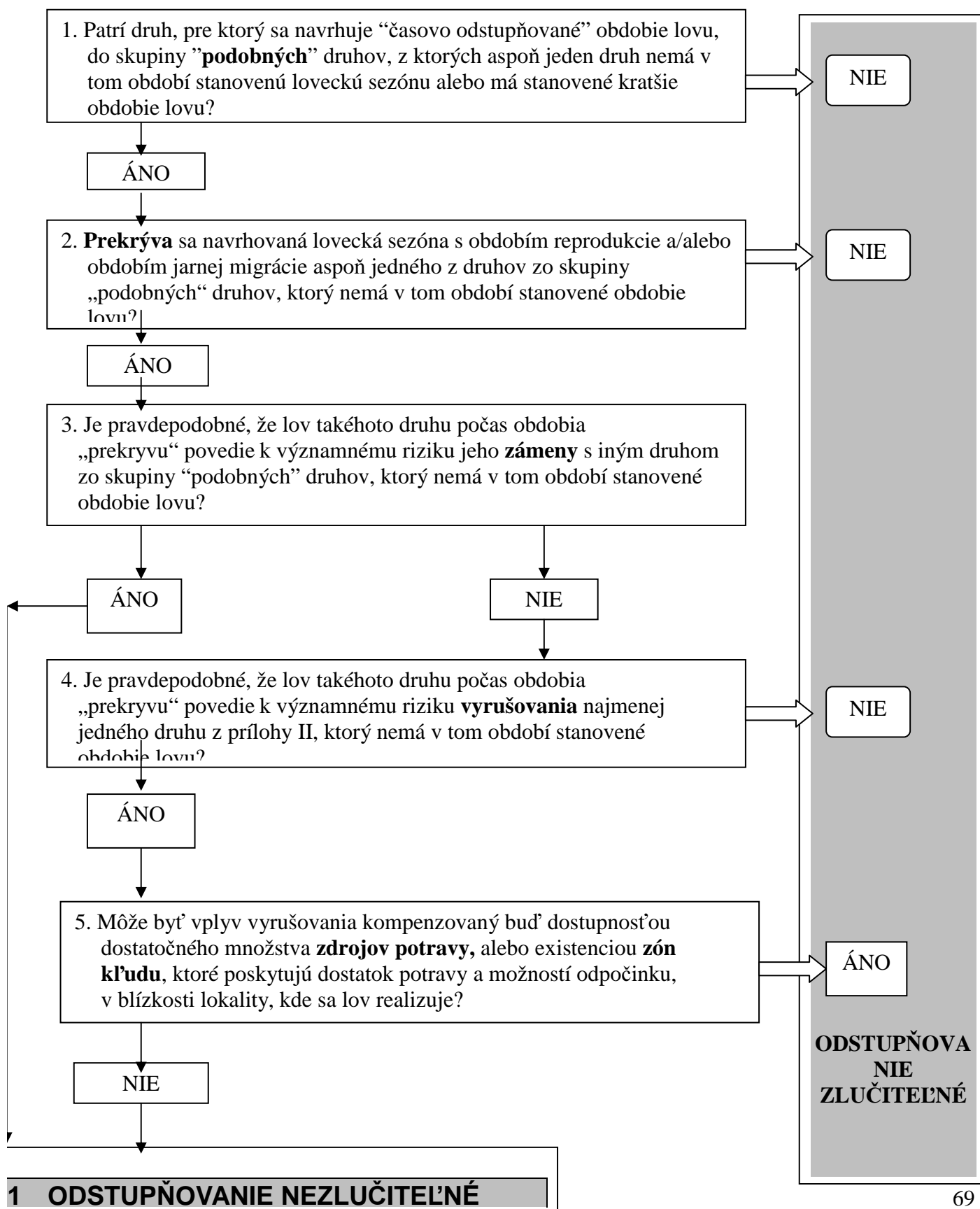

Obrázok 3: Možná schéma kategorizácie „podobných“ lovných druhov

Skupiny „podobných“ druhov	Druhy, ktoré je možné si v skupinách pomýliť	Typy biotopov a iné okolnosti, ktoré sa majú posúdiť	Krajiny, pre ktoré sú druhy vymenované v prílohe II	Kedy sa najpravdepodobnejšie vyskytujú problémy, ak je začiatok alebo koniec loveckej sezóny stanovený odstupňovane a lovecká sezóna je predĺžená
husi sivé	<i>Anser anser</i> <i>Anser fabalis</i> <i>Anser brachyrhynchus</i> <i>Anser albifrons</i>	v zime pastviny a poľnohospodárska orná pôda rozdielne hlasové prejavy	všetky členské štáty okrem Grécka, Írska, Luxemburska, Holandska a Portugalska	koniec loveckej sezóny
samce po preperení po období reprodukcie samice a nedospelé jedince plávavých kačíc	<i>Anas penelope</i> <i>Anas strepera</i> <i>Anas crecca</i> <i>Anas platyrhynchos</i> <i>Anas acuta</i> <i>Anas querquedula</i> <i>Anas clypeata</i>	mokrade hlasové prejavy často rozdielne	všetky členské štáty	Začiatok loveckej sezóny. Najmä v období júl až september, keď samce menia operenie (svadobný šat) a nedospelé jedince ešte nie sú preperené
samce po preperení po období reprodukcie samice a nedospelé jedince potápavých kačíc	<i>Aythya ferina</i> <i>Aythya fuligula</i> <i>Aythya marila</i> (<i>Netta rufina</i>) (<i>Bucephala clangula</i>)	mokrade vrátane morskej vody	všetky členské štáty ležiace pri mori, najmä v oblasti Baltického mora (DK, SW, SF)	Začiatok loveckej sezóny. Najmä v období júl až september, keď samce menia operenie (svadobný šat) a nedospelé jedince ešte nie sú preperené koniec loveckej sezóny
turpany (samice a nedospelé jedince)	<i>Melanitta nigra</i> <i>Melanitta fusca</i> (<i>Immature Somateria</i>) (<i>Immature Aythya marila</i>)	prevažneorské	ležiace pri mori, najmä v oblasti Baltického mora (DK, SW, SF)	začiatok a koniec loveckej sezóny
samice a nedospelé jedince potápačov	<i>Mergus merganser</i> <i>Mergus serrator</i>	mokrade vrátane pobrežných morských oblastí	Škandinávia (DK, SW, SF)	koniec loveckej sezóny
samice a nedospelé jedince snehúl <i>Lagopus</i>	<i>Lagopus lagopus scoticus</i> <i>Lagopus mutus</i>	vresovištia, vysočina druhy obvykle osídľujú lokality s rozdielnymi nadmorskými výškami	Spojené kráľovstvo	začiatok a koniec loveckej sezóny
samice a nedospelé jedince tetrovov	<i>Tetrao urogallus</i> <i>Tetrao tetrix</i>	lesy, lesné čistiny a vresovištia identifikáciu uľahčuje zjavný rozdiel vo veľkosti druhov	tetrovy v Alpách (AT, It) a v Škandinávii (SW, SF)	začiatok a koniec loveckej sezóny
<i>Alectoris</i> kuropty	<i>Alectoris rufa</i> <i>Alectoris graeca</i> <i>Alectoris chukar</i> <i>Alectoris barbara</i>	v prípade <i>A. graeca</i> , <i>A. barbara</i> a <i>A. chukar</i> suché skalnaté svahy. Pre zavedené <i>A. rufa</i> a <i>A. chukar</i> orná pôda, vresovištia, ostatná poľnohospodárska pôda, otvorené nízinné oblasti	Vv oblastiach, kde sa pokrýva výskyt viacero druhov (JV Francúzsko – <i>A. rufa</i> a <i>A. graeca</i> ; Trácia pre <i>A. graeca</i> a <i>A. chukar</i> , južná Andalúzia pre <i>A. barbara</i> a <i>A. rufa</i>)	začiatok a koniec loveckej sezóny
prepelica a nedospelé jedince jarabice alebo bažanta	<i>Coturnix coturnix</i> mladé <i>Perdix</i> alebo <i>Alectoris</i> (mladé <i>Phasianus colchicus</i>)	orná pôda a poľnohospodárska pôda.	Gr, Es, Fr, It, Pt	začiatok loveckej sezóny
veľké kulíky a pobrežník bojovný	<i>Pluvialis squatarola</i> <i>Pluvialis apricaria</i> <i>Philomachus pugnax</i>	Na jeseň a v zime sa <i>P. squatarola</i> vyskytuje najmä v bahnitých oblastiach alebo na morskom pobreží; <i>P. apricaria</i> sa vyskytuje viac na ornej pôde a lúkach. Hlasové prejavy a spodná kresba sú odlišné	Fr, Ie, UK, Pt	koniec loveckej sezóny pre <i>Pluvialis</i> začiatok loveckej sezóny, august
močiarnice	<i>Gallinago gallinago</i> <i>Lymnocyrtes minimus</i>	Močiare a mokré lúky	Všetky členské štáty Okrem Be, De, Lu, NI, SF	začiatok a koniec loveckej sezóny
breháre, hvizdáky	<i>Limosa limosa</i> <i>Limosa lapponica</i> <i>Numenius arquata</i> <i>Numenius phaeopus</i>	Na jeseň a v zime najmä v bahnitých oblastiach a na morskom pobreží. Vresoviská, otvorená nížina, mokré lúky, bahnité brehy typické hlasové prejavy	FR, UK, IE	začiatok a koniec loveckej sezóny
veľké kalužiaky	<i>Tringa erythropus</i> <i>Tringa totanus</i> <i>Tringa nebularia</i>	morské pobrežie, bahnité brehy typické hlasové prejavy	Fr	začiatok a koniec loveckej sezóny
malé čajky	<i>Larus ridibundus</i>		AT, FR, ES, SW, FI	začiatok a koniec loveckej sezóny

Skupiny „podobných“ druhov	Druhy, ktoré je možné si v skupinách pomýliť	Typy biotopov a iné okolnosti, ktoré sa majú posúdiť	Krajiny, pre ktoré sú druhy vymenované v prílohe II	Kedy sa najpravdepodobnejšie vyskytujú problémy, ak je začiatok alebo koniec loveckej sezóny stanovený odstupňovane a lovecká sezóna je predĺžená
v zimnom a nedospelom operení	<i>Larus canus</i>			
veľké druhy čajok v nedospelom operení	<i>Larus fuscus</i> <i>Larus argentatus</i> <i>Larus cachimans</i> <i>Larus marinus</i>	takmer všade okrem vysokých pohorí a lesnatých oblastí	Dk, De, Es, Sw, SF	začiatok a koniec loveckej sezóny
Columba holuby a hrdličky	<i>Columba livia</i> <i>Columba palumbus</i> <i>Columba oenas</i>	divožijúca forma <i>C. livia</i> v blízkosti skalných biotopov, ferálne holuby v blízkosti ľudských sídiel	v oblastiach, kde sa vyskytujú obe formy <i>C. Livia</i> – voľne žijúce a ferálne (Sp, Korzika, Pt,...)	začiatok a koniec loveckej sezóny
<i>Streptopelia</i> hrdličky	<i>Streptopelia turtur</i> <i>Streptopelia decaocto</i>	hrdlička záhradná sa častejšie vyskytuje v blízkosti miest a dedín	At, De, Fr, It, Gr, Pt...	začiatok loveckej sezóny
drozdy	<i>Turdus merula, female</i> <i>Turdus philomelos</i> <i>Turdus iliacus</i> <i>Turdus viscivorus</i> <i>Turdus pilaris</i>	rôzne biotopy typické hlasové prejavy	Gr, Es, Fr, It, Pt Začiatok a koniec loveckej sezóny je obyčajne stanovený rovnako pre všetky druhy tejto skupiny, okrem Talianska, kde je <i>T. viscivorus</i> chráneným druhom	začiatok a koniec loveckej sezóny
Vrany	<i>Corvus corone</i> <i>Corvus frugilegus</i> (<i>Corvus monedula</i>)	rôzne biotopy obvykle typické hlasové prejavy	DK, De, Gr, Es, Fr, Lu, Pt	začiatok a koniec loveckej sezóny

Obrázok 4: Dotazník pre posudzovanie súladu časovo odstupňovanej loveckej sezóny pre druhy uvedené v prílohe II s článkom 7 ods. 4 smernice 79/409/EHS

Obrázok 5: Zoznam lovných druhov s veľmi priaznivým stavom ochrany

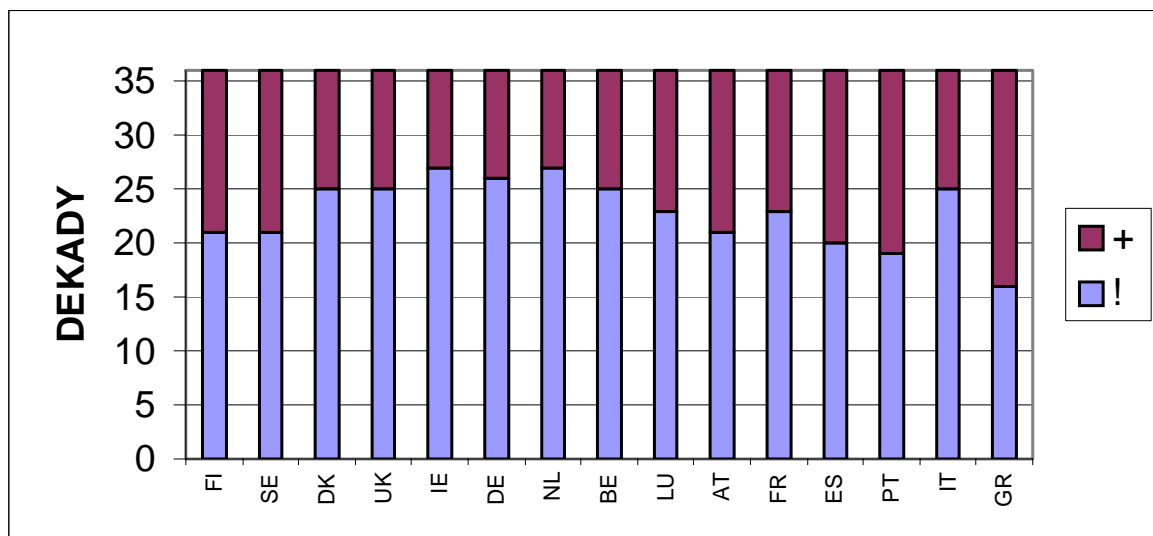
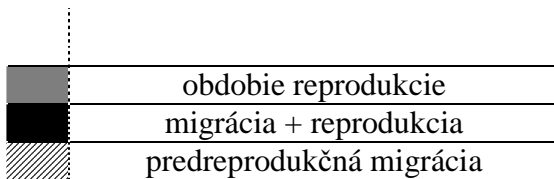
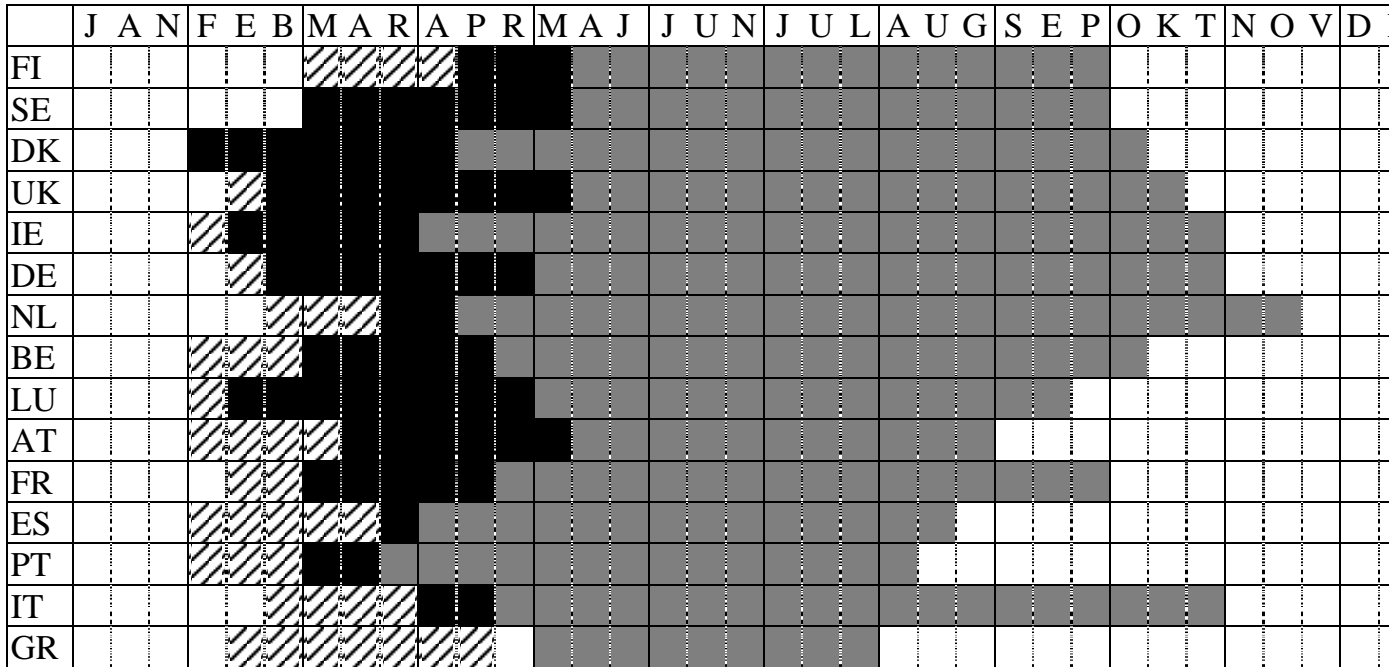
Kritériá používané pre určenie „veľmi priaznivého stavu ochrany“:

- SPEC 4 (Druhy, ktorých celosvetové populácie sa sústreďujú v Európe – t.j. viac ako 50 % celosvetovej populácie alebo celosvetového rozšírenia je v Európe – a ktoré majú v Európe priaznivý stav ochrany) alebo NON SPEC - druhy so stavom ohrozenia v Európe „bezpečný“ (SPEC = species of European conservation concern = druhy významné z hľadiska ochrany v Európe)¹¹⁹,
- nedochádza k významným poklesom hniezdiacich alebo zimujúcich populácií (menej ako 10 % vnútroštátnej hniezdiacej populácie zaznamenáva väčší pokles ako o 20 %; menej ako 2 % vnútroštátnej hniezdiacej populácie zaznamenáva väčší pokles ako o 50 %; menej ako 10 % vnútroštátnej hniezdiacej populácie zaznamenáva väčší pokles oblasti rozšírenia ako o 20 %; menej ako 2 % vnútroštátnej hniezdiacej populácie zaznamenáva väčší pokles ako o 50 %; alebo menej ako 10 % vnútroštátnej zimujúcej populácie zaznamenáva väčší pokles ako o 20 %; menej ako 2 % vnútroštátnej zimujúcej populácie zaznamenáva väčší pokles ako o 50 %)
- veľmi veľké populácie (> 1000000 párov),

Druhy	SPEC-stav	% hniezdiacej populácie				% zimnej pop.	
		počet. poklesla o		oblasť rozšírenia		počet. poklesla o	
		>20 %	>50 %	>20 %	>50 %	>20 %	>50 %
Anas platyrhynchos	Non Spec ;	9	0	7	0	1	1
Columba livia	Non Spec ;	1	0	0	0		
Columba palumbus	Spec 4	0	0	0	0		
Turdus pilaris	Spec 4	1	0	0	0		
Turdus iliacus	Spec 4	0	0	0	0		
Turdus viscivorus	Spec 4	5	0	4	0		
Garrulus glandarius	non Spec	0	0	0	0		
Pica pica	non Spec	0	0	0	0		
Corvus monedula	Spec 4	2	0	2	0		
Corvus frugilegus	Non Spec	1	0	0	0		
Corvus corone	Non Spec	0	0	0	0		

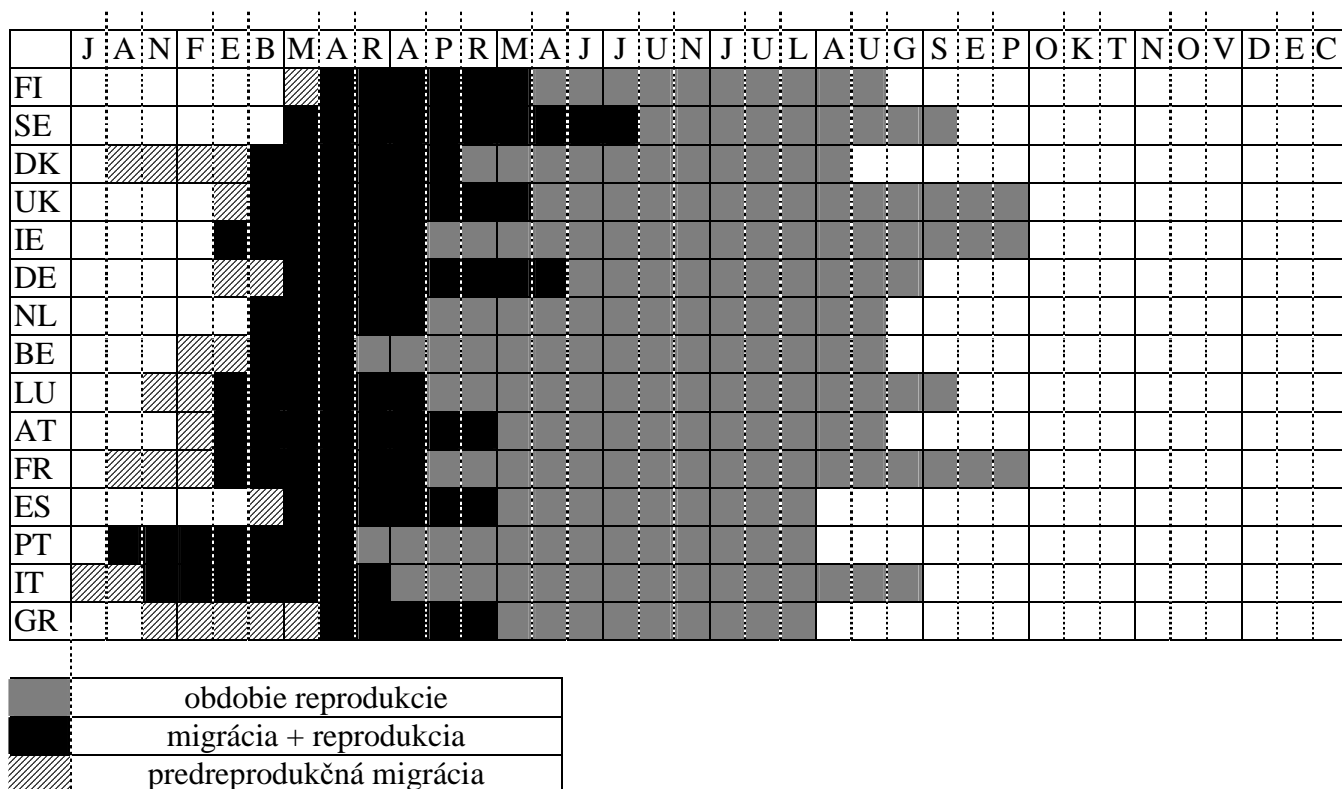
¹¹⁹ Birds in Europe Their conservation status, BirdLife Conservation Series N°3, 1994.

Obrázok 6: Columba palumbus – HOLUB HRIVNÁK

+ = potencionálne obdobie lovu podľa článku 7 ods. 4
 ! = hniezdenie + obdobie predreprodukčnej migrácie

Obrázok 7: Anas platyrhynchos KAČICA DIVÁ

+ = potencionálne obdobie lovu podľa článku 7 ods. 4

! = hniezdenie + obdobie predreprodukčnej migrácie

Obrázok 8: Niektoré uverejnené údaje miery úmrtnosti

ČASŤ 1: DRUHY Z PRÍLOHY II.1

Druh	Miera úmrtnosti
<i>Anser fabalis</i>	KVM Údaje nie sú (<i>Anser brachyrhynchus</i> : dosp. 26 %; od 4 do 16 mesiacov 42 %; všetkých jedincov starších ako 4 mesiace 21,5 %) BWP Údaje nie sú
<i>Anser anser</i>	KVM Dosp. (hniezdiace IS) 23 % ; Dosp. (hniezdiace DK) cca 33 % BWP Islandská populácia: priemerná ročná úmrtnosť dospelých 23 % (krúžkovanie), starších ako 4 mesiace 22 % (sčítanie), pravdepodobne klesajúca v období 1960-1971; predpokladaná dĺžka života dospelých jedincov 3,8 roka (Boyd and Ogilvie 1972). Priemerná ročná úmrtnosť vtákov krúžkovaných v Dánsku ako mladých a dospelých 33 %; ďalšia predpokladaná dĺžka života dorastených mláďat 2,3 roka a dospelých 2,6 roka (Paludan 1973).
<i>Branta canadensis</i>	KVM Dosp. GB 22 % BWP Anglicko: priemerná ročná úmrtnosť dospelých 22 %; predpokladaná dĺžka života 3,9 roka (Boyd 1962)
<i>Anas penelope</i>	KVM Dospelých krúžkovaných vtákov: 47 % BWP Priemerná ročná úmrtnosť dospelých krúžkovaných vtákov, severozápadná Európa 47 %; predpokladaná dĺžka života 1,6 roka (Boyd 1962).
<i>Anas strepera</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Anas crecca</i>	KVM Dosp. od 47 do 60 %; úmrtnosť v prvom roku vyššia ako dospelých BWP Ročná úmrtnosť. Veľká Británia 1949–55, samce 49 %, samice 57 %; Pembrokeshire, Wales, obe pohlavia, 64 % v 1934–8, 49 % v 1945–8, 65 % v 1949–53, ale vo vojnových rokoch 1941–5 len 39 %; asi tri pätiny strát samcov a polovica samíc sa dá pravdepodobne pripísať človeku (Boyd 1957a). Pre obe pohlavia, 55 % Francúzsko, 58 % Taliansko a Španielsko; v oboch oblastiach úmrtnosť jednoročných vtákov vyššia ako 1–2-ročných; pre 1–2-ročné, úmrtnosť Európa 47 %, ZSSR 51 % (Tamisier 1972c).
<i>Anas platyrhynchos</i>	KVM CH, krúžkovanie: 58 % chovaných v zajatí, 52 % voľne žijúcich; DK chovaných v zajatí 1. rok 90,6 %, nasledujúce roky 55 % (pri vysokom loveckom tlaku) SZ Európa Dosp.: 48 % SF prvý rok 64 %, nasledujúce roky 55 % S 76 % až 64 % BWP od krúžkovania v SZ Európe, priemerná ročná úmrtnosť dospelých 48 %, predpokladaná dĺžka života 1,6 roka (Boyd 1962). Fínsko: úmrtnosť 64 % prvý rok, 55 % v nasledujúcich rokoch (Grenquist 1970). Švédsko: úmrtnosť 76 % nedospelých, 64 % dospelých (Curry-Lindahl et al. 1970).
<i>Anas acuta</i>	KVM Údaje nie sú BWP Priemerná ročná úmrtnosť dospelých, založené na údajoch ZSSR, 48 % (Boyd 1962).
<i>Anas querquedula</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Anas clypeata</i>	KVM GB Dosp. 44 % BWP Priemerná ročná úmrtnosť dospelých krúžkovaných vtákov Veľká Británia 44 %; predpokladaná dĺžka života 1,8 roka (Boyd 1962).
<i>Aythya ferina</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Aythya fuligula</i>	KVM Dosp. Rozličná medzi 20–25 % a 46 % BWP Priemerná ročná úmrtnosť dospelých krúžkovaných vtákov SZ Európa 46 %, predpokladaná dĺžka života 1,7 roka (Boyd 1962).
<i>Lagopus l. scoticus</i>	BWP Škótsko: ročná úmrtnosť cca 65 % (Jenkins et al. 1967; A Watson).
<i>Lagopus mutus</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Alectoris graeca</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Alectoris rufa</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú

Druh	Miera úmrtnosti
<i>Perdix perdix</i>	KVM Dk 84 %; CS 80-82 % BWP Prehľad dát z mnohých oblastí poukazujú na to, že priemerné početnosti populácií určujú činitele závisiace od hustoty, predovšetkým vykrádanie hniezd. Podiel populácie zastrelené v septembri úzko súvisí s hustotou populácie v čase loveckej sezóny, kolíše od 20 do 30 % ročne. Zimné straty vo Veľkej Británii s výnimkou zastrelených jedincov v súčasnosti cca 45 % s malými medziročnými zmenami; nezávisia od hustoty populácie a je dostatok dôkazov, že počasie nie je dôležité. Zimné straty a jarné rozšírenie párov majú malý vplyv na rozdiely v priemernej hustote počas hniezdenia (G R Potts). Ročná úmrtnosť odchovaných a vypustených jedincov v Dánsku po 1. apríli 2. kalendárneho roku predstavuje $84,0 \pm 2,8$ % v porovnaní s $80,2 \pm 3,8$ % pre jedincov vypustených v Taliansku a $82,1 \pm 7,2$ % pre jedincov vypustených v Československu (Paludan 1963). V Poľsku predstavovala úmrtnosť po 12 mesiacoch po 1. septembri roku narodenia 77,6 % a 56 % v nasledujúcich rokoch (Olech 1971).
<i>Phasianus colchicus</i>	KVM Dk prvý rok 84 %, nasledujúce roky 58 % (vysoký lovecký tlak) BWP Nie sú informácie o voľne žijúcich populáciách. Veľá štúdií o populáciách ovplyvnených ľuďmi v Európe a Severnej Amerike vykazuje vysokú úmrtnosť, predovšetkým u samcov a jedincov v 1. roku života. Napr. v Dánsku priemerná ročná úmrtnosť samcov 78,1 %, samíc 62,3 % a všetkých vtákov v 1. roku života 81,4 % a 58,4 % v nasledujúcich rokoch (Paludan 1959a).
<i>Fulica atra</i>	KVM Prvý rok 76-87 %; 2. rok 48-72 %; NL Prvý rok 79 %; nasledujúce roky 25 %; <u>nájdené mŕtve jedince</u> 1. rok 32 %; nasledujúce roky 22 % BWP Úmrtnosť v 1. roku života v rôznych vzorkách zo SZ Európy medzi 76 % ad 87 % a v 2. roku medzi 48 % a 72 %; pravdepodobnejšie nižšie čísla sú bližšie ku skutočným údajom (Glutz et al. 1973). Výsledok zo 686 vtákov krúžkovaných vo Švajčiarsku nájdených v zime: 371 v kalendárnom roku krúžkovania, 125 v 2. roku, 83 v 3. roku, 51 v 4. roku, 19 v 5. roku a 36 v 6. roku a neskôr (Glutz 1964). Ročná miera úmrtnosti vtákov krúžkovaných v hniezdach v Holandsku, 1934–73: zastrelené vtáky (vzorka 93) $\frac{3}{4}2179$ % 1. rok, 7525 % ďalšie roky; nájdené mŕtve (vzorka 138) $\frac{3}{4}468$ 32 % 1. rok, 7822 % ďalšie roky (Cavé 1977).
<i>Lymnocyptes minimus</i>	KVM Údaje nie sú BWP Obmedzené údaje naznačili ročnú úmrtnosť 76 %, je to však temer určite príliš vysoký údaj (Boyd 1962).
<i>Gallinago gallinago</i>	KVM B 52-57 %; Dk 47 %; GB 52 %; BWP Ročná úmrtnosť z váženého priemeru rôznych vzoriek $51,9 \pm 5,43$ %, nie sú zistiteľné rozdiely medzi úmrtnosťou v 1. roku po operení a v neskorších rokoch (Boyd 1962). Belgicko: priemerná ročná úmrtnosť pre zastrelené vtáky 56,7 % v porovnaní s 52,0 % pre vtáky nájdené mŕtve; úmrtnosť sa znížila po 1. roku (Dhondt a Van Hecke 1977). Západné Nemecko: úmrtnosť v 1. roku 65 % (Glutz von Blotzheim et al. 1977). Dánsko: priemerná ročná úmrtnosť dospelých vtákov $47,1 \pm 2,80$ (Fog 1978). Fínsko: priemerná ročná úmrtnosť 46,9 % (Pertunnen 1980c).
<i>Scolopax rusticola</i>	KVM 1. rok 55-65 %; nasledujúce roky 40-50 %, hodnoty sú pre škandinávске populácie vyššie. BWP Veľká Británia: ročná úmrtnosť 54 % v 1. roku, 39 % v nasledujúcich rokoch, 1. august–31. júl (Kalchreuter 1975); predchádzajúce odhady (Lack 1943, Boyd 1962) uvádzali 56 % a 55 % pre prvý rok, 37 % a 40,7 % v nasledujúcich rokoch, s ročnou úmrtnosťou dospelých jedincov výrazne vyššou v rokoch 1931–40 ako v 1921–30, príčiny nie sú známe (Boyd 1962). Nórsko a Švédsko; ročná úmrtnosť 67 % v 1. roku, 52 % v nasledujúcich rokoch (Kalchreuter 1979); Fínsko a Pobaltie 72 % a 54 % (Kalchreuter 1975). Fínsko: úmrtnosť v 1. roku 61,7 %, 48,4 % v nasledujúcich rokoch (Pertunnen 1980a). Škandinávia: 65,6 % v 1. roku, 50,6 % v nasledujúcich rokoch (Clausager 1974). Holandsko: ročná úmrtnosť dospelých vtákov 50,0 % (Clausager 1974).
<i>Columba livia (1)</i>	KVM Údaje nie sú BWP Anglicko (Salford): úmrtnosť v 1. roku života $43 \pm 7,3$ %, ročná úmrtnosť dospelých vtákov $33,5 \pm 4,9$ % (Murton et al. 1972b). Anglicko (Flamborough Head): ročná úmrtnosť dospelých vtákov zo zastrelenej vzorky cca 30 % (Murton and Clarke 1968).

Druh	Miera úmrtnosti
<i>Columba palumbus</i>	KVM GB 35-41 %, nedospelé 60-70 %; Dk nedospelé 54,3 %; dosp. 41,3 %; NL cca 46 % BWP Veľká Británia: úmrtnosť nedospelých jedincov cca 74 %, ročná úmrtnosť dospelých vtákov cca 36 % (Murton 1965b). Holandsko: 1911–53 (keď sa nevyplácali prémie za zastrelené jedince) úmrtnosť v 1. roku 49 %, ročná úmrtnosť dospelých vtákov 50 %; 1959–62 (prémia) 1. rok 55 %, dospelé 61 % (Doude van Troostwijk 1964a); 1911–81 v 1. roku a dospelé rovnako 46 % (Glutz and Bauer 1980). Dánsko: úmrtnosť v 1. roku 54,7 %, úmrtnosť dospelých vtákov 41,3 % (Søndergaard 1983). Fínsko: úmrtnosť v 1. roku 41,7 %, úmrtnosť v 2. roku 47,6 %, úmrtnosť v neskorších rokoch 30,5 % (Saari 1979b)

(1) populácie, ktorých údaje sa tu uvádzajú, sú voľne žijúce populácie *Columba livia* a nie populácie domácich holubov.

(2) Časť 2: Druhy prílohy II.2

Druh	Miera úmrtnosti
<i>Cygnus olor</i>	KVM GB 1. rok: 58 %; 2. a 3. rok: 30 %; 4. a 5. rok 22 % (Coleman & Minton 1980); cca 30 % po 1. roku; 30 % 2. rok; 25 % 3. a 4. rok (Bacon 1980). BWP Veľká Británia: ročná úmrtnosť 3–12 mesiac 32,1 %, 1.–2. rok 35,4 %, 2.–3. rok a 3.–4. rok 25,0 %, nad 4 roky 18–20 %; predpokladaná dĺžka života v 4. roku 4,8 roka (Beer and Ogilvie 1972). Dánsko : ročná úmrtnosť 26 % (Bloch 1971). Švédsko: ročná úmrtnosť 1965–70, 28,5 %, ale len 21,0 % po vylúčení najkrutejšej zimy 1969–70 (Mathiasson 1973a).
<i>Anser brachyrhynchus</i>	KVM dosp. 26 %; od 4 do 16 mesiacov 42 % ; všetky jedince nad 4 mesiace 21,5 % BWP Priemerná ročná úmrtnosť dospelých 26 % a vo veku 4–16 mesiacov 42 % (krúžkovanie). Priemerná ročná úmrtnosť všetkých starších ako 4 mesiace 21,5 % (sčítanie), s prejavom poklesu úmrtnosti v rokoch 1950–72 (Boyd and Ogilvie 1969).
<i>Anser albifrons</i> ¹²⁰	KVM KVM A. a. <i>albifrons</i> : > 1rok 30,9 %; <i>Anser a. flavirostris</i> : 34 % BWP A. a. <i>albifrons</i> : priemerná ročná úmrtnosť (vtáky zimujúce vo Veľkej Británii) 28 % vtáky zimujúce v Holandsku 30,9 % (Doude van Troostwijk 1974) A. a. <i>flavirostris</i> : priemerná ročná úmrtnosť 34 %;
<i>Branta bernicla</i>	KVM Dosp. GB 17 %, pozitívne koreluje s reprodukciou BWP Priemerná ročná úmrtnosť dospelých B. b. <i>bernicla</i> zimujúcich vo Veľkej Británii 14 %, a B. b. hrota zo Špicbergov 17 % (Boyd 1962).
<i>Netta rufina</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Aythya marila</i>	KVM Údaje nie sú BWP Priemerná ročná úmrtnosť dospelých krúžkovaných vtákov Island 52 % (Boyd 1962).
<i>Somateria mollissima</i>	KVM Dosp. 20-40 % BWP Holandsko: ročná úmrtnosť vtákov krúžkovaných mimo hniezda 1965–70 v priemere 17 %; ročná úmrtnosť samíc v rozsahu 15 %–61 % v rokoch 1964–68, čo odzrkadľuje otravu chlórovanými uhlíkovodíkmi, a 2 %–8 % v rokoch 1969–71 po regulačných opatreniach (Swennen 1972). Dánsko: ročná úmrtnosť 20 % (Paludan 1962). Dospelé krúžkované vtáky SZ Európa: priemerná ročná úmrtnosť 39 %, predpokladaná dĺžka života 2,1 roka (Boyd 1962)
<i>Clangula hyemalis</i>	KVM Údaje nie sú BWP Priemerná ročná úmrtnosť dospelých krúžkovaných vtákov Island 28 %; predpokladaná dĺžka života 3,1 roka (Boyd 1962).
<i>Melanitta nigra</i>	KVM Údaje nie sú BWP Vtáky krúžkované na Islande: priemerná ročná úmrtnosť dospelých 23 %; predpokladaná dĺžka života 3,8 roka (Boyd 1962)
<i>Melanitta fusca</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Bucephala clangula</i>	KVM Hniezdiace samice: 37 % BWP Ročná úmrtnosť (hniezdiace samice) Švédsko: cca 37 %; predpokladaná dĺžka života cca 3 roka (predpokladaná dĺžka života dospelých jedincov cca 2 roky, Nilsson 1971).
<i>Mergus serrator</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Mergus merganser</i>	KVM Údaje nie sú BWP Priemerná ročná úmrtnosť dospelých 40 %, predpokladaná dĺžka života 2,0 roka (Boyd 1962).
<i>Bonasa bonasia</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Lagopus l. lagopus</i>	KVM Údaje nie sú BWP ZSSR: 60–86 % pre dospelé a 90–95 % pre jednorôčné vtáky (v rokoch 1971–5, keď sa <i>Lemmus lemmus</i> vyskytoval zriedkavo v Bolšezemolskej tundre, vysoká úmrtnosť vplyvom vysokej miery konkurencie (Vorgnin 1976)). (Pre <i>Lagopus lagopus scoticus</i> v Škótsku: ročná úmrtnosť cca 65 % (Jenkins <i>et al.</i> 1967). Údaje nie sú pre EÚ
<i>Tetrao tetrix</i> ¹²¹	KVM SF nedospelé počas 1. zimy 64 % ; Dosp. populácia 47 % stabilne BWP Fínsko: priemerná ročná úmrtnosť dospelých vtákov pravdepodobne kolíše od 40 % do 60 % s ročnými a miestnymi odchýlkami (Helminen 1963).

¹²⁰ Táto miera úmrtnosti sa pre hus bieločelú grónsku, *Anser albifrons flavirostris*, považuje za príliš vysokú. Podľa najnovších analýz uskutočnených pre tento poddruh predstavuje úmrtnosť v prvom roku 32,2 % a úmrtnosť dospelých 21,5 % (Fox, A.D. & Stroud, D.A. 2002. *Anser albifrons flavirostris* Greenland White Fronted Goose. BWP Update. V tlači).

Druh	Miera úmrtnosti
<i>Tetrao urogallus</i>	KVM ZSSR Dosp. cca 54-59 %; SF 30 % BWP ZSSR: v 2 oblastiach úmrtnosť od vyliahnutia do 1. septembra 48 52 % u samcov a 59 41 % u samíc; v nasledujúcich rokoch 46 54 % a 33 67 % v ďalších rokoch 59 41 % a 54 46 % (Semenov-Tyan-Schanskii 1959).
<i>Alectoris barbara</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Alectoris chukar</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Coturnix coturnix</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Meleagris gallopavo</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Rallus aquaticus</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Gallinula chloropus</i>	KVM Údaje z krúžkovania (nájdene) 1. rok 69 % BWP Z 90 krúžkovaných vtákov v západnom Nemecku 69 % uhynulo v 1. roku života a 23 % v 2. roku (Glutz et al. 1973).
<i>Haematopus ostralegus</i>	KVM GB od operenia po pohlavnú zrelosť celková úmrtnosť 74-80 %; nedosp. 40 %; BWP Holandsko: priemerná úmrtnosť v prvý rok po operení 36 %; od 1. do 15. roka 15,9 % ročne (Boyd 1962). Úmrtnosť od vyliahnutia po 1 mesiac po operení, Wales, 84 % (Harris 1969). Úmrtnosť od operenia po pohlavnú zrelosť 74 % and 80 % vypočítané podľa Harris (Harris 1969, Harris 1970) (Glutz et al. 1975); priemerná ročná úmrtnosť nedospelých cca 40 % (Harris 1967). Západné Nemecko: priemerná úmrtnosť od operenia po priemerný vek (5-6 rokov) prvého zahniezdenia cca 62 %; úmrtnosť hniezdiacich vtákov v rokoch 1949-63 stála vo všetkých vekových skupinách cca 94,6 % (Schnakenwinkel 1970); Wales, roky 1963-8, úmrtnosť hniezdiacich vtákov 87,2-98 % (Harris 1970b).
<i>Pluvialis apricaria</i>	KVM GB 1. zima 41 %, nasledujúce zimy 22 % (Parr 1980); NL nájdene krúžkované 1. rok 53 %; nasledujúce roky 39 %. BWP Holandsko: 123 nájdene vtákov krúžkovaných na jeseň v období plného vzrastu preukázalo, že 53 % uhynulo v 1. roku po krúžkovaní, potom 39,0 ± 5,42 % ročne. Island: 31 nájdene vtákov krúžkovaných ako mláďatá a nedospelé jedince indikovalo úmrtnosť 66 % v 1. kalendárnom roku a potom 46,5 ± 10,3 % ročne (Boyd 1962). Škótsko: úmrtnosť dospelých cca 22 % (Parr 1980).
<i>Pluvialis squatarola</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Vanellus vanellus</i>	KVM 1. rok (od 1. augusta do 31. marca) GB 38 %; stredná Európa 40 %; Škandinávia 40 %, Dk 44 %; nasledujúce roky GB 32 %; stredná Európa 29 %; Škandinávia 33 %, Dk 33 %; kolíše od 30 do 36 % medzi 2. a 14. rokom, potom cca 43 %. BWP Európa. Úmrtnosť mladých jedincov od 31. augusta do nasledujúceho 31. marca (a teda s vylúčením vysokej úmrtnosti v prvých týždňoch) 39,7 %, kolíše od 30,4 % do 57,5 % u vtákov krúžkovaných v rôznych krajinách, 37,5 % vo Veľkej Británii a Írsku, 40,1 % v strednej Európe a 40,4 % v Škandinávii. Ročná úmrtnosť potom 32,2 % (33,9 % Veľká Británia a Írsko, 29,4 % stredná Európa, 33,1 % Škandinávia). Podrobnosti a diskusia pozri Glutz et al. (Glutz et al. 1975).
<i>Calidris canutus</i>	KVM Údaje nie sú BWP Priemerná ročná úmrtnosť dospelých vtákov 32,4±3,18 % (Boyd 1962)
<i>Philomachus pugnax</i>	KVM rôzne zdroje (krúžkovanie) 47 % BWP Ročná úmrtnosť 47,6 ± 3,61 %, malý rozdiel medzi prvým rokom a neskoršími rokmi; rozdiel medzi pohlaviami pravdepodobne nevýznamný (Boyd 1962)
<i>Limosa limosa</i>	KVM NL 1. rok 38 %; 2. rok 32 %; 3. a nasledujúce roky 37 % BWP Holandsko: ročná úmrtnosť v 1. roku (do 15. mája) 37,6 %, v 2. roku 32 %, a v neskorších rokoch priemerne 36,9 % (Glutz et al. 1977).
<i>Limosa lapponica</i>	KVM Údaje nie sú BWP Ročná úmrtnosť 29,5 ± 7,9 %, ale zrejme 79 % v 1. kalendárnom roku po krúžkovaní (Boyd 1962).
<i>Numenius phaeopus</i>	KVM Údaje nie sú BWP Z malej vzorky (13) ročná úmrtnosť 30,8 ± 9,1 % (Boyd 1962).

¹²¹ Podľa dlhodobých údajov predstavuje úmrtnosť počas prvej zimy (od septembra po nasledujúcu jar) tetrova hlucháňa, *Tetrao urogallus*, 76 % a tetrova holniaka, *Tetrao tetrix*, 64 %. V stabilných populáciách je ročná úmrtnosť dospelých tetrovov hlucháňov a tetrovov holniakov 29 % a 47 %. U oboch druhov súvisia rozdiely v úmrtnosti nedospelých jedincov s pohlavím. Linden, H. 1981 Estimation of juvenile mortality in the Capercaillie *Tetrao urogallus* a the Black Grouse *Tetrao tetrix*, from indirect evidence. Finnish Game Research 39: 35-51.

Druh	Miera úmrtnosti
<i>Numenius arquata</i>	KVM GB 1. rok (po operení) 53 %; 2.rok 37 %, nasledujúce roky 26 % NL 1. rok (krúžkované neoperence) 66 %; 2. až 4. rok 28 %; SF 64 % až do 31,12 prvý rok; 55 % nasledujúce roky BWP Veľká Británia: priemerná ročná úmrtnosť (n = 287) 53,0 % v 1. rok od operenia, 37,0 % v 2. roku a 26,4 % následne (Bainbridge a Minton 1978). Holandsko: priemerná ročná úmrtnosť (n = 137) v 1. roku po krúžkovaní neoperencov 66,4 % a cca 28 % v 2. až 4. roku (Glutz et al. 1977). Fínsko: priemerná ročná úmrtnosť (n = 245) 64 % do 31. decembra po krúžkovaní neoperencov a 55 % v neskorších rokoch (Grenquist 1965).
<i>Tringa erythropus</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Tringa totanus</i>	KVM Nedosp. 1. rok >50 %; nasledujúce roky 20-30 % BWP Úmrtnosť v 1. roku po operení 55 %; vypočítaná úmrtnosť dospelých sa v rôznych vzorkách významne líšila pravdepodobne vplyvom straty krúžkov od 17,7 % do 56,9 %, najlepší odhad pravdepodobne zo švédskej vzorky (55) na úrovni 31,5 % (Boyd 1962). Vypočítaná úmrtnosť dospelých v nemeckej kolónii 28,7 % v 1. roku po krúžkovaní, v nasledujúcich rokoch sa s vekom znižuje (30 %, 20 %, a 18 %), ale údaj vychádza z návratu dospelých do kolónie, preto je to možno vplyvom zvyšujúcej vernosti k miestu hniezdenia s vekom (Grosskopf 1959; Boyd 1962).
<i>Tringa nebularia</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Larus ridibundus</i>	KVMnedospelí úmrtnosť 56 % (jedince, ktoré po operení prežili koniec 1. roka: 44 %) Dospelí cca 15 až 40 % BWP Veľká Británia a Írsko: priemerná úmrtnosť v rokoch 1945–1972: 38,3 % v prvých 6 mesiacoch, 27,5 % v 2. kalendárnom roku a cca 24 % potom; SZ Anglicko 1908–1924 úmrtnosť oveľa vyššia (cca 60 % v prvých 6 mesiacoch) v dôsledku odstrelu (Flegg and Cox 1975). Camargue (Francúzsko): priemerná ročná úmrtnosť dospelých vtákov poklesla na 16 % v období rozšírenia predovšetkým vplyvom využívania nových zdrojov potravy v zime (Lebreton and Isenmann 1976).
<i>Larus cachinnans</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Larus canus</i>	KVM Estónsko 1. rok 54 %; 2. rok 25 %, nasledujúce roky 26 %; SF 29 %; bývalé východné Nemecko 16 %; SZ 15 %; Dk 26 % a GB 34 % BWP Priemerná ročná úmrtnosť 347 jedincov starších ako 2 roky krúžkovaných v Dánsku 26,0 % (Sørensen 1977). Priemerná ročná úmrtnosť dospelých v Estónsku cca 15 % (Onno 1968b).
<i>Larus fuscus</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Larus argentatus</i>	KVM Dosp. cca 10 % BWP Veľké rozdiely v uverejnených údajoch v Európe a Severnej Amerike. Úmrtnosť v 1. roku života: Veľká Británia 17 % (Chabrzyk a Coulson 1978), 30 % (Brown 1967b), 18 % (Harris 1970a); Dánsko 22 % (Paludan 1951); Severná Amerika 38–62 % (Paynter 1966), 27-32 % (Kadlec a Drury 1968). Úmrtnosť v 2. roku života: Veľká Británia 7,3 % (Chabrzyk a Coulson 1978). Úmrtnosť dospelých: Veľká Británia 6,5 % (Chabrzyk a Coulson 1978), 10 % (Parsons 1971a), 10 % (Harris 1970a); západné Nemecko 10 % (Drost et al. 1961); Dánsko 15 % (Paludan 1951); Severná Amerika 4–9 % (Kadlec a Drury 1968), ale 15–20 % podľa nasledujúcich štúdií (Kadlec 1976).
<i>Larus marinus</i>	KVM Údaje nie sú BWP Údaje nie sú
<i>Columba oenas</i>	KVM 50 % ; GB 44-61 % BWP Veľká Británia: úmrtnosť v 1. roku cca 60 %, úmrtnosť dospelých cca 46,3 %, nižšia na konci 50. rokov a na začiatku 60. rokov (R J O'Connor a C J Mead). Fínsko: úmrtnosť v 1. roku 57,5 %, úmrtnosť dospelých jedincov 44,5 % (Saari 1979b)
<i>Streptopelia decaocto</i>	KVM GB 1. rok cca 69 %; nasledujúce roky 39 %; D 50-75 % a 35-55 % BWP Anglicko: úmrtnosť nedospelých jedincov 69 %, ročná úmrtnosť dospelých vtákov 39 % (Coombs et al. 1981). Švédsko: ročná úmrtnosť 29 % (Bentz 1982). Stredná Európa: úmrtnosť v 1. roku života 50–75 %, ročná úmrtnosť dospelých vtákov 35–55 % (Glutz a Bauer 1980).
<i>Streptopelia turtur</i>	KVM GB nedospelí 64 %; dospelí cca 50 % BWP Veľká Británia: odhadovaná úmrtnosť v 1. roku cca 64 %, ročná úmrtnosť dospelých vtákov cca 50 % (Murton 1968).
<i>Alauda arvensis</i>	KVM Dosp. 30-35 %, väčšina v zime BWP Anglicko : priemerná ročná úmrtnosť dospelých vtákov 33,5 %; priemerná úmrtnosť mláďat v 1. roku po nadobudnutí samostatnosti 38 % (Delius 1965).

Druh	Miera úmrtnosti
<i>Turdus merula</i>	KVM krúžkovaných vtákov: 1. rok 69 %; nasledujúce roky 40-52 % BWP Veľká Británia: ročná úmrtnosť 58 % v 1. roku (od 1. augusta), 38 % v 2. roku, 50 % v 3. roku, 40 % v 4. a 5. roku (Lack 1943); ročná úmrtnosť 54 % v 1. roku života (od 1. augusta), 40 % v 2. roku (Lack 1946b); ročná úmrtnosť po skončení 1. kalendárneho roka $44 \pm 1,5$ %, bez ohľadu na vek, bez významného rozdielu medzi pohlaviami, pravdepodobne nižšia na severe, kolísala od 34 % v rokoch 1933–4 do 69 % v rokoch 1928–9 (Coulson 1961); v Oxforde, ročná úmrtnosť nedospelých jedincov 59 % (Snow 1958b); ročná úmrtnosť klesala od cca 50 % v rokoch 1951–2 do cca 32 % v rokoch 1960–1, podľa všetkého nie vplyvom počasia (Snow 1966b); ročná úmrtnosť dospelých vtákov v Londýne $41,8 \pm 1,0$ %, na vidieku južného Anglicka $34,9 \pm 0,5$ % (Batten 1973); úmrtnosť najvyššia v období marec – jún; doprava a vykrádanie hniezd mačkami zohrávali stále vyššiu úlohu v úmrtnosti (Batten 1978); ročná úmrtnosť dospelých vtákov 41 % u samcov, 60 % u samíc (Naylor 1978). Belgicko: ročná úmrtnosť dospelých vtákov 69 % (Verheyen 1958); ročná úmrtnosť dospelých vtákov $52,2 \pm 2,3$ % alebo $45,8 \pm 2,5$ % po vylúčení počtu zastrelených alebo človekom iným spôsobom zabitých jedincov; ročná úmrtnosť nedospelých jedincov $12,4 \pm 1,9$ % (Van Steenbergen 1971). Francúzsko: ročná úmrtnosť v mestách 25 % u samcov, 33 % u samíc (Ribaut 1964). Západné Nemecko: ročná úmrtnosť 49 %, vtákov v mestách 28 % (Erz 1964). Fínsko: celková ročná úmrtnosť 58–59 % (Haukioja 1969). Československo: úmrtnosť v 1. roku života 68,4 %, v 2. roku 56,3 %, v 3. roku 30 % (Beklová 1972); úmrtnosť v 1. roku 72 % (Havlín 1961).
<i>Turdus pilaris</i>	KVM N cca 53 % (vyššia u jedincov v prvom roku); SF cca 65 %; CH cca 69 % BWP Švajčiarsko: ročná úmrtnosť 60–70 %, nezávislá od veku (Furrer 1977). Fínsko: celková ročná úmrtnosť 61–65 % (Haukioja 1969).
<i>Turdus philomelos</i>	KVM CS 1. rok 58 %; nasledujúce roky 44 %; F 1. rok 59 % a 46 % nasledujúce roky; BWP Veľká Británia: úmrtnosť v 1. roku života (od 1. augusta) 53 %, v 2. roku 40 % (Lack 1946b). Fínsko: celková ročná úmrtnosť 54 % (Haukioja 1969).
<i>Turdus iliacus</i>	KVM dosp. jedinci cca 50 % BWP Fínsko: celková ročná úmrtnosť 57–58 % (Haukioja 1969).
<i>Turdus viscivorus</i>	KVM GB Dosp. 48 % BWP Veľká Británia: ročná úmrtnosť dospelých vtákov 48 %; úmrtnosť mladých operencov do konca 1. kalendárneho roku 62 % (Snow 1969a).
<i>Sturnus vulgaris</i>	KVM podľa krúžkovania v Európe 1. rok 60-73 %; nasledujúce roky 50-68 % BWP Veľká Británia: úmrtnosť v 1. roku života (od 1. augusta) 48 %, v 2. roku 48 % (Lack 1946); ročná úmrtnosť $52,8 \pm 1,0$ % (Coulson 1960). Fínsko: ročná úmrtnosť $46 \pm 4,4$ % (Haukioja 1969). Československo: úmrtnosť v 1. roku 68,1 %, v 9. roku 22,2 %, v 10. roku 14,2 % (Beklová 1972).
<i>Garrulus glandarius</i>	KVM z krúžkovania - 1. rok 61 % BWP Veľká Británia: úmrtnosť v 1. kalendárnom roku 40 %, v 2. roku 55 %, a v 3.-5. roku 41 % (Holyoak 1971). Európa: úmrtnosť v 1. roku života 60,7 % (Busse 1969).
<i>Pica pica</i>	KVM Európa – krúžkovanie: 1. rok 69 % GB dospelé samce 25 %, dospelé samice 40 %. BWP Veľká Británia a Fínsko: úmrtnosť v 1. kalendárnom roku 46 %, v 2. roku 58 %, v 3.-5. roku 55 % (Holyoak 1971). Mestská populácia, Veľká Británia: úmrtnosť v 1. roku po opustení hniezda 44 %, v nasledujúcich rokoch 30 %, 24 %, 32 %, 46 %, a 86 % (Tatner 1986). Fínsko: ročná úmrtnosť založená na všetkých nájdených jedincoch po krúžkovaní $61 \pm 4,3$ %, pravdepodobne príliš vysoká; hniezdiacich vtákov $47 \pm 7,9$ % - pravdepodobne dobrý odhad (Haukioja 1969). Európa: úmrtnosť v 1. roku života 69,0 % (Busse 1969).
<i>Corvus monedula</i>	KVM krúžkovaných 1. rok 46 % BWP Veľká Británia: úmrtnosť v 1. kalendárnom roku 38 %, v 2. roku 36 %, v 3.-5. roku 43 % (Holyoak 1971). Fínsko: ročná úmrtnosť $35 \pm SE 3,2$ % (Haukioja 1969). Európa: úmrtnosť v 1. roku života 45,5 % (Busse 1969).
<i>Corvus frugilegus</i>	KVM krúžkovaných 1. rok 54 % BWP Veľká Británia: úmrtnosť v 1. kalendárnom roku 59 %, v 2. roku 51 %, v 3.-5. roku 25 % (Holyoak 1971). Európa: úmrtnosť v 1. roku 54 % (Busse 1969).
<i>Corvus corone</i>	KVM krúžkovaných 1. rok 62 % BWP Veľká Británia a Fínsko: úmrtnosť v 1. kalendárnom roku 61 %, v 2. roku 45 %, v 3.-5. roku 48 % (Holyoak 1971). Fínsko: ročná úmrtnosť $47 \pm 2,3$ % (Haukioja 1969). Európa: úmrtnosť v 1. roku života 62,4 % (Busse 1969)

Legenda:

KVM = Kompendium der Vögel Mitteleuropas (Bezzel E. 1985. Kompendium der Vögel Mitteleuropas - Nonpasseriformes Nichtsingvögel. AULA-Verlag GmbH, Wiesbaden & Bezzel E. 1993. Kompendium der Vögel Mitteleuropas - Passeres Singvögel. AULA-Verlag GmbH, Wiesbaden)

BWP = Birds of the Western Palearctic (Cramp S. & C M Perrins (eds). 1973-1994. Handbook of the birds of the Western Palearctic Vol 1, 2, 3, 4, 5 & 8. Oxford University Press, Oxford.)

Obrázok 9: Príklad výpočtu malého rozsahu pre chriaštel'a vodného (*Rallus aquaticus*), druhu, ktorý nemá uverejnené údaje miery úmrtnosti.

Európska populácia *Rallus aquaticus* 130 000 párov = 260 000 vtákov (zdroj: The EBCC ATLAS of European Breeding Birds)

a) miera úmrtnosti dospelých jedincov 25 % ¹²² → miera prežitia = 75 % dospelí jedinci, ktorí prežili = 195 000 vtákov po jednom roku

- potrebné posilnenie stavu (hypotéza populačnej stability) = 65 000 vtákov
- úmrtnosť mláďat 50 % ¹²³ → na jeseň musí existovať 130 000 mláďat → v priemere 1 mláďa na pár /samicu
- odlov sa preto uskutoční na (260 000 + 130 000) 390 000 vtákov, ktorých úmrtnosť je v priemere cca 33,33 %
- 130 000 vtákov uhynie, 1 % z toho = 1 300 vtákov
- 1 300 vtákov sa môže považovať za malý rozsah (v porovnaní s populáciou na kontinente)

b) ak je miera úmrtnosti dospelých jedincov 60 % ¹²⁴ → priemerná miera prežitia = 40 % = 104 000 vtákov po jednom roku

- potrebné posilnenie stavu (in hypotéza populačnej stability) = 156 000 vtákov
- úmrtnosť mláďat 50 % → na jeseň musí existovať 312 000 mláďat → v priemere 2,4 mláďa na pár /samicu
- odlov sa preto uskutoční na (260 000 + 312,000) 572 000 vtákov, ktorých úmrtnosť je v priemere cca 60 %
- 343 200 vtákov uhynie, 1 % z toho = 3 432 vtákov
- 3 500 vtákov sa môže považovať za malý rozsah (v porovnaní s populáciou na kontinente)

¹²² Podľa knižných údajov predstavuje 25 % najnižšiu mieru úmrtnosti vtákov starších ako jeden rok druhu Rallidae.

¹²³ Podľa knižných údajov predstavuje 50 % nízku mieru úmrtnosti jednoročných vtákov druhu Rallidae.

¹²⁴ Podľa knižných údajov predstavuje 60 % vysokú priemernú mieru úmrtnosti jedného druhu Rallidae.

Obrázok 10

Lovné druhy (príloha II) s nepriaznivým stavom ochrany

SPEC 2 (Stav:) ohrozené, (kritérium:) veľký pokles

Limosa limosa **98 NERI** (Black-tailed Godwit / Barge à queue noir/ brehár čiernochvostý)

SPEC 2 (Stav:) znižujúci sa, (kritérium:) mierny pokles

Tringa totanus **98 NERI** (Redshank / Chevalier gambette / kalužiak červenonohý)

Larus canus (Common Gull / Goéland cendré / čajka sivá)

SPEC 3 (Stav:) ohrozené, (kritérium:) veľký pokles

Anas strepera **00 WI** (Gadwall / Canard chipeau / kačica chriplavá)

Anas acuta **98 NERI** (Pintail / Canard pilet / kačica ostrochvostá)

Anas querquedula **98 ONC** (Gargany / Sarcelle d'été / kačica chrapľavá)

Coturnix coturnix **99 ONC** (Quail / Caille des blés / prepelica poľná)

Lymnocyptes minimus **98 NERI** (Jack snipe / Bécassine sourde / močiarnica tichá)

[*Scolopax rusticola*, zima] **98 ONC** (Woodcock / Bécasse des bois / sluka lesná)¹²⁵

Limosa lapponica, zima (Bar-tailed Godwit / Barge rousse / brehár hrdzavý)

Alauda arvensis **98 ONC** (Skylark / Alouette des champs / škovránok poľný)

SPEC 3 (Stav:) ohrozené <2 500 párov, (kritérium:) lokalizované rozšírenie v zime

Branta bernicla (Brent goose / Bernache cravant / bernikla tmavá)

SPEC 3 (Stav:) znižujúci sa, (kritérium:) mierny pokles

Netta rufina **99 ONC** (Red-crested Pochard / Nette rousse / hrdzavka potápavá)

Numenius arquata, zima **98 NERI** (Curlew / Courlis cendré / hvizdák veľký)

Streptopelia turtur **98 ONC** (Turtle Dove / Tourterelle des bois / hrdlička poľná)

SPEC 3 (Stav:) lokalizované rozšírenie v zime, (kritérium:) lokalizované rozšírenie

Aythya ferina **99 ONC** (Pohcard / Fuligule milouinan / chochlačka sivá)

Melanitta fusca **00 WI** (Velvet Scoter / Macreuse brune / turpan tmavý)

Calidris canutus (Knot / Bécasse maubèche / pobrežník hrdzavý)

Gallinago gallinago (Snipe / Bécassine des marais / močiarnica mekotavá)

Pluvialis apricaria (Golden Plover / Pluvier doré / kulík zlatý)

Vanellus vanellus **99 ONC** (Lapwing / Vanneau huppé / cíbik chochlatý)

Philomachus pugnax (Ruff / Chevalier combattant / pobrežník bojovný)

NERI = Danish National Environmental Research Unit

ONC = Office Nationale de la Chasse

WI = Wetlands International

SPEC 2 – druhy, ktorých celosvetové populácie sú sústredené v Európe (>50 % ich celosvetových hniezdiacich alebo zimujúcich populácií sa vyskytuje v Európe) a ktorých stav ochrany v Európe je nepriaznivý.

SPEC 3 - druhy, ktorých celosvetové populácie nie sú sústredené v Európe (<50 % ich celosvetových hniezdiacich alebo zimujúcich populácií sa vyskytuje v Európe), ale ktorých stav ochrany v Európe je nepriaznivý.

¹²⁵ Zaradenie sluky lesnej, *Scolopax rusticola*, do zoznamu vtákov s nepriaznivým stavom ochrany v EÚ bolo nedávno existenciou novších údajov spochybnené. Podľa návrhu plánu starostlivosti v EÚ (Ferrand, Y. a F. Gossmann (2001) Elements for a Woodcock Management plan. Game and Wildlife Science, vol. 18(1), March 2001, s. 115-139) sa považujú počty hniezdiacich slúk lesných - s výnimkou Spojeného kráľovstva - za stabilné alebo zvyšujúce sa. Populácia v UK je zemepisne obmedzená a jej dynamika sa dá oddeliť od ostatných európskych populácií. Stav zimujúcich vtákov pre väčšinu európskych krajín nie je známy.

Obrázok 11 Prehľad stavu ochrany na úrovni EÚ a členských štátov druhov snehúl' a bažantov, ktoré sú v zozname prílohy II k smernici o vtáctve .

Druhy	Príloha II	Príloha I	Stav	EU	SE	FI	DK	UK	IE	NL	BE	LU	DE	AT	FR	ES	PT	IT	GR	
Alectoris barbara	2	áno	3 (E)	(-1)	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	0	---	(-1)	---	
Alectoris chukar	2	nie	3 V	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	(-1)	
Alectoris graeca graeca	1	nie	2 (V)	(-1)	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	(-1)	
Alectoris graeca saxatilis	1	áno		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-1	F	---	---	-1	---	
Alectoris graeca whitakeri	1	áno		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-1	---
Alectoris rufa	1	nie	2 V	---	---	---	---	0	---	---	---	---	---	---	---	-1	---	(0)	---	
Bonasa bonasia	2	áno	S	---	-1	-1	---	---	---	---	-1	-1	-2	-1	-1	---	---	-1	0	
Lagopus l. lagopus	2	nie	S	?	?	-1	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
Lagopus l. scoticus	1	nie		---	---	---	---	-1	-1	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Lagopus mutus helveticus	1	áno	S	?	---	---	---	---	---	---	---	---	0	0	0	---	---	-1	---	
Lagopus mutus mutus	1	nie		0	0	F	---	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Lagopus mutus pyrenaicus	1	áno		?	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	?	-1	---	---	---	---
P. perdix hispaniensis	1	áno	3 V	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-1	---	---	---	
P. perdix italica	1	áno		---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-1	---
Perdix perdix perdix	1	nie		---	-1	-2	-1	-1	-2	-1	-2	-1	-2	-1	-1	---	---	---	(-1)	
Phasianus colchicus	1	nie	S	0	-2	0	+1	+1	0	---	F	-1	0	F	0	+1	---	0	0	
Tetrao tetrix britannicus	2	nie	3 V	---	---	---	---	-1	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
Tetrao tetrix tetrix	2	áno		---	-1	-1	-1	---	---	-2	-2	---	-2	-1	-1	---	---	---	F	---
Tetrao urogallus	2	áno	S	---	0	-1	---	-2	---	---	---	---	-2	-1	-1	0	---	-1	0	

Stav:

2= SPEC 2 (pozri obr. 10)

3= SPEC 3

E= endangered (ohrozený)

V= vulnerable (zraniteľný)

S= secure (bezpečný)

Ďalšie zdroje

(1) Iapichino & Massa (1989), The Birds of Sicily (BOU checklist 11)

(2) Rocamora & Yeatman-Berthelot (1999), Oiseaux menacés et à surveiller en Francúzsko

(3) Berg, H.-M. (1997): Rote Listen ausgewählter Tiergruppen Niederösterreichs; Vögel (Aves), 1. Fassung 1995. N Landesregierung, Abt. Naturschutz, 184pp (s ďalšími citáciami).

Sackl, P. & O.Samwald (1997): Atlas der Brutvögel der Steiermark. BirdLife Österreich Landesgruppe Steiermark und Steiermärkisches Landesmuseum Joanneum, Graz.

Zuna-Kratky, T., E.Kalivodova, A.Krthy, D.Horal & P.Horak (2000): Die Vögel der March.-Thaya-Auen im Österreichisch-slowakisch-tschechischen Grenzraum. Distelverein, Deutsch-Wagram.

(4) Asbirk, S. et al 1997. Population sizes and trends of birds in the Nordic countries 1978-1994

Trend populácie

+1 = malý nárast (20-49 %)

0 = stabilný (celková zmena <20 %)

-1 = malý pokles (20-49 %)

-2 = veľký pokles (>= 50 %)

F= výkyvy (zmeny aspoň 20 % bez viditeľného trendu)

?= neznámy

5 PRÍLOHA

Súdne konania súvisiace s príručkou. Podrobnosti sa nachádzajú na internetovej stránke Súdneho dvora Európskych spoločenstiev (<http://curia.eu.int/en/content/juris/index.htm>)

- 1) Komisia Európskych spoločenstiev/Talianska republika. Nesúlad so smernicou – Ochrana voľne žijúcich vtákov. 17. január 1991, C-157/89
- 2) Komisia Európskych spoločenstiev/Spolková republika Nemecko. Rozsudok Súdneho dvora zo 17. septembra 1987. C-412/85.
- 3) Komisia Európskych spoločenstiev/Holandské kráľovstvo. Rozsudok Súdneho dvora z 15. marca 1990. C-339/87.
- 4) Komisia Európskych spoločenstiev/Talianska republika. Rozsudok Súdneho dvora z 8. júla 1987. C-262/85.
- 5) Komisia Európskych spoločenstiev/Francúzska republika. Nesúlad so smernicou – Ochrana voľne žijúcich vtákov. C-252/85.
- 6) Komisia Európskych spoločenstiev/Belgické kráľovstvo. Rozsudok Súdneho dvora z 8. júla 1987. C-247/85
- 7) Komisia Európskych spoločenstiev/Holandské kráľovstvo. Rozsudok Súdneho dvora z 13. októbra 1987. C-236/85.
- 8) Association Pour la Protection des Animaux Sauvages and iní/ Préfet de Maine-et-Loire a Préfet de la Loire-Atlantique, rozsudok Súdneho dvora z 19. januára 1994. C-435/92.
- 9) Associazione Italiana per il World Wildlife Fund a iní/Regione Veneto, rozsudok Súdneho dvora (Piata komora) zo 7. marca 1996. C-118/94.
- 10) Komisia Európskych spoločenstiev/Francúzska republika. Rozsudok Súdneho dvora zo 7. decembra 2000, C-38/99.
- 11) Komisia Európskych spoločenstiev/Talianska republika. Rozsudok Súdneho dvora zo 17. mája 2001. C-159/99.
- 12) Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL a Société d'études ornithologiques AVES ASBL/Région Wallonne, intervent: Fédération royale ornithologique belge ASBL. Odkaz na predbežné rozhodnutie: Conseil d'Etat - Belgicko. Rozsudok Súdneho dvora z 12. decembra 1996. C-10/96.

13) Trestné konanie/Gourmetterie Van den Burg.
Odkaz na predbežné rozhodnutie: Hoge Raad - Holandsko.
Voľný pohyb tovaru – Zákaz dovozu vtákov.
C-169/89. Rozsudok Súdneho dvora (šiesta komora) z 23. mája 1990.

14) Ligue pour la protection des oiseaux et autres/Francúzska republika, rozsudok zo 16. októbra 2003, C-182/02, ešte neuverejnený.

15) C-429/85 : rozsudok z 23. 2. 1988, Komisia / Taliansko (Rec.1988, s. 843).

16) C-149-94. Rozsudok z 8. 2. 1996, Trestné konanie/Vergy (Rec.1996, s.I-299).